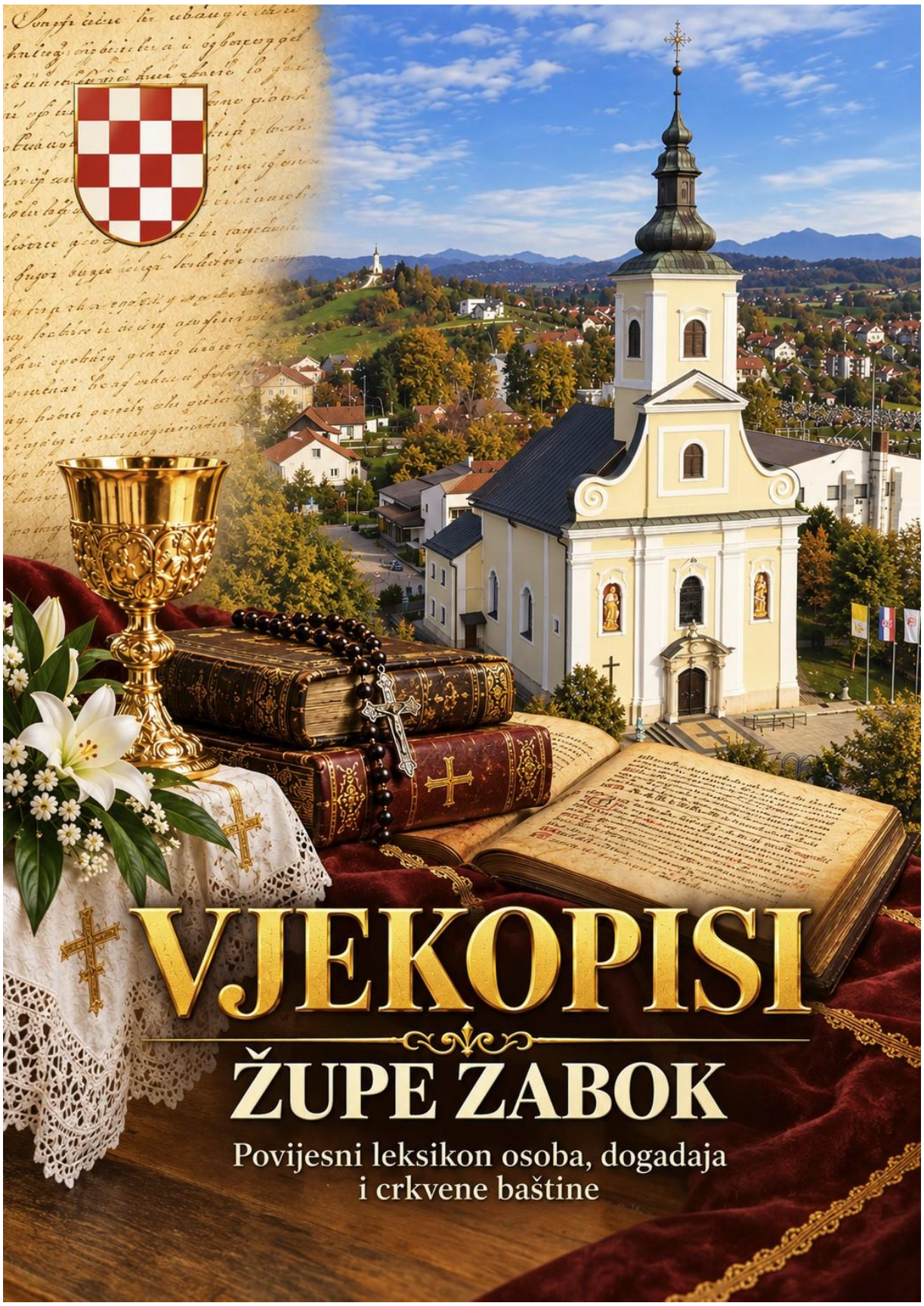

VJEKOPISI
ŽUPE ZABOK
Povijesni leksikon osoba, događaja
i crkvene baštine

PREDGOVOR

Povijest jednoga mjesta ne čine samo godine, događaji i građevine. Nju ponajprije stvaraju ljudi, njihovi životi, djela, uvjerenja i tragovi koje ostavljaju budućim naraštajima. Neki su svojim djelovanjem obilježili čitava razdoblja, drugi su tiho i samozatajno pridonosili životu zajednice, a mnogima su se tijekom vremena izgubila imena i uspomene. Ipak, svaki sačuvani zapis, dokument, fotografija ili usmeno svjedočanstvo može nam pomoći da ponovno otkrijemo dio prošlosti i bolje razumijemo vrijeme u kojemu danas živimo.

Biografski leksikon „VJEKOPISI ŽUPE ZABOK" nastala je sa željom da se na jednome mjestu prikupe, obrade i sačuvaju povijesni podatci o ljudima koji su tijekom stoljeća bili povezani sa Župom svete Jelene Križarice u Zaboku. Njezino je polazište jednostavna, ali važna misao: iza svakoga povijesnog događaja stoje ljudi, a iza svakoga imena nalazi se životna priča vrijedna pamćenja.

Povijest zabočke župe seže u 17. stoljeće, kada su se stvarali uvjeti za njezino izdvajanje iz Župe Svetoga Križa u Začretju. Posebno mjesto u tom procesu pripada Baltazaru Zabočkomu, pripadniku stare zagorske plemićke obitelji, koji je 1639. godine pokrenuo inicijativu za osnivanje samostalne župe. Iako nije doživio njezino utemeljenje 30. travnja 1658. godine, njegovo nastojanje ostalo je važnim dijelom zabočke crkvene povijesti.

Od prvoga župnika Mije Barlovića do svećenika novijega vremena izmjenjivali su se naraštaji ljudi kojima je bila povjerena briga za duhovni život župljana. Njihova se djelatnost nije ograničavala samo na bogoslužje i crkvene obrede. Župnici i kapelani sudjelovali su u obrazovanju, kulturnom i društvenom životu, pomagali potrebitima, skrbili o crkvenim građevinama te svojim radom ostavljali trag u svakodnevici zabočkoga kraja.

Posebno mjesto u povijesti župe zauzima gradnja današnje župne crkve svete Jelene Križarice, započeta 1782. godine za župnikovanja Lovre Kocijančića. Taj je dugogodišnji zabočki župnik obnašao i službu podarhiđakona Donjozagorskoga dekanata, što svjedoči o njegovu ugledu i odgovornosti u tadašnjem crkvenom ustroju. Njegovo ime, kao i imena brojnih prethodnika i nasljednika, povezuje povijest župe s razvojem cijeloga Hrvatskog zagorja.

No povijest župe nije samo povijest njezinih svećenika.

U njoj važno mjesto pripada plemićkim obiteljima Zabočki i Vojković, crkvenim patronima i dobročiniteljima, učiteljima, orguljašima, zvonarima, sakristanima, župnim domaćicama, članovima crkvenih odbora i mnogim drugim osobama koje su svojim radom, darovima i predanošću pridonosile životu župne zajednice. Njihova su imena često sačuvana tek u kratkim zapisima, matičnim knjigama, župnim spomenicama ili na starim fotografijama. Upravo zato zaslužuju biti prikupljena i sačuvana.

Kako bi se povijest Župe Zabok mogla potpunije razumjeti, u biografskom leksikonu je obrađen i širi povijesni okvir. On obuhvaća najstarije podatke o crkvenoj organizaciji sjeverne Hrvatske, razvoj Zagrebačke biskupije, Zagorskoga i Vrbovečkoga arhiđakonata te promjene dekanatskih granica kojima je tijekom stoljeća pripadao Zabok. Takav pristup omogućuje da se pojedinačni životopisi ne promatraju izdvojeno, nego kao dio dugotrajnoga povijesnog razvoja.

U pripremi monografije korišteni su dostupni povijesni izvori, enciklopedijska i stručna literatura, arhivski zapisi, prijepisi dokumenata, biografske bilješke i druga sačuvana građa. Posebna je pozornost posvećena kronološkom povezivanju podataka, utvrđivanju razdoblja djelovanja pojedinih

osoba te razlikovanju potvrđenih povijesnih činjenica od podataka koji zahtijevaju dodatna istraživanja.

Tijekom rada pokazalo se da povijest nije uvijek moguće rekonstruirati u cijelosti. Pojedini su dokumenti izgubljeni, neki su zapisi nepotpuni, a u različitim se izvorima ista osoba pojavljuje pod drukčijim oblikom imena ili prezimena. Katkad se razlikuju i godine pojedinih događaja. Takve su okolnosti sastavni dio povijesnoga istraživanja. Stoga ovaj leksikon ne pretendira dati konačan odgovor na svako pitanje, nego nastoji prikazati ono što se na temelju raspoložive građe može vjerodostojno utvrditi.

Naslov „VJEKOPISI ŽUPE ZABOK" odabran je s namjerom da naglasi upravo tu povezanost ljudi i vremena. Svaki životopis, koliko god kratak bio, predstavlja dio veće povijesne cjeline. Povezani u kronološki slijed, ti životopisi postupno oblikuju priču o župi, njezinim promjenama, izazovima i trajnosti.

Pritom ne treba zaboraviti da su crkva i župa tijekom stoljeća bile mnogo više od mjesta vjerskoga okupljanja. Uz njih su se povezivali važni događaji obiteljskoga i društvenoga života: rođenja, krštenja, vjenčanja, smrti, blagdani, svečanosti, ratna stradanja, obnove i zajednička nastojanja za boljim životom. Župna crkva svete Jelene Križarice tako je postala jednim od prepoznatljivih znakova Zaboka, ali i svjedokom brojnih naraštaja koji su u njezinu okruženju živjeli i stvarali.

Ova je monografija ujedno izraz poštovanja prema svima koji su tijekom proteklih stoljeća pridonosili očuvanju vjere, kulture, obrazovanja i zajedništva u zabočkom kraju. Njezina je svrha sačuvati njihova imena od zaborava, povezati raspršene povijesne podatke i omogućiti budućim istraživačima da na njima nastave graditi nova saznanja.

Ako ovaj leksikon potakne čitatelja da s većim zanimanjem pogleda staru župnu crkvu, pročita ime nekadašnjega župnika, prepozna osobu na požutjeloj fotografiji ili potraži još poneki zaboravljeni dokument, njezina će namjera biti ostvarena. Jer povijest ne čuvamo samo zbog onih koji su živjeli prije nas. Čuvamo je i zbog onih koji dolaze poslije nas.

Neka „VJEKOPISI ŽUPE ZABOK" budu trajno svjedočanstvo o ljudima koji su svojim životima ispisivali povijest zabočke župe i ostavili nam baštinu koju smo dužni poznavati, poštovati i predati budućim naraštajima.

KRATKA POVIJEST ŽUPE SVETE JELENE KRIŽARICE U ZABOKU

Povijest Župe svete Jelene Križarice u Zaboku neraskidivo je povezana s razvojem zabočkoga kraja, njegovih plemićkih obitelji, crkvene organizacije i svakodnevnoga života stanovništva. Tijekom gotovo četiri stoljeća župa je bila duhovno, kulturno i društveno središte u kojemu su se susretali vjera, tradicija i povijest brojnih naraštaja.

Najstariji pisani spomen Zaboka potječe iz 1335. godine, kada je hrvatsko-ugarski kralj Karlo I. Robert Anžuvinac darovao posjed Zabok Petru, sinu Nuzlinovu. Njegovi su potomci postupno oblikovali plemićku obitelj koja se od 15. stoljeća nazivala Zabočki (*de Zabok*, *Zaboky*). Obitelj je posjedovala zemljišta, kurije i gospodarska imanja na području Zaboka, Gredica, Gubaševa, Bračka i okolnih naselja.

U crkvenom pogledu Zabok je stoljećima pripadao prostranoj Župi Svetoga Križa u Začretju, u sastavu Zagrebačke biskupije. Zbog udaljenosti župne crkve, loših putova i sve većih potreba stanovništva postupno se javila želja za osnivanjem samostalne župe. Presudnu ulogu u tome imao je Baltazar Zabočki, posljednji muški potomak stare plemićke obitelji. Tijekom kanonske vizitacije 9. rujna 1639. godine iznio je pred zagorskim arhiđakonom Martinom Bogdanom namjeru da se u Zaboku osnuje nova župa. Želio je stanovništvu omogućiti lakše sudjelovanje u bogoslužju i primanje sakramenata.

Njegova je zamisao ostvarena 30. travnja 1658. godine, kada je službeno osnovana Župa svete Jelene Križarice u Zaboku, izdvajanjem iz Župe Svetoga Križa u Začretju. U njezin su sastav uključena brojna okolna naselja, među kojima Grabrovec, Pavlovec, Prosenik, Jakuševec, Repovec, Hum, Bračak i Dubrava. Prvi zabočki župnik bio je Mijo Barlović, koji je župničku službu obnašao od 1658. do 1662. godine. Njegovim je djelovanjem započelo novo razdoblje samostalnoga župnog života.

Prva župna crkva bila je stara kapela svete Jelene, smještena na brežuljku iznad današnjega župnog dvora. Spominje se već u kanonskoj vizitaciji 1639. godine. Bila je skromnih dimenzija, zidana, s oslikanim stropom i malim zvonikom. Stoljećima je služila kao mjesto molitve i okupljanja stanovništva.

Nakon smrti Baltazara Zabočkoga patronatska prava nad župom prešla su na njegove nasljednike, među kojima je osobito važna bila plemićka obitelj Vojković od Klokoča. Njezini su članovi tijekom sljedećih stoljeća znatno pridonijeli razvoju župe i gradnji crkvenih građevina. Veliki potres koji je 1775. godine pogodio Hrvatsko zagorje teško je oštetio staru crkvu svete Jelene. Zbog dotrajalosti i oštećenja ona je 1786. godine napuštena.

U međuvremenu je, 1782. godine, započela gradnja nove, današnje župne crkve svete Jelene Križarice. Gradnju su potaknuli crkveni patroni, među kojima se posebno isticao grof Sigismund Vojković, a radovi su započeli za župnikovanja Lovre Kocijančića.

Lovro Kocijančić ostavio je važan trag u povijesti župe. Osim dugogodišnje župničke službe, 1794. godine obnašao je dužnost podarhiđakona Donjozagorskoga dekanata, što potvrđuje njegov značaj u tadašnjoj crkvenoj upravi Hrvatskoga zagorja.

Gradnja nove crkve trajala je desetljećima, uz brojne financijske i organizacijske poteškoće. U povijesnim se prikazima navode različite godine njezina građevinskog dovršetka, dok Zagrebačka nadbiskupija 1827. godinu navodi kao završetak dugotrajnoga graditeljskog procesa. Nova župna crkva, oblikovana u kasnobaroknom duhu s obilježjima klasicizma, postala je prepoznatljivim simbolom Zaboka. Njezina gradnja utjecala je i na prostorni razvoj naselja jer se oko crkve postupno oblikovalo novo mjesno središte, poznato kao Pjac.

Tijekom 19. stoljeća župa je nastavila razvijati svoj vjerski i društveni život. Župnici su, uz pastoralno djelovanje, sudjelovali u obrazovanju stanovništva, poticali očuvanje crkvene baštine i skrbili o župnim građevinama. Današnji župni dvor, četvrti po redu, sagrađen je 1886. godine.

Dvadeseto stoljeće donijelo je velike društvene i političke promjene, dva svjetska rata, gospodarski razvoj Zaboka i postupno širenje grada. Unatoč ratnim stradanjima i promjenama društvenoga uređenja, župa je nastavila svoje djelovanje. Posebno mjesto u novijoj povijesti zauzimaju župnici Franjo Škrinjar, Josip Šmit, Franjo Talan, Franjo Maček i Ivan Vnučec, koji su djelovali tijekom različitih i često zahtjevnih povijesnih razdoblja.

Za župnikovanja Ivana Vnučeca, od 1975. do 1997. godine, posebna je pozornost posvećivana obnovi crkvenih objekata, vjerskom životu i karitativnom djelovanju. Tijekom Domovinskoga rata župna je zajednica sudjelovala u pomaganju prognanicima i drugim potrebitim osobama. Godine 1995. blagoslovljena su nova crkvena zvona, čime je obilježen još jedan važan događaj u životu župe. Nakon smrti župnika Vnučeca 1997. godine župu je preuzeo Marijan Culjak, koji je njome upravljao do 2021. godine. Tijekom njegova župnikovanja nastavljeni su pastoralni rad i obnova crkvene baštine. Unutrašnjost župne crkve obnovljena je 2007., a vanjština 2017. godine.

Potresi koji su 22. ožujka i 29. prosinca 2020. godine pogodili Hrvatsku prouzročili su znatna oštećenja župne crkve te manja oštećenja župnoga dvora. Uslijedilo je novo razdoblje obnove i očuvanja vrijedne sakralne građevine.

Od 2021. godine župničku službu obnaša Branko Risek. U njegovu se mandatu nastavlja pastoralni rad i obnova crkve, koja je ponovno blagoslovljena nakon opsežnih radova 2025. godine.

Povijest Župe svete Jelene Križarice u Zaboku nije samo povijest njezinih crkava, župnika i kapelana. Ona obuhvaća i živote brojnih župljana, crkvenih službenika, učitelja, orguljaša, zvonara, dobročinitelja i drugih osoba koje su tijekom stoljeća pridonosile očuvanju vjere, kulture i zajedništva.

Od skromne kapele na zabočkom brežuljku do današnje župne crkve, koja dominira povijesnim središtem grada, proteže se gotovo četiristo godina neprekinute župne povijesti.

Upravo su ljudi koji su tijekom toga vremena živjeli, djelovali i stvarali najvrjedniji dio njezine baštine. Njihovi životopisi, sačuvani u povijesnom leksikonu „VJEKOPISI ŽUPE ZABOK”, povezuju prošlost i sadašnjost te ostavljaju trajno svjedočanstvo budućim naraštajima.

LJUDI KOJI SU OBILJEŽILI POVIJEST ŽUPE ZABOK

Životopisi župnika, kapelana i drugih zaslužnih osoba

Povijest Župe svete Jelene Križarice u Zaboku ponajprije je povijest ljudi koji su tijekom gotovo četiri stoljeća svojim radom, vjerom, znanjem i predanošću oblikovali njezin duhovni, kulturni i društveni život. U ovom su poglavlju predstavljeni životopisi župnika i kapelana koji su služili u Zaboku, ali i plemića, crkvenih službenika, učitelja, orguljaša, dobročinitelja i drugih osoba koje su ostavile prepoznatljiv trag u povijesti župe.

Njihovi su životni putovi bili različiti, a djelovali su u vremenima velikih povijesnih promjena. Neki su gradili i obnavljali crkvu, drugi poučavali, pomagali potrebitima ili čuvali župnu baštinu. Svima je zajedničko da su svojim djelovanjem postali dijelom povijesti zabočkoga kraja.

Prikupljeni životopisi temelje se na dostupnim povijesnim izvorima, crkvenim zapisima, arhivskoj građi i sačuvanim svjedočanstvima. Njihov je cilj sačuvati imena i djela ljudi koji su pridonijeli razvoju župe te ih otrgnuti zaboravu.

Životopisi su poredani abecednim redom prema prezimenima, neovisno o vremenu djelovanja, crkvenoj službi, društvenom položaju ili opsegu zasluga pojedine osobe. Takvim se pristupom želi iskazati jednako poštovanje prema svima koji su svojim radom i djelovanjem pridonijeli povijesti Župe Zabok, bez izdvajanja ili vrednovanja njihove važnosti.

Svaki je životopis mali dio velike priče o Župi Zabok – priče koja se nastavlja i danas.

BARLOVIĆ, Mijo

Prvi župnik Župe Zabok (1658. – 1662.)

Mijo Barlović bio je prvi župnik novoosnovane Župe Zabok. Župničku je prisegu položio 15. lipnja 1658. godine, čime je započelo njegovo četverogodišnje službovanje, koje je trajalo do 1662. godine.

U vrijeme njegova dolaska Zabok je bio manje, rubno naselje prostrane Župe Sveti Križ Začretje. Ondje se nalazila crkva svete Jelene, građevina djelomično izgrađena od drva, koja je dotad imala status podružne crkve župe Sveti Križ Začretje. Župnik te župe bio je Juraj Sellgovich – Šelegović, koji je službovao od 1658. do 1660. godine.

Dolazak Mije Barlovića na mjesto prvoga zabočkog župnika označio je važnu prekretnicu u crkvenoj povijesti Zaboka. Osnivanjem samostalne župe stvoreni su uvjeti za organiziraniji vjerski život mjesnoga stanovništva i postupni razvoj vlastite župne zajednice.

Iako zasad nisu poznati podrobniji podaci o njegovu životu i svećeničkom djelovanju, Mijo Barlović ostaje trajno zabilježen u povijesti Zaboka kao prvi župnik koji je preuzeo duhovnu skrb o novoosnovanoj župi i njezinim vjernicima. [1]

[1] *Spomenica župe Zabok*

BARTOL, Blaž

Svećenik Zagrebačke nadbiskupije (rođen 3. veljače 1941.)

Blaž Bartol rođen je 3. veljače 1941. godine u Zaboku. Nakon osnovnog školovanja i odsluženja vojnog roka nastavio je obrazovanje na bogosloviji, pripremajući se za svećenički poziv. Mladu misu proslavio je 30. lipnja 1968. godine u rodnom Zaboku.

Svećeničku službu započeo je kao kapelan u Daruvaru, gdje je djelovao dvije godine. Nakon toga imenovan je župnikom u Dežanovcu, u kojem je proveo deset godina. Tijekom daljnjega svećeničkog djelovanja određeno je vrijeme proveo na bolničkom liječenju, a potom je godinu dana službovao kao kapelan u zagrebačkom Čučerju.

Dana 1. rujna 1983. godine preuzeo je službu župnika Župe svetoga Dominika u Konjščini. Ondje je ostao pune 33 godine, sve do umirovljenja 2016. godine. Njegovo dugogodišnje djelovanje obilježilo je vjerski život župne zajednice, u kojoj je tijekom više od tri desetljeća obavljao pastoralnu službu i pratio brojne naraštaje vjernika.

U nedjelju, 30. lipnja 2013. godine, u župnoj crkvi svetoga Dominika u Konjščini svečanim misnim slavljem obilježena je trideseta obljetnica njegova župnikovanja u toj župi i 45. obljetnica svećeništva. Iste godine primio je Nagradu za životno djelo Krapinsko-zagorske županije, kao priznanje za svoj dugogodišnji rad i doprinos zajednici.

Odlukom zagrebačkoga nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića razriješen je 2016. godine službe župnika Župe svetoga Dominika u Konjščini. Župljani su se od svojega dugogodišnjeg župnika oprostili u nedjelju, 21. kolovoza 2016. godine, tijekom misnoga slavlja u 9 sati.

Iako je najveći dio svećeničkoga života proveo izvan rodnoga mjesta, Blaž Bartol ostao je povezan sa Zabokom, u kojem je rođen i proslavio svoju mladu misu. Njegov životni put svjedoči o doprinosu svećenika poteklih iz zabočke župe crkvenom i društvenom životu drugih zagorskih sredina. [2]

[2] *Spomenica župe Zabok, https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=Bartol+bla%C5%BE*

BARTOL, Elizabeta – teta Lizika

Orguljašica, zvonarka i čuvarica župne crkve u Zaboku

Elizabeta Bartol, među Zabočanima poznata kao teta Lizika, bila je jedna od samozatajnih osoba koje su svojim radom i predanošću ostavile trag u životu Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Bila je rođakinja svećenika Blaža Bartola, dugogodišnjega župnika u Konjščini.

Godine 1943. zaposlila se u predionici tekstilne tvornice Milan Prpić d. d. u Zaboku, koja je nakon Drugoga svjetskog rata nastavila djelovati pod nazivom ZIVT. Tijekom 1945. godine izgubila je zaposlenje zbog svojega angažmana u župnoj crkvi. Taj događaj obilježio je njezin životni put i povezao ga još snažnije sa župnom zajednicom.

Punih šest godina obavljala je dužnost domaćice župnika Vnučeca, brinući se o svakodnevnim potrebama župnoga domaćinstva.

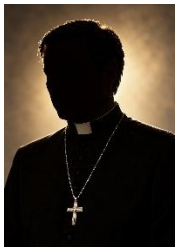
Posebno je ostala zapamćena po svojoj višestrukoj službi u zabočkoj crkvi. Bila je orguljašica, zvonarka i čistačica, obavljajući poslove koji su bili važni za redovito odvijanje bogoslužja i održavanje crkve. Njezin rad bio je i službeno prepoznat jer je Župa Zabok za nju plaćala socijalno osiguranje.

Elizabeta Bartol pripadala je naraštaju skromnih i predanih župnih suradnika koji su, često daleko od javne pozornosti, svojim svakodnevnim radom održavali život crkvene zajednice. U sjećanju zabočkih vjernika ostala je kao teta Lizika, žena čiji su život i rad bili neraskidivo povezani sa župnom crkvom i njezinim vjernicima. [3]

[3] *Spomenica župe Zabok, Časopis 350-godišnjica osnicanja župe sv. Jelene Križarice*

BELAJ (BELLAY), Ivan Nepomuk

Dvadeset peti kapelan Župe Zabok (1811. – 1812.)

Ivan Nepomuk Belaj (u povijesnim zapisima Ivannes Nep. Bellay) bio je dvadeset peti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku službu preuzeo je 1. kolovoza 1811. godine, a obnašao ju je do 10. lipnja 1812. godine.

Tijekom svojega desetomjesečnog boravka u Zaboku sudjelovao je u redovitom pastoralnom djelovanju župe, pomažući župniku u obavljanju svećeničkih dužnosti i duhovnoj skrbi za vjernike.

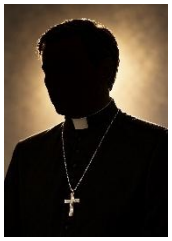
Nakon završetka službe u Zaboku premješten je za kapelana u Župu Pušća. Prema dostupnim podacima, godine 1825. obnašao je kapelansku službu u Goričanu, što potvrđuje nastavak njegova svećeničkog djelovanja na području tadašnje Zagrebačke biskupije.

Podrobniji podaci o njegovu rođenju, školovanju, svećeničkom ređenju i kasnijem životu zasad nisu poznati. U povijesti Župe Zabok ostao je zabilježen kao njezin dvadeset peti kapelan, jedan od svećenika koji su početkom 19. stoljeća sudjelovali u održavanju i razvoju vjerskoga života zabočke župne zajednice. [4]

[4] *Spomenica župe Zabok*

BISTRIČKI, Ivan

Četvrti kapelan Župe Zabok

Ivan Bistrički bio je četvrti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Prema dostupnim povijesnim podacima, kapelansku je službu obnašao samo kratko vrijeme.

Iako točno razdoblje njegova službovanja zasad nije utvrđeno, njegovo ime ostalo je zabilježeno u kronološkom slijedu svećenika koji su djelovali u zabočkoj župi.

Podrobniji podaci o njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju i kasnijem djelovanju nisu poznati. Unatoč oskudnim biografskim podacima, Ivan Bistrički zauzima svoje mjesto u povijesti Župe Zabok kao njezin četvrti kapelan. [5]

[5] *Spomenica župe Zabok*

BOGOVIĆ (BOGOVICH), Juraj

Župnik Župe Zabok (1696. – 1715.)

Juraj Bogović (u povijesnim zapisima Georgius Bogovich) rođen je 1670. godine u Gornjoj Kupčini. Školovao se u Zagrebu, gdje je završio obrazovanje i 1693. godine primio svećenički red.

Službu župnika Župe svete Jelene Križarice u Zaboku preuzeo je 13. siječnja 1696. godine, a župničku je prisegu položio 10. veljače iste godine. Na čelu zabočke župe ostao je do 8. siječnja 1715. godine, gotovo punih devetnaest godina.

Prema sačuvanim zapisima, župnik Bogović bio je izrazito pobožan, savjestan i predan svećenik. Odlikovao se dobrotom, susretljivošću i srdačnim odnosom prema župljanima, s kojima je održavao skladne odnose. Svoje je svećeničke dužnosti obavljao marljivo i odgovorno, posvećujući posebnu pozornost duhovnom životu župne zajednice.

Brinuo se i o materijalnom stanju župe. Župnu je crkvu održavao urednom, a crkvenim dobrima upravljao pažljivo i razborito. U gospodarskim poslovima pokazivao je sposobnost i odgovornost, kako u upravljanju crkvenom imovinom tako i u vlastitom domaćinstvu.

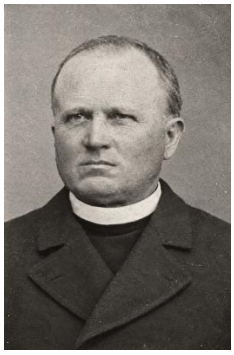
Posebno je ostao zapamćen po gostoljubivosti, koja je, uz njegovu pobožnost i dobrohotnost, bila jedno od istaknutih obilježja njegova karaktera.

Gotovo dva desetljeća djelovanja Jurja Bogovića predstavljaju značajno razdoblje u ranoj povijesti Župe Zabok. Svojim predanim pastoralnim radom, brigom za crkvu i dobrim odnosima sa župljanima pridonio je učvršćivanju župne zajednice u desetljećima nakon njezina osnutka. [6]

[6] *Spomenica župe Zabok*

BOROVČAK, Juraj

Zabok, 10. travnja 1843. – Trsat, 9. prosinca 1926.

Juraj Borovčak rođen je 10. travnja 1843. godine u Zaboku, u obiteljskoj kući koja se nalazila na području današnje Ulice Stjepana Radića. Bio je svećenik koji je tijekom svojega života obnašao važne crkvene službe u Senjsko-modruškoj biskupiji.

Iako je najveći dio svojega svećeničkog djelovanja proveo izvan rodnoga kraja, Borovčak je ostao povezan sa Zabokom i njegovom župnom zajednicom. Pratio je razvoj rodnoga mjesta i sudjelovao u važnim događajima iz njegova crkvenog života.

Posebno je zabilježena njegova nazočnost 10. srpnja 1886. godine, kada je u Zaboku svečano položen kamen temeljac za izgradnju novoga župnog stana. Gradnju je pokrenuo tadašnji zabočki župnik Ljudevit Ivančan, a Borovčakov dolazak tom prigodom svjedoči o njegovoj trajnoj povezanosti s rodnom župom.

Juraj Borovčak preminuo je 9. prosinca 1926. godine na Trsatu, u 84. godini života.

U povijesti Župe Zabok ostao je zabilježen kao jedan od svećenika rođenih na njezinu području koji su svoje svećeničko djelovanje nastavili u drugim hrvatskim krajevima, ne prekidajući pritom veze sa zavičajem. [7]

[7] *Spomenica župe Zabok, Trsatske novine, kazivanje Dragutina Borovčaka, Obiteljsko stablo Borovčak*

BRATOVŠTINA KRŠĆANSKOGA NAUKA

Zabok, 1729. – 1783.

Godine 1729. u Župi svete Jelene Križarice u Zaboku osnovana je Bratovština kršćanskoga nauka, pod zaštitom svetoga Antuna. Bila je to vjerska zajednica svjetovnjaka, okupljenih radi njegovanja kršćanskoga nauka, pobožnosti, međusobne solidarnosti i dobrotvornoga djelovanja.

Bratovštine su u tadašnjem društvu imale važnu vjersku i društvenu ulogu. Okupljale su vjernike, često povezane zajedničkim staležom ili zanimanjem, koji su se obvezivali na njegovanje vjerskoga života, uzajamnu pomoć i skrb za članove zajednice. Posebna se pozornost posvećivala pomaganju potrebitima, bolesnima i drugim članovima kojima je bila potrebna potpora.

Osnivanje Bratovštine kršćanskoga nauka svjedoči o organiziranom vjerskom životu zabočke župe u prvoj polovici 18. stoljeća. Uz redovitu djelatnost župne crkve, takva su udruženja omogućavala vjernicima aktivnije sudjelovanje u životu zajednice i pridonosila očuvanju vjerskih običaja i međusobne povezanosti.

Bratovština je djelovala do 1783. godine, kada je, prema sačuvanim podacima, ukinuta carskom naredbom, zajedno s drugim bratovštinama iste vrste. Njezino ukidanje bilo je povezano sa širim državnim reformama crkvenih ustanova i vjerskih udruženja u vrijeme vladavine cara Josipa II.

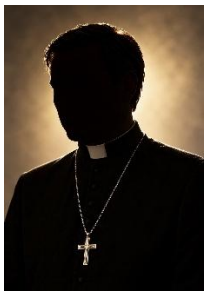
Tijekom 54 godine postojanja Bratovština kršćanskoga nauka bila je dio vjerskoga i društvenoga života Zaboka. Njezino osnivanje i djelovanje predstavljaju vrijedno svjedočanstvo o organiziranosti župne zajednice i ulozi vjernika laika u povijesti Župe Zabok.[8]

[8] *Spomenica župe Zabok*

BUSAK (BUSZAK), Josip

Karlovac, oko 1780. – Zabok, 10. veljače 1819.

Dvadeset prvi kapelan (1805. – 1806.) i župnik Župe Zabok (1812. – 1819.)

Josip Busak (u povijesnim zapisima Josephus Buszak) rođen je oko 1780. godine u Karlovcu. Školovao se u Zagrebu, gdje je 1805. godine zaređen za svećenika.

Svoju svećeničku službu započeo je u Zaboku, gdje je kao mladomisnik 29. kolovoza 1805. godine preuzeo dužnost dvadeset prvoga kapelana Župe svete Jelene Križarice. U Zaboku je službovao do 13. listopada 1806. godine, nakon čega je premješten za kapelana u Župu Bistra.

Nakon smrti zabočkoga župnika Andrije Kukca, a na preporuku kolatora Josipa Vojkffyja, Josip Busak imenovan je župnikom u Zaboku. Župničku je prisegu položio 25. travnja 1812. godine, a prema sačuvanim podacima službu je preuzeo 26. svibnja iste godine.

Tijekom gotovo sedam godina župnikovanja posebnu je pozornost posvećivao unutarnjem uređenju župne crkve. Njegovo djelovanje pripada razdoblju u kojem se nastavljalo uređivanje crkvenoga prostora i stvaranje primjerenih uvjeta za bogoslužje i život župne zajednice.

Josip Busak preminuo je 10. veljače 1819. godine od sušice, odnosno tuberkuloze, u 39. godini života, prema podatku da je rođen oko 1780. godine. Pokopan je na tadašnjem groblju uz novu župnu crkvu u Zaboku.

Nakon napuštanja staroga groblja njegovi su posmrtni ostaci preneseni na novo zabočko groblje, gdje mu je podignut nadgrobni spomenik. Time je sačuvana uspomena na svećenika koji je u Zaboku proveo početak svojega svećeničkog života, a potom se vratio kao župnik i ondje završio svoj životni put.

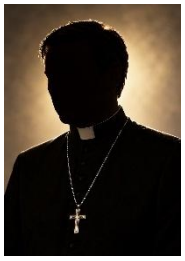
Zanimljiv podatak o njegovoj ostavštini sačuvan je u biografskim zapisima Župe Uzvišenja Svetoga Križa u Svetom Križu Začretju. Ondje se navodi da je Juraj Čičko (Chichko, Cićko; Georgius), rođen 27. ožujka 1785., a preminuo 15. veljače 1859. godine, bio izvršitelj

oporuke župnika Josipa Busaka. Taj podatak potvrđuje postojanje Busakove oporuke i otvara mogućnost daljnjega istraživanja njegovih osobnih prilika, imovine i posljednjih želja.

Josip Busak ostao je zabilježen u povijesti Župe Zabok kao svećenik koji je svojoj župnoj zajednici služio u dva različita razdoblja, najprije kao kapelan, a potom kao župnik. Njegova briga za unutarnje uređenje crkve i sačuvani nadgrobni spomenik trajni su podsjetnici na njegovo djelovanje u prvim desetljećima 19. stoljeća. [9]

CRNEK (CZEMEK, CHERNEK), Nikola

Dvadeset sedmi i dvadeset deveti kapelan Župe Zabok (1814. – 1815. i 1818. – 1819.)

Nikola Crnek (u povijesnim zapisima Nicolaus Czermek i Nicolaus Chernek) bio je svećenik koji je u dva navrata obnašao kapelansku službu u Župi svete Jelene Križarice u Zaboku.

Prije dolaska u Zabok službovao je kao kapelan u Župi Mače. Prvi put u Zabok dolazi 10. lipnja 1814. godine, kada preuzima dužnost dvadeset sedmoga kapelana. Na toj je službi ostao do 11. kolovoza 1815. godine.

Nakon nekoliko godina ponovno se vraća u Zabok. Drugi put kapelansku službu preuzima 30. rujna 1818. godine, kao dvadeset deveti kapelan župe, a obnaša je do 2. travnja 1819. godine.

Njegov drugi boravak u Zaboku vremenski se podudara s posljednjim mjesecima života župnika Josipa Busaka, koji je preminuo 10. veljače 1819. godine. Nikola Crnek nastavio je službovati u župi još gotovo dva mjeseca nakon župnikove smrti.

Prema dostupnim podacima, od 1822. do 1825. godine djelovao je u Župi Krapina, čime se nastavlja njegov poznati svećenički put na području Hrvatskoga zagorja.

Podrobniji podaci o njegovu rođenju, školovanju, svećeničkom ređenju i kasnijem životu zasad nisu poznati. U povijesti Župe Zabok ostao je zabilježen kao jedan od kapelana koji su se nakon prvoga službovanja ponovno vratili u župu, sudjelujući u njezinu pastoralnom životu tijekom dvaju razdoblja početkom 19. stoljeća. [10]

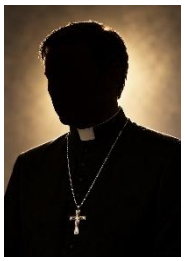
[9] *Spomenica župe Zabok, http://www.dr-stjepan-sirovec.com/hr/knjiga61.html*

[10] *Spomenica župe Zabok*

CUKOVIĆ – KUKOVIĆ (CHUKOVICH), Mirko

Godina rođenja nepoznata – 16. veljače 1818.

Dvadeset drugi kapelan Župe Zabok (1806. – 1809.)

Mirko Cuković – Kuković (u povijesnim zapisima Emericus Chukovich) bio je dvadeset drugi kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku je službu preuzeo tijekom 1806. godine, a obnašao ju je do 18. listopada 1809. godine.

Tijekom gotovo trogodišnjega službovanja u Zaboku sudjelovao je u redovitom pastoralnom životu župe, pomažući župniku u obavljanju svećeničkih dužnosti i duhovnoj skrbi za vjernike.

Nakon odlaska iz Zaboka imenovan je kapelanom u Velikoj Gorici, gdje je nastavio svoje svećeničko djelovanje. Već 1810. godine preuzeo je službu župnika u Dubrancu, u Župi Blažene Djevice Marije Snježne.

Njegovo imenovanje župnikom označilo je novu etapu svećeničkoga djelovanja, nakon prethodnih kapelanskih službi u Zaboku i Velikoj Gorici.

Mirko Cuković – Kuković preminuo je 16. veljače 1818. godine. Podaci o njegovu rođenju, školovanju, svećeničkom ređenju i okolnostima smrti zasad nisu poznati.

U povijesti Župe Zabok ostao je zabilježen kao dvadeset drugi kapelan, jedan od svećenika koji su početkom 19. stoljeća sudjelovali u pastoralnom životu zabočke župne zajednice, a svoje kasnije svećeničko djelovanje nastavili u drugim župama Zagrebačke biskupije. [11]

[11] *Spomenica župe Zabok*

CULJAK, Marijan

Mihovljan, 3. kolovoza 1954.

Dvadeset sedmi župnik Župe Zabok, od 21. kolovoza 1997. do 2021.

Marijan Culjak rođen je 3. kolovoza 1954. godine u Mihovljanu, u obitelji Slavka Culjaka i Alojzije, rođene Bartolić. Odrastao je uz jednoga brata i pet sestara. Osnovnu školu završio je u rodnom Mihovljanu, nakon čega je nastavio školovanje u sjemeništu, a potom studij teologije u Zagrebu.

Za svećenika ga je na blagdan svetih Petra i Pavla, 29. lipnja 1980. godine, zaredio zagrebački nadbiskup Franjo Kuharić. Nakon mlade mise prvu je svećeničku službu obnašao u Orehovici, kao zamjenik župnika. Potom je četiri godine djelovao kao kapelan u Zajezdi, a 9. rujna 1984. godine preuzeo je upravljanje Župom Tomašica nedaleko od Garešnice.

Dekretom zagrebačkoga nadbiskupa kardinala Franje Kuharića, 21. kolovoza 1997. godine imenovan je župnikom Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, postavši njezin dvadeset sedmi župnik.

Njegovo župnikovanje obilježeno je intenzivnim pastoralnim, građevinskim, obnoviteljskim i društvenim djelovanjem. Posebnu je pozornost posvećivao očuvanju sakralne baštine, uređenju župnih objekata i izgradnji novih kapela na području župe.

Među važnijim zahvatima ističu se temeljita obnova i adaptacija župne crkve svete Jelene Križarice, uređenje kapele svetoga Antuna, obnova kapele svetoga Roka u Repovcu i kapele Srca Isusova na Zabočkim bregima te obnova župnoga stana. Uređena je vjeronaučna dvorana, izrađena nova ispovjedaonica, a uz župnu crkvu izgrađen je Križni put.

Za njegova službovanja podignute su nove kapele svetoga Križa Isusova u Grabrovcu, Svete Obitelji u Jakuševcu i svetoga Mihaela Arkanđela u Grdencima. Na mjestu nekadašnje crkve svete Helene, pokraj nove vodospreme, postavljen je metalni križ s obilježjem i povijesnim podacima, čime je sačuvana uspomena na jedan od najstarijih sakralnih objekata zabočkoga kraja.

Posebno mjesto u njegovu djelovanju zauzima briga za očuvanje uspomene na hrvatske branitelje. Na zabočkom groblju podignut je središnji križ u spomen na poginule hrvatske branitelje, a raspelo je postavljeno i na prostoru Opće bolnice Zabok i bolnice hrvatskih veterana.

Sudjelovao je i u uređenju trga ispred župne crkve, uključujući premještanje postojećega partizanskog spomenika, čime je prostor oko crkve dobio novo urbanističko uređenje.

Uz građevinske i obnoviteljske zahvate, vlč. Culjak posebnu je pozornost posvećivao organizaciji vjerskoga života. Poticao je održavanje Planinarskoga križnog puta, hodočašća u Mariju Bistricu i drugih vjerskih okupljanja. U župi je organizirao susrete s misionarima koji su djelovali u različitim dijelovima svijeta, omogućujući vjernicima upoznavanje s misijskim djelovanjem Crkve.

Jedan od najznačajnijih događaja njegova župnikovanja bila je svečana proslava 350. obljetnice osnutka Župe Zabok 2008. godine, kojoj je nazočio zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić. Proslava je okupila brojne vjernike i uzvanike te predstavljala važan događaj u novijoj povijesti župe.

Za njegova službovanja župa je dobila i povelju povezanu s dostavom moći blaženoga Alojzija Stepinca, što je dodatno obogatilo njezin duhovni i liturgijski život.

Osim svećeničkoga poziva, Marijan Culjak bavi se književnim i likovnim stvaralaštvom. Posebno se istaknuo izradom umjetničkih radova od školjaka, koje je prvi put samostalno predstavio javnosti 2005. godine na izložbi u Gradskoj knjižnici u Zaboku. Nakon toga priredio je još nekoliko izložbi.

Kao pjesnik i prozni pisac autor je šest književnih zbirki: *Poziv na drugu obalu, Put svjetla, Noć svjetlom obasjana, Razgovor sa prahom i pepelom, Susret s prijateljem* i *Moja dva stoljeća*. Njegovo književno stvaralaštvo prožeto je duhovnim promišljanjima, pitanjima ljudskoga postojanja, vjere, prolaznosti i odnosa čovjeka prema Bogu.

Aktivno je sudjelovao i u društvenom životu Zaboka. Bio je povezan s Udrugom za borbu protiv raka „Zlatno srce", Dobrovoljnim vatrogasnim društvom Zabok, Maticom hrvatskom – Ogrankom Zabok te Hrvatskom udrugom „Muži zagorskog srca". Djelovao je i kao član Etičkoga povjerenstva Opće bolnice Zabok.

Tijekom dugogodišnjega župnikovanja razvijao je suradnju s Gradom Zabokom i gradonačelnikom Ivanom Hanžekom. Ta je suradnja pridonijela ostvarivanju brojnih zajedničkih projekata, osobito onih povezanih s uređenjem sakralnih objekata, javnih prostora te organizacijom vjerskih i kulturnih događanja.

Za svoj svećenički, kulturni i društveni rad primio je više priznanja, među kojima se ističu Povelja Grada Zaboka i Zlatna značka Grada Zaboka, dodijeljena kao priznanje za dugogodišnju suradnju župe i gradske uprave.

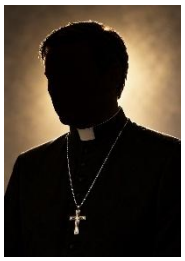
Marijan Culjak svojim je djelovanjem ostavio prepoznatljiv trag u novijoj povijesti Župe Zabok. Njegovo župnikovanje obilježeno je obnovom i izgradnjom sakralnih objekata, očuvanjem povijesne i vjerske baštine, organizacijom brojnih pastoralnih aktivnosti te povezivanjem župne zajednice s kulturnim i društvenim životom grada. [12]

[12] *Spomenica župe Zabok, https://www.google.com/search?q=marijan+culjak, https://verbum.hr/autori/culjak-marijan*

CVETAŠ, Nikola

Bosiljevo, godina rođenja i smrti nepoznata

Prvi poznati kapelan Župe Zabok (1709. – 1711.)

Nikola Cvetaš, rodom iz Bosiljeva, bio je prvi po imenu poznati kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku je službu obnašao od 1709. do 1711. godine, u razdoblju kada se zabočka župna zajednica postupno razvijala i učvršćivala svoju crkvenu organizaciju.

Prije dolaska u Zabok djelovao je kao župni vikar, odnosno kapelan, u Župi svetoga Vida u Brdovcu, gdje je službovao od 1702. do 1705. godine. Za vrijeme njegova boravka u Brdovcu, 1704. godine, župa je započela voditi matičnu knjigu umrlih, važan dokument za praćenje povijesti župne zajednice i njezinih stanovnika.

Godine 1709. Nikola Cvetaš dolazi u Zabok, gdje preuzima kapelansku službu. Kao kapelan pomagao je župniku u redovitim pastoralnim dužnostima i duhovnoj skrbi za vjernike. Njegovo djelovanje pripada ranom razdoblju povijesti zabočke župe, osnovane 1658. godine, kada su se postupno razvijali oblici organiziranoga župnog života.

Podrobniji podaci o njegovu rođenju, školovanju, svećeničkom ređenju i kasnijem djelovanju zasad nisu poznati.

Nikola Cvetaš zauzima posebno mjesto u povijesti Župe Zabok kao njezin prvi poznati kapelan. Njegovo ime predstavlja početak sačuvanoga kronološkog niza kapelana koji su tijekom sljedećih stoljeća, zajedno sa župnicima, sudjelovali u vjerskom životu zabočke župne zajednice. [13]

[13] *Spomenica župe Zabok*

ČRNKOVIĆ (CHERNOVICH), Nikola

Župnik Župe Zabok (1714. – 1715.)

Nikola Črnković (u povijesnim zapisima Chernovich) bio je župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku početkom 18. stoljeća. Prema dostupnim podacima, župničku je službu obnašao od 1714. do 1715. godine.

Župničku prisegu položio je 17. travnja 1714. godine, čime je službeno potvrđeno njegovo preuzimanje župničkih dužnosti. Na čelu zabočke župe zadržao se razmjerno kratko vrijeme.

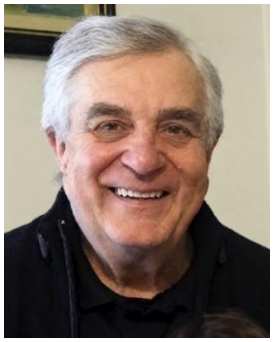
Njegovo službovanje pripada ranom razdoblju povijesti Župe Zabok, kada se župna zajednica, osnovana 1658. godine, postupno razvijala i učvršćivala svoju crkvenu organizaciju.

Podrobniji podaci o njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju, pastoralnom djelovanju i kasnijem životu zasad nisu poznati. Unatoč kratkom razdoblju službovanja i oskudnim biografskim podacima, Nikola Črnković ostao je zabilježen u povijesnom slijedu zabočkih župnika kao jedan od svećenika koji su početkom 18. stoljeća upravljali župnom zajednicom. [14]

[14] *Spomenica župe Zabok*

DOBRIČEVIĆ, Franjo

Dobrotvor Župe Zabok, dugogodišnji član Župnoga pastoralnog vijeća i direktor građevinskoga poduzeća „Konstruktor" Zlatar

Franjo Dobričević, rođen 1942. godine, bio je dugogodišnji član Župnoga pastoralnog vijeća Župe svete Jelene Križarice u Zaboku te jedan od istaknutih dobročinitelja koji su svojim radom, donacijama i osobnim zalaganjem pridonijeli obnovi i očuvanju zabočke sakralne baštine. Kao direktor građevinskoga poduzeća „Konstruktor" iz Zlatara, tijekom niza godina pružao je značajnu pomoć pri izvođenju građevinskih radova na župnoj crkvi, kapelama i drugim župnim objektima.

Njegov doprinos posebno je došao do izražaja 1994. godine, kada je obnovljeno cjelokupno pročelje župne crkve svete Jelene Križarice. Radove je izvodilo poduzeće „Konstruktor" iz Zlatara, a tadašnji župnik posebno je istaknuo direktora Franju Dobričevića, naglasivši njegovu susretljivost i spremnost da župi pomogne u ostvarenju toga zahtjevnog zahvata. Iste je godine sveta Jelena Križarica proglašena zaštitnicom grada Zaboka, što je obnovi crkve dalo dodatno simbolično značenje.

Godine 1995., prigodom nabave dvaju novih crkvenih zvona, poduzeće „Konstruktor" sudjelovalo je u izradi potrebne konstrukcije, uz osobni angažman Franje Dobričevića.

Tijekom 1998. godine sudjelovao je u opsežnoj obnovi kapele sv. Antuna. Uklonjena je dotrajala vanjska žbuka i postavljena nova, a toranj je dobio pokrov od bakrenoga lima te mu je vraćen prvobitni oblik, narušen ranijim udarom groma.

U istom razdoblju uređivan je i okoliš župnoga stana. Asfaltirano je parkiralište, a dio dvorišta popločen betonskom galanterijom. U tim su se radovima posebno istaknuli poduzeće „Konstruktor" i Franjo Dobričević, koji su pridonijeli radom i donacijama, te poduzeće „Beton" iz Lučkoga i Tomislav Miškulin, koji su darovali betonsku galanteriju.

Njegova spremnost na pomaganje nastavila se i početkom novoga stoljeća. Tijekom 2002. i 2003. godine, pri obnovi kapelice u Zabočkim bregima, Franjo Dobričević i poduzeće „Konstruktor" pružili su značajnu donatorsku potporu, pridonijevši očuvanju toga sakralnog objekta.

Godine 2004. sudjelovao je donacijom u postavljanju novoga vitraja svete Jelene Križarice na pročelju župne crkve. Sljedeće, 2005. godine, poduzeće „Konstruktor" izvelo je zahtjevne radove na obnovi crkvenoga krovišta. Zamijenjene su dotrajale drvene grede, postavljena nova drvena oplata, a krovište je prekriveno bakrenim limom.

Uz dobrotvorni rad, Franjo Dobričević aktivno je sudjelovao i u životu župne zajednice kao član Župnoga pastoralnog vijeća. Njegovo članstvo zabilježeno je već 2000. godine, a nalazio se i među članovima vijeća u razdoblju od 2005. do 2010. godine. Ponovno je izabran na izborima održanima 3. listopada 2010., a njegovo se ime nalazi i među članovima novoga saziva vijeća, imenovanima dekretom Zagrebačke nadbiskupije od 3. prosinca 2015. godine.

Dobričevićevo djelovanje obilježavala je trajna povezanost sa župom i osobita spremnost da svojim stručnim znanjem, poslovnim mogućnostima i materijalnom potporom pomogne u očuvanju crkvenih objekata. Njegova pomoć nije se ograničavala samo na pojedinačne donacije, nego je obuhvaćala dugogodišnje sudjelovanje u brojnim obnovama i građevinskim zahvatima.

Svojim nesebičnim zalaganjem Franjo Dobričević ostavio je prepoznatljiv trag u novijoj povijesti Župe Zabok. Njegov životni primjer svjedoči o važnoj ulozi vjernika laika i dobročinitelja koji svojim radom, odgovornošću i privrženošću župnoj zajednici pridonose očuvanju njezine duhovne i materijalne baštine.

DUDIĆ (DUDICZ), Juraj (Georgius)

Godina i mjesto rođenja te datum smrti nepoznati

Treći župnik Župe Zabok (1673. – 1674.)

Juraj Dudić (u povijesnim zapisima Georgius Dudicz) bio je jedan od prvih župnika Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, osnovane 1658. godine. Prema dostupnim podacima, župničku je službu obnašao od 14. srpnja 1673. do 8. rujna 1674. godine.

U sačuvanim podacima navodi se da je prisegu za zabočku župu položio 16. prosinca 1662. godine, no taj podatak nije usklađen s navedenim početkom njegova župnikovanja.

Posebno važan događaj povezan s njegovim imenom jest početak vođenja župne matice krštenih, 11. lipnja 1673. godine. Time je započelo sustavnije pisano bilježenje krštenja u zabočkoj župi, što danas predstavlja dragocjen izvor za proučavanje povijesti župne zajednice, obitelji i stanovništva zabočkoga kraja.

Matične knjige nisu služile samo crkvenoj evidenciji nego su tijekom stoljeća postale važna povijesna svjedočanstva. U njima su sačuvana imena brojnih naraštaja stanovnika Zaboka i okolnih naselja, čime su omogućena kasnija rodoslovna i povijesna istraživanja.

O životu Jurja Dudića prije dolaska u Zabok, njegovu školovanju, svećeničkom ređenju i kasnijem djelovanju zasad nema pouzdanijih podataka.

Iako je u Zaboku službovao razmjerno kratko, njegovo ime ostalo je povezano s jednim od važnih događaja u povijesti župe – početkom vođenja matice krštenih, koja predstavlja vrijedan dio zabočke pisane baštine. [15]

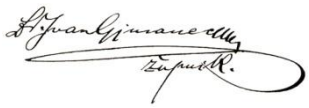
[15] *Spomenica župe Zabok*

ĐURANEC (GJURANEC), dr. Ivan Nepomuk

Kneginec, 23. travnja 1861. – Zabok, veljača 1935.

Dvadeset prvi župnik Župe Zabok (1895. – 1935.), doktor teologije, dekan Krapinskoga dekanata i začasni kanonik

Ivan Nepomuk Đuranec rođen je 23. travnja 1861. godine u Kneginu, nedaleko od Varaždina. Nakon završetka školovanja i teološkoga obrazovanja zaređen je za svećenika 1885. godine. Prvu svećeničku službu obnašao je kao kapelan u Bednji, a 1887. godine postao je vjeroučiteljem u gradskoj pučkoj školi u Zagrebu.

Uz svećenički i prosvjetni rad pokazivao je zanimanje za obrazovanje i pedagošku djelatnost. Godine 1892. uz njegovo se ime navodi izdanje pod naslovom *Hrvatski učitelj*, povezano sa školstvom i obrazovanjem mladih.

Na prijedlog zagrebačkoga nadbiskupa dr. Juraja Posilovića imenovan je župnikom Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Propisanu župničku prisegu položio je 3. ožujka 1895. godine, a službu je preuzeo 14. ožujka iste godine, postavši dvadeset prvi zabočki župnik.

Njegovo župnikovanje trajalo je gotovo četrdeset godina i obuhvatilo razdoblje velikih društvenih, gospodarskih i političkih promjena. Tijekom tih desetljeća Zabok se postupno razvijao, a župa je ostala jedno od važnih središta vjerskoga i društvenoga života mjesnoga stanovništva.

Đuranec se isticao pastoralnim radom, ali i zanimanjem za gospodarski položaj svojih župljana. Osnovao je i vodio Hrvatsku seljačku zadrugu, nastojeći organiziranim zadružnim

djelovanjem pomoći stanovništvu zabočkoga kraja, u kojemu je poljoprivreda mnogim obiteljima bila glavni izvor prihoda. Zadruga je pridonosila međusobnom povezivanju seljaka i poboljšanju njihovih gospodarskih mogućnosti.

Sudjelovao je i u radu narodnih, kulturnih i dobrotvornih društava. Bio je član Družbe hrvatskoga zmaja i Hrvatskoga radiše, organizacija koje su promicale očuvanje hrvatske kulturne baštine, obrazovanje, gospodarski napredak i društvenu solidarnost.

Dana 22. svibnja 1898. godine imenovan je zamjenikom podarhiđakona Krapinskoga kotara zbog bolesti tadašnjega podarhiđakona i krapinskoga župnika Ljudevita Sartorija, koji je prije toga službovao u Zaboku. Nakon Sartorijeve smrti Đuranec je imenovan podarhiđakonom Krapinskoga kotara.

Tijekom svojega svećeničkog djelovanja stekao je naslov doktora teologije, obnašao dužnost dekana Krapinskoga dekanata te bio imenovan začasnim kanonikom. Ta imenovanja svjedoče o njegovu položaju i odgovornostima unutar crkvene zajednice.

Posljednje godine života bile su obilježene dugotrajnom bolešću, zbog koje je sve teže obavljao redovite župničke dužnosti. U pastoralnom radu pomagali su mu svećenici iz Bedekovčine i Donje Stubice, a pomoć je pružao i svećenik iz Župe Sveti Križ Začretje. Potkraj 1933. godine, neposredno prije Božića, u pomoći zabočkoj župi sudjelovao je i dr. Alojzije Stepinac, tadašnji svećenik Zagrebačke nadbiskupije.

Dr. Ivan Nepomuk Đuranec preminuo je u Zaboku u veljači 1935. godine, nakon gotovo četrdeset godina župničke službe.

Njegov posljednji ispraćaj okupio je brojne svećenike, učitelje, učenike, članove crkvenih društava i župljane. U pogrebnoj povorci sudjelovali su članovi Križarskoga bratstva i sestrinstva, mali križari i križarice, Djevojačko društvo Srca Isusova te Bratovština svete krunice. Pokojnika su ispratila i školska djeca sa svojim učiteljima, kao i svećenici iz krapinskoga, stubičkoga i zlatarskoga kraja.

Njegova smrt uslijedila je nedugo nakon smrti književnika Ksavera Šandora Đalskoga, koji je preminuo 6. veljače 1935. godine u Gredicama. Tako je u kratkom vremenskom razmaku zabočki kraj ostao bez dvojice istaknutih suvremenika koji su, svaki na svojem području, obilježili njegovu povijest.

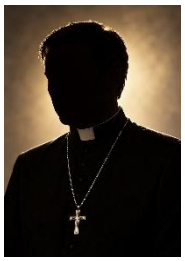
Dr. Ivan Nepomuk Đuranec ostavio je dubok trag u životu Župe Zabok. Njegovo dugogodišnje djelovanje povezivalo je svećenički poziv s prosvjetnim, gospodarskim i društvenim radom. Osnivanjem seljačke zadruge, sudjelovanjem u kulturnim društvima i brigom za župljane pridonio je razvoju zabočke zajednice u jednom od važnih razdoblja njezine novije povijesti.[16]

[16] *Spomenica župe Zabok; Anđelko Koščak. i Jadranko Benjak.: Kneginec - Osam stoljeća spomena i 220 godina župe*

ENDREŠ (ENDERS, ENDRERS), Ivan Nepomuk (Nepomucenus)

Godina i mjesto rođenja te datum smrti nepoznati

Devetnaesti kapelan Župe Zabok (1793. – 1794.)

Ivan Nepomuk Endreš (u povijesnim zapisima Nepomucenus Enders) bio je devetnaesti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku je službu obnašao od 1. svibnja 1793. do 26. svibnja 1794. godine.

Njegovo službovanje pripada završnom desetljeću 18. stoljeća, razdoblju u kojemu je zabočka župa već imala više od 130 godina samostalnoga djelovanja. Kao kapelan pomagao je župniku u obavljanju redovitih pastoralnih dužnosti, bogoslužju i duhovnoj skrbi za župljane.

U Zaboku je službovao nešto više od godinu dana. Podrobniji podaci o njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju te službama prije dolaska u Zabok i nakon odlaska iz župe zasad nisu poznati.

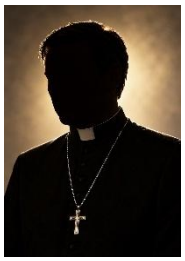
Ivan Nepomuk Endreš ostao je zabilježen u povijesnom slijedu zabočkih kapelana kao jedan od svećenika koji su potkraj 18. stoljeća sudjelovali u vjerskom životu i pastoralnom djelovanju Župe Zabok. [17]

[17] *Spomenica župe Zabok*

FABEČIĆ (FABECHICH), Ivan (Joannes)

Godina i mjesto rođenja te datum smrti nepoznati

Osmi kapelan Župe Zabok (1769. – 1771.)

Ivan Fabečić (u povijesnim zapisima Joannes Fabechich) bio je osmi kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Za svećenika je zaređen 17. svibnja 1750. godine, a kapelansku je službu u Zaboku obnašao od 2. srpnja 1769. do 20. srpnja 1771. godine.

U Zabok je došao gotovo dva desetljeća nakon svećeničkoga ređenja, što pokazuje da je prije dolaska u župu već imao određeno svećeničko iskustvo. Međutim, podaci o njegovim ranijim službama zasad nisu poznati.

Tijekom nešto više od dvije godine provedene u Zaboku pomagao je župniku u obavljanju redovitih pastoralnih dužnosti, bogoslužju i duhovnoj skrbi za vjernike. Njegovo službovanje pripada drugoj polovici 18. stoljeća, razdoblju u kojemu se zabočka župa razvijala kao važna vjerska zajednica okolnih naselja.

Podrobniji podaci o njegovu podrijetlu, školovanju, službama nakon odlaska iz Zaboka i završetku životnoga puta zasad nisu poznati.

Ivan Fabečić ostao je zabilježen u povijesti Župe Zabok kao njezin osmi kapelan, jedan od svećenika koji su tijekom 18. stoljeća svojim službovanjem pridonosili kontinuitetu pastoralnoga života zabočke župne zajednice. [18]

[18] *Spomenica župe Zabok*

FIKET, Darko

Rođen u Zagrebu

Župni medijski suradnik, radijski urednik i voditelj te društveni i humanitarni djelatnik

Darko Fiket rođen je u Zagrebu, a odrastao je i školovao se u Zaboku, gdje je završio osnovnu školu. Srednjoškolsko obrazovanje upravno-pravnoga smjera završio je 2000. godine u Zagrebu.

Njegovo djelovanje u javnom i medijskom životu započelo je zahvaljujući aktivnostima u Župi svete Jelene Križarice u Zaboku. Godine 1997. pružila mu se prilika za rad na lokalnoj radijskoj postaji Radio Zabok, gdje je preuzeo uređivanje duhovne emisije. Taj je angažman označio početak njegova dugogodišnjega rada u radijskom novinarstvu.

Stekavši iskustvo u uređivanju, vođenju i tehničkoj pripremi radijskih emisija, nastavio je profesionalno djelovati na Zagorskom radiju, gdje je radio kao voditelj dnevnoga programa te urednik i voditelj više emisija.

Posebno se istaknuo uređivanjem emisije *Vura z pajdaši*, posvećene glazbenicima s kajkavskoga govornog područja i šire. Emisija pridonosi predstavljanju domaćih izvođača, očuvanju kajkavskoga izričaja i promicanju glazbene baštine Hrvatskoga zagorja.

Uređivao je i emisiju *Različiti, a ravnopravni*, posvećenu pitanjima ravnopravnosti spolova, kao i emisiju *Zagorski vikend*, koja prati događanja i zanimljivosti iz društvenoga, kulturnoga i zabavnoga života zagorskoga kraja.

Uz rad na radiju, Darko Fiket sudjelovao je u organizaciji brojnih humanitarnih koncerata na župnoj, gradskoj i županijskoj razini. Kao voditelj javnih događanja, koncerata i izložaba pridonosio je predstavljanju kulturnih i društvenih aktivnosti te povezivanju njihovih organizatora sa širom javnošću.

Aktivan je i u radu udruga. Obnašao je dužnost predsjednika Udruge sv. Marta Zabok i Udruge za promicanje života, a član je i Matice hrvatske – Ogranka Zabok. Svojim sudjelovanjem u njihovim aktivnostima pridonosio je humanitarnom, kulturnom i društvenom životu lokalne zajednice.

Posebno mjesto u njegovu djelovanju zauzima dugogodišnja povezanost sa Župom Zabok. Upravo je sudjelovanje u župnim aktivnostima bilo poticaj njegovu profesionalnom

usmjerenju prema medijima. Kao župni medijski suradnik pridonosio je predstavljanju vjerskoga života, župnih događanja i humanitarnih inicijativa široj javnosti.

Darko Fiket svojim je radom povezao župnu zajednicu, lokalne medije, kulturne ustanove i humanitarne udruge. Njegovo djelovanje primjer je doprinosa vjernika laika koji svojim profesionalnim znanjem, društvenim angažmanom i suradnjom sudjeluju u životu Župe Zabok i šire zajednice. [19]

FRANČINA, Marko

Godina i mjesto rođenja te datum smrti nepoznati

Crkveni orguljaš i učitelj u Župi Zabok (1839. – 1851.)

Marko Frančina bio je crkveni orguljaš i učitelj u Župi svete Jelene Križarice u Zaboku. Prema dostupnim podacima, u župi je djelovao od 1839. do 1851. godine, u razdoblju kada su crkva i župni ured imali važnu ulogu u obrazovanju djece i kulturnom životu mjesnoga stanovništva.

Uz službu orguljaša, kojom je sudjelovao u glazbenom oblikovanju bogoslužja, Frančina je obavljao i učiteljske dužnosti. Djecu je podučavao u župnikovu stanu, koji je u to vrijeme služio i kao prostor za održavanje nastave.

U prvoj polovici 19. stoljeća učiteljska i orguljaška služba često su bile povezane. Orguljaši su, osim sudjelovanja u crkvenim obredima, nerijetko preuzimali i poučavanje djece, čime su pridonosili širenju osnovne pismenosti i obrazovanja u seoskim sredinama.

Djelovanje Marka Frančine stoga je važno ne samo za povijest crkvene glazbe nego i za povijest školstva u Zaboku. Njegov rad svjedoči o vremenu kada se nastava odvijala u skromnim prostorima, a obrazovanje djece bilo usko povezano sa životom župne zajednice.

Podrobniji podaci o njegovu podrijetlu, obrazovanju, obiteljskom životu i kasnijem djelovanju zasad nisu poznati.

Marko Frančina ostao je zabilježen kao jedan od ranih zabočkih učitelja i crkvenih orguljaša, koji su svojim radom pridonosili vjerskom, obrazovnom i kulturnom životu Zaboka tijekom 19. stoljeća. [20]

[19] *https://www.google.com/search?q=fiket+darko+biografija&rlz=...*

[20] *Spomenica župe Zabok*

FRIDL, Tomislav

Rodom iz Đurđenovca

Trideset četvrti kapelan Župe Zabok (2001. – 2004.)

Tomislav Fridl, rodom iz Đurđenovca, bio je trideset četvrti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kao mladomisnik, svoju je kapelansku službu u Zaboku započeo 27. kolovoza 2001. godine.

Tijekom trogodišnjega službovanja pomagao je župniku u redovitim pastoralnim dužnostima, sudjelovao u bogoslužjima i duhovnoj skrbi za vjernike te se posebno isticao svojim propovijedima.

U sjećanju zabočkih župljana ostao je kao mlad, predan i pristupačan svećenik, prepoznatljiv po svojem mladenačkom žaru, svećeničkoj revnosti i neposrednom odnosu prema ljudima. Njegove propovijedi, prožete jednostavnošću i razumljivim porukama, ostavile su snažan dojam na vjernike.

Posebno su se cijenile njegova spontanost, otvorenost i spremnost na razgovor, kao i nesebičnost u svakodnevnom ophođenju sa župljanima. Takvim je pristupom pridonosio stvaranju ozračja bliskosti i povjerenja unutar župne zajednice.

Godine 2004., nakon tri godine službovanja u Zaboku, vlč. Tomislav Fridl premješten je na novu kapelansku službu u Župu svetoga Vida u Brdovcu.

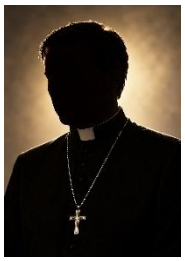
Iako je njegovo djelovanje u Zaboku trajalo razmjerno kratko, među župljanima je ostao zapamćen po predanom svećeničkom radu, nadahnutim propovijedima i srdačnom odnosu prema ljudima. Njegovo službovanje predstavlja jedno od prepoznatljivih razdoblja pastoralnoga života Župe Zabok početkom 21. stoljeća. [21]

[21] *Spomenica župe Zabok; https://www.google.com/search?sxsrf=omislav+fridl*

GENZIĆ – GENŽIĆ (GENSITS, GENSITZ), Ivan (Joannes)

Zabok, godina rođenja nepoznata – Sunja, 1. prosinca 1862.

Dvadeset šesti kapelan Župe Zabok (1813. – 1814.), poslije župnik u Zrinju i Sunji

Ivan Genzić – Genžić (u povijesnim zapisima Gensits i Gensitz) rođen je u Zaboku, na imanju plemićke obitelji Kunović. Bio je jedan od svećenika rođenih u zabočkom kraju koji su svoje svećeničko djelovanje započeli u rodnoj župi, a potom nastavili u drugim župama.

Svoju prvu, mladu misu slavio je 12. rujna 1813. godine u Župnoj crkvi svete Jelene Križarice u Zaboku. Nedugo nakon toga preuzeo je kapelansku službu u rodnoj župi, gdje je kao dvadeset šesti kapelan službovao od 9. studenoga 1813. do 26. lipnja 1814. godine.

Nakon odlaska iz Zaboka premješten je na kapelansku službu u Mače, a 1816. godine u Župu Stenjevec. Kasnije je imenovan župnikom u Zrinju, gdje je, uz redovite svećeničke dužnosti, pokazivao zanimanje za kulturni i narodni preporod.

Njegovo ime zabilježeno je među podupirateljima nastojanja za promicanje hrvatske knjige i književnosti. Na osmoj općoj skupštini zagrebačke čitaonice, održanoj 10. i 11. veljače 1842. godine, na prijedlog grofa Janka Draškovića raspravljalo se o osnivanju fonda za izdavanje knjiga i poticanje narodnoga književstva na hrvatskom jeziku.

Tom je prigodom Ivan Genzić, tada župnik u Zrinju, za predloženi fond darovao 40 krajcara. Iako je riječ o skromnom novčanom prilogu, njegovo sudjelovanje svjedoči o povezanosti dijela hrvatskoga svećenstva s kulturnim i prosvjetnim nastojanjima hrvatskoga narodnog preporoda.

Nakon službovanja u Zrinju preuzeo je župničku službu u Sunji, gdje je proveo posljednje razdoblje svojega svećeničkog života. Preminuo je 1. prosinca 1862. godine.

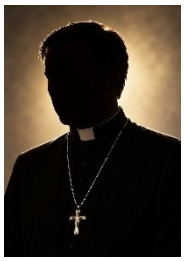
Ivan Genzić – Genžić zauzima posebno mjesto u povijesti Župe Zabok kao svećenik rođen u Zaboku, koji je svoju prvu misu slavio u rodnoj župnoj crkvi i ondje započeo pastoralno djelovanje. Njegov životni put povezuje zabočku župu s drugim hrvatskim župama, ali i s kulturnim nastojanjima hrvatskoga narodnog preporoda u prvoj polovici 19. stoljeća. [22]

[22] *Spomenica župe Zabok; Narodno književstvo sabrano po nastojanju čitaonice zagrebačke: Račun Matice za 1842. g.; https://books.google.hr/books?id=gho0AQAAMAAJ&pg=RA1...*

GERSSLER, Andrija (Andreas)

Godina i mjesto rođenja te datum smrti nepoznati

Dvadeset treći kapelan Župe Zabok (1809. – 1810.)

Andrija Gerssler (u povijesnim zapisima Andreas Gerssler) bio je dvadeset treći kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku je službu obnašao od 24. listopada 1809. do 22. travnja 1810. godine.

Njegovo službovanje pripada početku 19. stoljeća, razdoblju u kojemu je zabočka župa već imala dugu tradiciju organiziranoga pastoralnog djelovanja. Kao kapelan pomagao je župniku u obavljanju redovitih svećeničkih dužnosti, bogoslužju i duhovnoj skrbi za župljane.

U Zaboku je službovao približno šest mjeseci. Podrobniji podaci o njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju te službama prije dolaska u Zabok i nakon odlaska iz župe zasad nisu poznati.

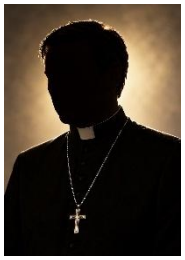
Andrija Gerssler ostao je zabilježen u povijesnom slijedu zabočkih kapelana kao jedan od svećenika koji su početkom 19. stoljeća sudjelovali u pastoralnom životu Župe Zabok. [23]

[23] *Spomenica župe Zabok*

GMAZ, Stjepan (Stephanus)

Godina i mjesto rođenja te datum smrti nepoznati

Dvadeseti kapelan Župe Zabok (1804. – 1805.)

Stjepan Gmaz (u povijesnim zapisima Stephanus Gmaz) bio je dvadeseti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku je službu obnašao od 30. prosinca 1804. do 3. svibnja 1805. godine.

Njegovo službovanje pripada početku 19. stoljeća, razdoblju u kojemu je zabočka župa već gotovo stoljeće i pol djelovala kao samostalna župna zajednica. Kao kapelan pomagao je župniku u redovitim pastoralnim dužnostima, bogoslužju i duhovnoj skrbi za vjernike.

U Zaboku je službovao nešto više od četiri mjeseca. Razlozi njegova kratkotrajnoga boravka i okolnosti premještaja zasad nisu poznati. Nisu sačuvani, odnosno zasad nisu pronađeni, podrobniji podaci o njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju te službama prije dolaska u Zabok i nakon odlaska iz župe.

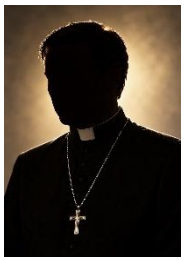
Stjepan Gmaz ostao je zabilježen u povijesnom slijedu zabočkih kapelana kao jedan od svećenika koji su početkom 19. stoljeća sudjelovali u pastoralnom životu Župe Zabok. [24]

[24] *Spomenica župe Zabok*

GORUP, Ivan (Joannes)

Godina i mjesto rođenja te datum smrti nepoznati

Dvanaesti kapelan Župe Zabok (1777. – 1778.)

Ivan Gorup (u povijesnim zapisima Joannes Gorup) bio je dvanaesti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Prema dostupnim podacima, kapelansku je službu započeo tijekom 1777. godine, a obnašao ju je do 12. svibnja 1778. godine.

Njegovo službovanje pripada drugoj polovici 18. stoljeća, razdoblju u kojemu je zabočka župa već više od stotinu godina djelovala kao samostalna župna zajednica. Kao kapelan pomagao je župniku u redovitim pastoralnim dužnostima, bogoslužju i duhovnoj skrbi za vjernike.

U Zaboku je službovao razmjerno kratko vrijeme. Točan datum njegova dolaska, kao ni okolnosti odlaska iz župe, zasad nisu poznati.

Podrobniji podaci o njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju te službama prije dolaska u Zabok i nakon odlaska iz župe nisu pronađeni u dosad prikupljenoj građi.

Ivan Gorup ostao je zabilježen u povijesnom slijedu zabočkih kapelana kao jedan od svećenika koji su tijekom 18. stoljeća sudjelovali u pastoralnom životu Župe Zabok. [25]

[25] *Spomenica župe Zabok*

GORUP, Nikola (Nicolaus)

Godina i mjesto rođenja te datum smrti nepoznati

Župnik Župe Zabok (1744. – 1747.), poslije župnik u Krapini, pisac i promicatelj marijanske pobožnosti

Nikola Gorup bio je svećenik, župnik i kajkavski pisac, čije je djelovanje ostavilo vrijedan trag u crkvenoj i kulturnoj povijesti Hrvatskoga zagorja tijekom 18. stoljeća. Školovao se u Zagrebu, a od 1738. do 1743. godine službovao je kao kapelan u Zlataru.

Prema dostupnim podacima, župničku službu u Župi svete Jelene Križarice u Zaboku obnašao je od 14. rujna 1744. do 29. lipnja 1747. godine. Tijekom svojega djelovanja isticao se savjesnim obavljanjem svećeničkih dužnosti, a osobito su bile cijenjene njegove sadržajne i poučne propovijedi.

Godine 1747., na prijedlog grofa Aleksandra Keglevića, imenovan je župnikom u Krapini, gdje je naslijedio župnika i pisca Stjepana Fučeka. Upravo je krapinsko razdoblje njegova života bilo obilježeno važnim graditeljskim, vjerskim i književnim djelovanjem.

Pod njegovim je vodstvom 1750. godine na Trškome Vrhu iznad Krapine započela gradnja barokne crkve Majke Božje Jeruzalemske, dovršene 1761. godine. Crkva je podignuta kao svetište posvećeno štovanju maloga kipa Blažene Djevice Marije, poznatoga pod nazivom Jeruzalemska Majka Božja.

Prema predaji koju je Gorup zabilježio, povijest toga kipa seže u vrijeme oko 1669. godine. Franjevac Joakim, krsnim imenom Stjepan Balagović ili Mateić, donio je s hodočašća u Svetu zemlju mali Marijin kip, visok približno dvanaest centimetara. Kip mu je, prema predaji, darovao jedan franjevac, prethodno ga položivši na Isusov grob u Jeruzalemu.

Po povratku u domovinu Joakim je kip darovao svojemu bratu Nikoli Balagoviću. Kada je jednom prilikom izgorjela njegova kuća, kip je, prema sačuvanoj predaji, ostao neoštećen. Taj je događaj među vjernicima potaknuo osobito štovanje kipa, koje se postupno širilo i izvan krapinskoga kraja.

Gorup je nastojao prikupiti i sačuvati svjedočanstva o podrijetlu kipa, razvoju njegova štovanja i događajima koje su vjernici pripisivali zagovoru Majke Božje Jeruzalemske. Prikupljenu je građu objavio 1768. godine u djelu *Zercalo Marijansko kipa Jeruzalemskoga vu Krapine pod sv. Škapulara podignjenoga*.

Knjiga započinje posvetom Stjepanu Pucu, prepozitu Zagrebačkoga kaptola i biskupu beogradskomu i smederevskomu. Slijedi odobrenje crkvenoga cenzora Nikole Turčića,

zagrebačkoga kanonika i varaždinskoga arhiđakona, datirano 7. listopada 1767. godine, te predgovor napisan hrvatskim kajkavskim jezikom.

U prvom dijelu djela Gorup opisuje povijest karmelićanskoga reda i Bratovštine svetoga škapulara. Potom donosi povijest jeruzalemskoga kipa i okolnosti koje su prethodile izgradnji crkve na Trškome Vrhu.

Posebno su vrijedna svjedočanstva o sedamnaest milosnih uslišanja zabilježenih između 1750. i 1766. godine, koja su, prema navodima u knjizi, potvrdili vjernici iz različitih župa. Djelo sadrži i litanije Blažene Djevice Marije, osam marijanskih popevki, podatke o crkvenim oprostima, molitve, blagoslov škapulara te popis hodočašća svetištu.

Gorupovo autorstvo potvrđeno je i bibliografskim istraživanjem Adama Alojzija Baričevića, koji ga je utvrdio na temelju predgovora u svojem rukopisnom djelu *Catalogus librorum Zagrabiae impressorum ordine chronologico*.

Naslovom i sadržajem Gorupovo se djelo nadovezuje na stariju kajkavsku književnu tradiciju, osobito na *Zercalo Marijansko* Jurja Habdelića iz 1662. godine.

Gorupovo *Zercalo Marijansko* smatra se prvom opširnijom pisanom poviješću prošteništa Majke Božje Jeruzalemske na Trškome Vrhu. Osim vjerskoga sadržaja, donosi vrijedne podatke o izgradnji svetišta, običajima hodočasnika, pučkoj pobožnosti i društvenim prilikama Hrvatskoga zagorja u 18. stoljeću.

Izvorni primjerak knjige, koji se još u novije vrijeme nalazio u krapinskom župnom arhivu, poslije je zagubljen, a sačuvan je djelomičan prijepis. Godine 1996. Narodno sveučilište Krapina objavilo je faksimil i transkribirani tekst djela, koje je priredio književni povjesničar Alojz Jembrih. Izdanje je objavljeno u povodu 250. obljetnice smrti krapinskoga župnika Stjepana Fučeka, koji je 16. studenoga 1743. godine predvodio prvu zavjetnu procesiju Majci Božjoj Jeruzalemskoj.

Nikola Gorup ostavio je značajan trag u povijesti crkvenoga života Hrvatskoga zagorja. Njegovo djelovanje povezuje Zabok, Zlatar i Krapinu, a osobito se ističe doprinosom izgradnji svetišta na Trškome Vrhu i očuvanju povijesti marijanske pobožnosti.

U povijesti Župe Zabok ostao je zabilježen kao jedan od njezinih župnika iz prve polovice 18. stoljeća, čije je kasnije djelovanje preraslo okvire pojedine župe i postalo dijelom hrvatske vjerske i književne baštine. [26]

[26] *Spomenica župe Zabok;* http://www.zupa-krapina.hr/kratka-pisana-povijest-zupe*;* https://www.obnovauduhu.com/crkva-majke-bozje-jeruzalemske*; Enciklopedija hrvatskoga zagorja*

GRADEČKI (GRADECKY), Josip (Josephus)

Zagreb, 1720. – Zabok, 22. svibnja 1760.

Dvanaesti župnik Župe Zabok (1747. – 1760.)

Josip Gradečki (u povijesnim zapisima Josephus Gradecky) rođen je 1720. godine u Zagrebu, gdje je pohađao školu i stekao obrazovanje. Podaci o njegovu svećeničkom ređenju i ranijim službama zasad nisu poznati.

Župničku službu u Župi svete Jelene Križarice u Zaboku preuzeo je 6. kolovoza 1747. godine, naslijedivši župnika Nikolu Gorupa, koji je iste godine imenovan župnikom u Krapini. Propisanu župničku prisegu položio je 10. studenoga 1747. godine, čime je službeno potvrđeno njegovo imenovanje.

Kao dvanaesti zabočki župnik djelovao je gotovo trinaest godina, u razdoblju kada je župa, osnovana 1658. godine, ulazila u drugo stoljeće svojega postojanja. Njegova je služba obuhvaćala redovitu duhovnu skrb za vjernike, obavljanje bogoslužja, podjeljivanje sakramenata i upravljanje župnom zajednicom.

Prema dostupnim podacima, njegovo je župnikovanje završilo 16. travnja 1760. godine. Nedugo nakon toga, 22. svibnja iste godine, preminuo je u Zaboku, u četrdesetoj godini života.

Pokopan je u župnoj crkvi svete Jelene Križarice, što predstavlja osobito vrijedan podatak za povijest zabočke župe. Njegov grob svjedoči o nekadašnjem običaju pokapanja svećenika i drugih uglednih osoba unutar crkvenih građevina.

Josip Gradečki ostao je zabilježen kao dvanaesti župnik Župe Zabok, koji je gotovo trinaest godina svojega svećeničkog života posvetio zabočkoj župnoj zajednici. Njegovo ime zauzima mjesto u povijesnom slijedu župnika koji su tijekom 18. stoljeća pridonosili kontinuitetu vjerskoga života i razvoju župe. [27]

[27] *Spomenica župe Zabok*

HAVAIĆ, Stjepan Baltazar (Stephanus Balthasar)

Kurilovec, 6. siječnja 1807. – Zabok, 28. studenoga 1862.

Župnik Župe Zabok (1834. – 1862.), ilirac, prosvjetitelj i jedan od utemeljitelja zabočkoga školstva

Stjepan Baltazar Havaić rođen je 6. siječnja 1807. godine u Kurilovcu, na području Župe Velika Gorica. Za svećenika je zaređen 1829. godine, a prije dolaska u Zabok službovao je kao kapelan u Bisagu.

Za župnika Župe svete Jelene Križarice u Zaboku prisegu je položio 8. rujna 1834. godine, a službu je preuzeo 17. rujna iste godine. Na čelu zabočke župe ostao je sve do smrti 28. studenoga 1862. godine, gotovo punih dvadeset osam godina.

Havaić je pripadao naraštaju hrvatskih svećenika koji su, uz pastoralno djelovanje, aktivno sudjelovali u narodnom preporodu i širenju obrazovanja. Kao pristaša ilirskoga pokreta posebno je isticao važnost hrvatskoga jezika, prosvjećivanja stanovništva i kulturnoga napretka.

Njegovo župnikovanje obilježeno je savjesnim obavljanjem svećeničkih dužnosti, ali i iznimnom brigom za obrazovanje djece. U vrijeme kada Zabok još nije imao odgovarajuću školsku zgradu, Havaić je omogućio da se nastava održava u najvećoj prostoriji župnoga stana. Time je župni stan postao jedno od prvih središta organiziranoga školovanja zabočke djece.

U početku je i sam poučavao učenike, uz pomoć Marka Frančine iz Grdenaca, koji je obavljao učiteljsku i crkvenu orguljašku službu. Takva povezanost župnika, orguljaša i učitelja bila je karakteristična za razdoblje u kojemu su crkvene ustanove imale važnu ulogu u razvoju pučkoga školstva.

Havaić se nije zadovoljio samo privremenim održavanjem nastave u župnom stanu. Zalagao se za izgradnju posebne zgrade Pučke škole u Zaboku te za osiguravanje zemljišta na kojemu bi budući učitelj mogao imati vrt. Njegova nastojanja bila su važan poticaj stvaranju trajnijih uvjeta za školovanje djece zabočkoga kraja.

Za zasluge u razvoju školstva primio je posebno priznanje i zahvalnost županijskih vlasti, koje mu je prenio podžupan. Time je njegov prosvjetni rad dobio priznanje i izvan župne zajednice.

U sjećanjima nekadašnjih učenika i župljana Havaić je ostao zapamćen kao dobroćudan i plemenit čovjek. Zabočani su ga od milja nazivali *Hajavić*, a posebno su pamtili njegovu

pažnju prema djeci. Za božićnih blagdana znao je svoje učenike počastiti kolačima, pokazujući im naklonost i izvan školskih obveza.

Bio je poznat i po svojoj darežljivosti prema siromašnijim župljanima, kojima je pomagao novcem i žitom. Među vjernicima uživao je veliko poštovanje, a suvremenici su ga opisivali i kao vrsnoga pjevača.

O njegovu ugledu svjedoči zapis jednoga nekadašnjeg učenika koji je, prisjećajući se školskih dana, zapisao:

„… mi smo držali da na svijetu nema tako dobre gospode kao što su Havaić, Crnogaj, veliki župan Aleksander Šimunčić i Žiga grof Vojkffy …"

To svjedočanstvo dočarava odnos učenika prema župniku i drugim uglednim osobama koje su sudjelovale u razvoju školstva i društvenoga života Zaboka.

Uz pastoralni i prosvjetni rad Havaić je pridonosio i očuvanju župne dokumentacije. Izradio je drugi i treći svezak župnoga *Status animaruma*, odnosno popisa župnih obitelji i njihovih članova, na hrvatskom jeziku. Ti zapisi predstavljaju vrijedan izvor za proučavanje stanovništva, obiteljskih odnosa i povijesti zabočkoga kraja u 19. stoljeću.

Njegova pripadnost hrvatskomu narodnom preporodu očitovala se i u književnom stvaralaštvu. Godine 1837. napisao je prigodnu pjesmu povodom smrti Gjure Posilovića, župana Plemenite općine Turopolje. Taj podatak svjedoči o njegovu zanimanju za književnost i povezanosti s preporodnim kulturnim krugovima.

Stjepan Havaić preminuo je 28. studenoga 1862. godine u Zaboku, nakon gotovo dvadeset osam godina župničke službe. Pokopan je na zabočkom groblju.

U povijesti Župe Zabok ostao je zapamćen kao predan svećenik, ilirac i prosvjetitelj, čije su zasluge nadilazile okvire redovitoga pastoralnog djelovanja. Posebno je važan njegov doprinos utemeljenju i razvoju pučkoga školstva, kojim je brojnim naraštajima zabočke djece omogućio pristup osnovnom obrazovanju.

Njegovo ime zauzima istaknuto mjesto u povijesti Zaboka kao primjer svećenika koji je duhovnu skrb za župljane povezivao s brigom za njihovo obrazovanje, materijalni položaj i kulturni napredak. [28]

[28] *Spomenica župe Zabok; Narodno sveučilište Velika Gorica: Turopoljski vjekopisi*

HORVAT, Darko

Kapelan Župe Zabok od 23. prosinca 1992. godine

Darko Horvat bio je kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku službu preuzeo je 23. prosinca 1992. godine, u vrijeme kada se, uz redoviti pastoralni rad, posebna pozornost posvećivala vjerskom odgoju djece i mladih.

Njegova je posebna zadaća bila izvođenje vjeronauka u školi. Time je sudjelovao u vjerskom obrazovanju zabočkih učenika i povezivanju župne zajednice sa školskim životom.

Dolazak kapelana Horvata pripada razdoblju nakon ponovnoga uvođenja katoličkoga vjeronauka u hrvatske osnovne i srednje škole početkom 1990-ih godina. Njegova služba svjedoči o važnosti koju je zabočka župa pridavala vjeronaučnoj nastavi i duhovnom odgoju mladih naraštaja.

Točan datum završetka njegove kapelanske službe u Zaboku, kao ni podaci o njegovu ranijem i kasnijem svećeničkom djelovanju, zasad nisu utvrđeni. [29]

[29] *Spomenica župe Zabok; fotografiju ustupila Đurđica Kršić - Vrančić*

IVANČAN, Ljudevit (Ludovicus)

Zagreb, 2. kolovoza 1853. – Zagreb, 1. ožujka 1935.

Dvadeseti župnik Župe Zabok (1880. – 1895.), zagrebački kanonik, povjesničar i istraživač crkvene baštine

Ljudevit Ivančan rođen je 2. kolovoza 1853. godine u Zagrebu, u kući na Ilici broj 9. Njegov otac Ivan bio je kovački obrtnik, a majka Ana, rođena Horvat. Osnovno i gimnazijsko obrazovanje stekao je u Zagrebu, gdje je završio i bogoslovni studij. Za svećenika je zaređen 6. prosinca 1875. godine, uz posebnu crkvenu dispenzaciju zbog nedostatne kanonske dobi.

Prvu svećeničku službu obavljao je kao kapelan u Kamenici, od ožujka do rujna 1876. godine. Nakon položenoga katehetskog ispita imenovan je vjeroučiteljem pučkih škola i male realne gimnazije u Bjelovaru. U siječnju 1878. godine premješten je u Zagreb, gdje je predavao vjeronauk u kaptolskoj, duhovljanskoj i donjogradskoj školi.

Nakon što je položio i katehetski ispit za srednje škole, nastojao je dobiti odgovarajuće nastavničko mjesto. Kako u tome nije uspio, odlučio se za župničku službu te je 1880. godine položio župnički ispit.

Iste godine, imenovanjem grofa Janka Vojkffyja, postao je župnikom Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Župničku prisegu položio je 9. svibnja 1880. godine, a službu preuzeo 1. lipnja, naslijedivši Ljudevita Santorija.

U Zabok su s njime došli i njegovi roditelji, koji su mu pomagali u vođenju župnoga gospodarstva. Mladi se župnik ubrzo suočio s velikim teškoćama koje su obilježile početak njegova službovanja. Dana 9. studenoga 1880. godine snažan potres pogodio je Zagreb i šire područje sjeverozapadne Hrvatske. Znatna oštećenja pretrpjeli su i zabočka župna crkva te župni dvor. Ivančan je odmah pristupio organiziranju obnove. Već sljedeće godine uspio je popraviti crkvu, koristeći sredstva prikupljena milodarima vjernika, ali i dio vlastitoga novca.

Posebno zahtjevan pothvat bila je izgradnja novoga župnog dvora. Stara zgrada više nije odgovarala potrebama župe, pa je Ivančan organizirao njezino rušenje i podizanje novoga objekta. Unatoč financijskim i organizacijskim teškoćama, uspio je ostvariti taj važan građevinski zahvat.

Istodobno se brinuo o obnovi i unapređenju župnoga gospodarstva. Kada je filoksera uništila vinograde na župnom posjedu, pristupio je obnovi nasada novim sortama vinove loze. Na

zemljištu oko novoga župnog dvora uredio je voćnjak te potaknuo izgradnju potrebnih gospodarskih zgrada.

Ivančanovo djelovanje nije bilo ograničeno samo na crkvene poslove. Sudjelovao je i u važnim događajima koji su mijenjali gospodarski i prometni razvoj Zaboka. Dana 12. kolovoza 1885. godine blagoslovio je kamen temeljac za izgradnju zabočke željezničke postaje, povezane s razvojem željezničke pruge prema Varaždinu i Čakovcu.

Taj događaj označio je početak novoga razdoblja u povijesti Zaboka, koji će zahvaljujući željeznici postupno prerasti u važno prometno i gospodarsko središte Hrvatskoga zagorja.

Za vrijeme Ivančanova župnikovanja u Zaboku je boravila i mlada Marija Jurić, poslije poznata hrvatska književnica i novinarka Marija Jurić Zagorka. Prema sačuvanim kazivanjima, Zagorka je s velikim zanimanjem slušala pripovijedanja zabočkoga župnika Ljudevita Ivančana, osobito ona o životu grofa Sigismunda Vojkovića i njegove supruge Elizabete Malatinsky. Te su joj priče približile život zagorskoga plemstva, njihove obiteljske odnose, običaje i događaje iz prošlosti. Prema lokalnoj predaji, Zagorka je pojedine motive iz tih kazivanja poslije ugradila u svoja književna djela. Život grofa Sigismunda i njegove supruge Elizabete povezuje se s književnim likovima Siniše i Nere iz njezina poznatoga povijesnog romana *Gričke vještica*.

Među pričama koje su se prenosile u zabočkom kraju posebno mjesto zauzimala je legenda o tajnom podzemnom tunelu koji je navodno povezivao dvorac Bračak s dvorcem Donje Oroslavje. Prema narodnoj predaji, tim se prolazom plemstvo služilo u vrijeme opasnosti, osobito tijekom turskih provala i drugih nesigurnih prilika, kako bi se moglo skloniti ili neprimjetno napustiti dvorac. Motiv tajnih podzemnih prolaza pojavljuje se i u Zagorkinu književnom stvaralaštvu. Prema mjesnoj predaji, i priča o tunelu između Bračka i Donjega Oroslavja pripada krugu zagorskih kazivanja koja su nadahnjivala njezinu maštu. Postojanje takva tunela nije povijesno potvrđeno, ali je legenda ostala zanimljiv dio usmene baštine zabočkoga kraja.

Susreti i razgovori s Ljudevitom Ivančanom tako se u lokalnoj povijesnoj predaji povezuju s književnim nadahnućem Marije Jurić Zagorke. Oni ujedno svjedoče o važnosti usmenih kazivanja u očuvanju uspomena na nekadašnji život zagorskih plemićkih obitelji.

Ivančan je posebnu pozornost posvećivao i očuvanju župne dokumentacije. Započeo je vođenje petoga sveska *Status animaruma*, popisa župnih obitelji i njihovih članova, važnoga za proučavanje povijesti stanovništva Zaboka. Nakon gotovo petnaest godina djelovanja u Zaboku, 11. veljače 1895. godine preuzeo je župničku službu u Stenjevcu. Za obje je župe sastavio spomenice, nastojeći sačuvati podatke o njihovoj prošlosti za buduće naraštaje.

Njegovo zanimanje za povijest i arhivsku građu s vremenom je preraslo u sustavan znanstveni i istraživački rad. Godine 1905. imenovan je začasnim prisjednikom Nadbiskupskoga duhovnog stola, a 2. lipnja 1906. godine postao je zagrebački kanonik.

Kao član Zagrebačkoga kaptola obnašao je više odgovornih službа. Posebno se istaknuo brigom za Metropolitansku knjižnicu. Protivio se rušenju Bakačeve kule i zapadnoga zida zagrebačke biskupske utvrde, gdje se knjižnica nalazila. Nakon donošenja odluke o rušenju, 1906. godine organizirao je njezino preseljenje u kaptolsku kuriju na broju 28, a 1916. godine u zgradu na Marulićevu trgu.

U Rimu je 1909. godine stekao doktorat iz kanonskoga prava, čime je dodatno produbio svoje poznavanje crkvenoga zakonodavstva i povijesnih izvora. Između 1910. i 1913. godine proučavao je znamenitu Valvasorovu zbirku bakroreza i drvoreza. Od ukupno 10.533 grafička lista uspio je atribuirati 4.133 djela, povezujući ih s 455 autora. Taj je rad predstavljao vrijedan doprinos poznavanju europske grafičke umjetnosti i povijesti zbirki koje se čuvaju u Hrvatskoj.

Od 1915. godine obavljao je dužnost zamjenika kustosa zagrebačke prvostolnice, a od 1916. godine kustosa. U tom je svojstvu izradio *Inventar riznice zagrebačke katedrale*, vrijedan rukopisni pregled crkvenih umjetnina i povijesnih predmeta.

Njegovo najopsežnije životno djelo nosi naslov *Podatci o zagrebačkim kanonicima od 1193. do 1924.* Na njemu je sustavno radio od 1912. do 1924. godine, a dopunjavao ga je gotovo do kraja života.

Na temelju arhivskih dokumenata i povijesne literature prikupio je životopisne podatke o čak 1.168 zagrebačkih kanonika. Djelo nije ograničeno samo na njihove životopise, nego sadrži i brojne podatke o upravi, gospodarstvu, kulturi i povijesti Zagrebačkoga kaptola i Zagrebačke nadbiskupije. Izvorni rukopis čuva se u Kaptolskom arhivu u Zagrebu.

Ivančan je objavio niz povijesnih i stručnih radova u hrvatskim novinama, časopisima i znanstvenim publikacijama. Među njima se ističu *Buna varaždinskoga generalata i pograničnih kmetova godine 1755.* (1903.), *Knjiga gatalica Katarine Zrinske* (1906.), *Utemeljenje zagrebačkoga kaptola* (1913.), *Stanovi zagrebačkih kanonika* (1931.), *Čazmanski kaptol (1232.–1932.)* (1932.) i *Zagrebački kaptol (1093.–1932.)* (1932.).

U svojim je povijesnim istraživanjima obrađivao i teme povezane sa seljačkim bunama, među kojima se spominju buna Štibrenaca i Druga seljačka buna. Njegovi radovi pridonijeli su očuvanju brojnih podataka iz hrvatske crkvene, društvene i kulturne povijesti.

Uz objavljena djela ostavio je i opsežnu rukopisnu građu, prijepise starijih dokumenata te istraživačke bilješke, od kojih se dio čuva u Kaptolskom arhivu i Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Ljudevit Ivančan preminuo je 1. ožujka 1935. godine u Zagrebu, u osamdeset drugoj godini života.

U povijesti Župe Zabok ostao je zapamćen kao poduzetan župnik koji je nakon razornoga potresa obnovio crkvu, izgradio novi župni dvor, unaprijedio župno gospodarstvo i sudjelovao u važnim događajima gospodarskoga razvoja mjesta. Njegovo kasnije djelovanje kao zagrebačkoga kanonika, povjesničara i istraživača arhivske građe daje mu posebno mjesto među svećenicima koji su službovali u Zaboku. Svojim je radom povezao lokalnu povijest zabočke župe s bogatom crkvenom i kulturnom baštinom Hrvatske. [30]

[30] *Spomenica župe Zabok;* https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id...,; *dr. Ljudevit Ivančan: Iz povijesti zagrebačkih kanonika; Leksikografski zavodiroslav Krleža: Hrvatski biografski leksikon;* http://www.zg-nadbiskupija.hr/nadbiskupija/zupe?zupeid; http://www.gospastenjevecka.hr/zupa/povijest-crkve-blazene-djevice-marije-u-stenjevcu; *Josip Adamček: Bune i otpori*

IVANEK, Damir

Zabok, 13. listopada 1984.

Svećenik Zagrebačke nadbiskupije, mladomisnik Župe Zabok i župnik u Prišlinu

Damir Ivanek rođen je 13. listopada 1984. godine u Zaboku. Osnovnu školu Ksavera Šandora Đalskog pohađao je od 1991. do 1999. godine. Nakon završetka osnovnoškolskoga obrazovanja odlučio se za svećenički poziv te je nastavio školovanje u Nadbiskupskom sjemeništu na Šalati i Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji u Zagrebu, gdje je maturirao 2003. godine.

Iste godine stupio je u Nadbiskupsko bogoslovno sjemenište na zagrebačkom Kaptolu i započeo studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirao je 2011. godine, završivši teološko obrazovanje potrebno za svećeničku službu.

Tijekom pripreme za svećeništvo stjecao je pastoralno iskustvo u Hrvatskom nacionalnom svetištu Majke Božje Bistričke u Mariji Bistrici te u župama Pregrada, Sesvetska Sela i Lobor. Boravak u tim župnim zajednicama omogućio mu je upoznavanje različitih oblika pastoralnoga rada i neposrednu pripremu za svećeničko djelovanje.

Posebno važan događaj u njegovu životu bila je mlada misa koju je služio 24. lipnja 2012. godine, na svetkovinu Rođenja svetoga Ivana Krstitelja. Taj je dan imao osobito značenje i za zabočku župnu zajednicu, iz koje je potekao njegov svećenički poziv.

Nakon svećeničkoga ređenja službu je započeo kao župni vikar u Župi Presvetoga Srca Isusova u Karlovcu, a potom je djelovao i u Dugom Selu. U tim je sredinama sudjelovao u redovitom pastoralnom radu, bogoslužju i duhovnoj skrbi za vjernike.

U srpnju 2016. godine zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić imenovao ga je župnikom u Prišlinu, povjerivši mu samostalno vođenje župne zajednice.

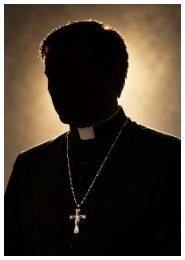
Damir Ivanek pripada naraštaju svećenika koji su potekli iz zabočkoga kraja i svoj svećenički poziv nastavili ostvarivati u drugim župama Zagrebačke nadbiskupije. Njegova mlada misa, služena 24. lipnja 2012. godine, ostala je zabilježena kao važan događaj u novijoj povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. [31]

[31] *Spomenica župe Zabok; https://www.zupa-zabok.org/zupa/domaci-sinovi-svecenici/vlc-damir-ivanek*

IVKOVIĆ (IVKOVICH), Matija (Martinus)

Godina i mjesto rođenja te datum smrti nepoznati

Četrnaesti kapelan Župe Zabok (1779.)

Matija Ivković (u povijesnim zapisima Marthinus Ivkovich) bio je četrnaesti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku službu obnašao je od 23. lipnja do 8. listopada 1779. godine.

Njegovo službovanje u Zaboku trajalo je nešto više od tri mjeseca. Kao kapelan pomagao je župniku u redovitim pastoralnim dužnostima, bogoslužju i duhovnoj skrbi za župljane.

Nakon završetka kapelanske službe u Zaboku imenovan je župnikom u Bedekovčini, gdje je nastavio svoje svećeničko djelovanje.

Podaci o njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju i kasnijem životu zasad nisu poznati.

Matija Ivković ostao je zabilježen u povijesnom slijedu zabočkih kapelana kao svećenik koji je nakon kratkoga službovanja u Zaboku preuzeo samostalnu župničku službu u susjednoj Bedekovčini. [32]

[32] *Spomenica župe Zabok*

KARAS, Josip

Rođen na području Župe Lasinja; godina rođenja nije utvrđena

Trideset peti kapelan Župe Zabok (2004. – 2005.)

Josip Karas rođen je na području Župe Lasinja. Za svećenika je zaređen 2000. godine, nakon čega je započeo pastoralno djelovanje u Zagrebačkoj nadbiskupiji.

Prvu godinu svećeničke službe proveo je u Župi Blažene Djevice Marije u Stenjevcu, a potom je tri godine djelovao u zagrebačkom naselju Utrine.

Godine 2004. imenovan je kapelanom Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, gdje je naslijedio dotadašnjega kapelana Tomislava Fridla. Kao trideset peti zabočki kapelan službovao je do 2005. godine.

Njegova je posebna pastoralna zadaća bila briga za djecu i mlade. U sklopu kapelanske službe sudjelovao je u redovitom životu župe, s naglaskom na vjerski odgoj i uključivanje mlađih naraštaja u župnu zajednicu.

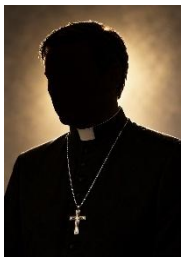
Josip Karas ostao je zabilježen u povijesnom slijedu zabočkih kapelana kao svećenik koji je tijekom svojega službovanja od 2004. do 2005. godine bio posebno zadužen za pastoralni rad s djecom i mladima. [33]

[33] *Spomenica župe Zabok; https://www.google.com/search?sxsrf=ALeKk0093kIADdkGPZomu*

KARAZMAN (KARASZMAN), Franjo (Franciscus)

Zagreb, godina rođenja nepoznata – datum i mjesto smrti nepoznati

Treći kapelan Župe Zabok (1760. – 1761.)

Franjo Karazman (u povijesnim zapisima Franciscus Karaszman) bio je svećenik podrijetlom iz Zagreba. Prema dostupnim podacima, u Župi svete Jelene Križarice u Zaboku službovao je od 15. lipnja 1760. do 9. svibnja 1761. godine.

Kao treći kapelan zabočke župe pomagao je župniku u obavljanju redovitih pastoralnih dužnosti, bogoslužju i duhovnoj skrbi za vjernike.

Njegovo službovanje u Zaboku trajalo je nešto manje od godinu dana, u razdoblju kada je župa već više od stotinu godina djelovala kao samostalna crkvena zajednica.

Podaci o njegovu školovanju, svećeničkom ređenju te službama prije dolaska u Zabok i nakon odlaska iz župe zasad nisu poznati.

Franjo Karazman ostao je zabilježen u povijesnom slijedu zabočkih kapelana kao jedan od svećenika koji su tijekom 18. stoljeća sudjelovali u pastoralnom životu Župe Zabok. [34]

[34] *Spomenica župe Zabok*

KARAZMAN (KARASZMAN), Mihalj (Michael)

Zagreb, godina rođenja nepoznata – 8. travnja 1762.

Trinaesti župnik Župe Zabok (1760. – 1761.)

Mihalj Karazman (u povijesnim zapisima Michael Karaszman) bio je svećenik podrijetlom iz Zagreba i trinaesti župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Njegovo djelovanje pripada sredini 18. stoljeća, razdoblju u kojemu se zabočka župa postupno razvijala i učvršćivala kao samostalna crkvena zajednica.

Filozofiju i bogoslovlje završio je u Beču, gdje se školovao kao pitomac Hrvatskoga kolegija. Prema sačuvanim podacima, 16. listopada 1748. godine položio je propisanu prisegu.

Nakon svećeničkoga ređenja prvu je poznatu pastoralnu službu obavljao kao kapelan u Župi Svetoga Križa u Začretju. Ondje je službovao od 20. listopada 1755. do 11. studenoga 1757. godine.

Za župnika u Zaboku imenovan je 1760. godine, naslijedivši Josipa Gradečkoga. Župničku službu preuzeo je 18. lipnja 1760. godine, a propisanu prisegu položio 2. rujna iste godine.

U Zaboku je službovao do 22. prosinca 1761. godine, nešto više od godinu i pol dana. Kao župnik bio je odgovoran za redoviti pastoralni život, bogoslužje, podjeljivanje sakramenata i upravljanje župnim gospodarstvom.

Njegovo je župnikovanje bilo razmjerno kratko, a u dosad prikupljenoj građi nisu pronađeni podrobniji podaci o posebnim graditeljskim ili drugim pothvatima tijekom njegova djelovanja u Zaboku.

Mihalj Karazman preminuo je 8. travnja 1762. godine, nekoliko mjeseci nakon završetka župničke službe u Zaboku. Pokopan je u crkvi Svetoga Križa u Svetom Križu Začretju, u zajedničkoj grobnici namijenjenoj župnicima.

Njegov ukop u začretskoj župnoj crkvi svjedoči o povezanosti s tom župom, u kojoj je ranije obavljao kapelansku službu.

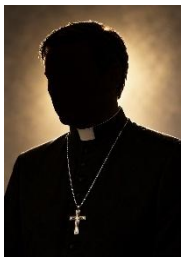
Mihalj Karazman ostao je zabilježen kao trinaesti župnik Župe Zabok, a njegov životni put povezuje Zagreb, Beč, Sveti Križ Začretje i Zabok. Podaci o njegovu školovanju u Beču, svećeničkom djelovanju i mjestu ukopa vrijedan su prilog poznavanju povijesti zabočkoga svećenstva u 18. stoljeću. [35]

[35] *Spomenica župe Zabok*

KEČKEŠ (KESTKESS), Jakob Alojzije (Jacobus Aloysius)

Godina i mjesto rođenja te datum smrti nepoznati

Petnaesti kapelan Župe Zabok (1780. – 1781.)

Jakob Alojzije Kečkeš (u povijesnim zapisima Jacobus Aloysius Kestkess) bio je petnaesti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku službu obnašao je od 25. siječnja 1780. do 18. studenoga 1781. godine.

Njegovo službovanje trajalo je gotovo dvije godine, u razdoblju kada je zabočka župa već više od stotinu i dvadeset godina djelovala kao samostalna župna zajednica.

Kao kapelan pomagao je župniku u redovitim pastoralnim dužnostima, bogoslužju, podjeljivanju sakramenata i duhovnoj skrbi za vjernike.

Podrobniji podaci o njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju te službama prije dolaska u Zabok i nakon odlaska iz župe zasad nisu poznati.

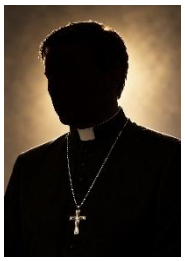
Jakob Alojzije Kečkeš ostao je zabilježen u povijesnom slijedu zabočkih kapelana kao jedan od svećenika koji su krajem 18. stoljeća sudjelovali u pastoralnom životu Župe Zabok. [36]

[36] *Spomenica župe Zabok*

KLARIĆ (KLARICH), Ignac (Ignatius)

Godina i mjesto rođenja te datum smrti nepoznati

Deseti kapelan Župe Zabok (1772. – 1775.)

Ignac Klarić (u povijesnim zapisima Ignatius Klarich) bio je deseti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku službu obnašao je od 19. svibnja 1772. do 15. siječnja 1775. godine.

U Zaboku je službovao dvije godine i gotovo osam mjeseci, tijekom kojih je kao kapelan pomagao župniku u redovitim pastoralnim dužnostima, bogoslužju, podjeljivanju sakramenata i duhovnoj skrbi za župljane.

Njegovo djelovanje pripada drugoj polovici 18. stoljeća, razdoblju u kojemu je zabočka župa nastavila razvijati svoj vjerski i društveni život.

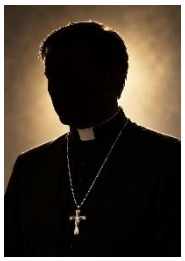
Podrobniji podaci o njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju te službama prije dolaska u Zabok i nakon odlaska iz župe zasad nisu poznati. Ignac Klarić ostao je zabilježen u povijesnom slijedu zabočkih kapelana kao jedan od svećenika koji su tijekom 18. stoljeća sudjelovali u pastoralnom životu Župe Zabok.[37]

[37] *Spomenica župe Zabok*

KLARIĆ (KLARICH), Mihalj

Veternica, godina rođenja nepoznata – datum i mjesto smrti nepoznati

Drugi kapelan Župe Zabok (1723. – 1728.)

Mihalj Klarić (u povijesnim zapisima Klarich) rođen je u Veternici, a u Župi svete Jelene Križarice u Zaboku službovao je od 1723. do 1728. godine. U povijesnom slijedu zabočkoga svećenstva zabilježen je kao drugi kapelan župe.

Kao kapelan pomagao je župniku u obavljanju redovitih pastoralnih dužnosti, bogoslužju, podjeljivanju sakramenata i duhovnoj skrbi za vjernike. Njegovo petogodišnje službovanje pripada prvoj polovici 18. stoljeća, kada se župna zajednica, osnovana 1658. godine, postupno razvijala i učvršćivala.

Posebno je zanimljiv sačuvani podatak o njegovim primanjima. Godišnja plaća kapelana Klarića iznosila je 20 forinti, uz pravo na trećinu prihoda od štolarine te naknade za služenje svetih misa koje su plaćali župljani.

Taj podatak vrijedan je prilog poznavanju gospodarskih prilika zabočke župe u 18. stoljeću. Pokazuje kako se uz osnovnu godišnju plaću kapelanska služba uzdržavala i prihodima povezanima s obavljanjem pojedinih crkvenih obreda i pastoralnih dužnosti.

Podrobniji podaci o Klarićevu školovanju, svećeničkom ređenju te službama prije dolaska u Zabok i nakon odlaska iz župe zasad nisu poznati.

Mihalj Klarić ostao je zabilježen kao drugi kapelan Župe Zabok, a podatak o njegovim primanjima predstavlja zanimljivo svjedočanstvo o materijalnom položaju svećenstva i načinu uzdržavanja župnih službenika u prvoj polovici 18. stoljeća. [38]

[38] *Spomenica župe Zabok*

KOCIJANČIĆ (KOCZIANCHICH), Lovro (Laurentius)

Samobor, 13. kolovoza 1735. – 20. svibnja 1794.

Četrnaesti župnik Župe Zabok (1762. – 1794.)

Lovro Kocijančić (u povijesnim zapisima Laurentius Koczianchich) bio je četrnaesti župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku i jedan od najzaslužnijih svećenika u njezinoj povijesti. Tijekom više od tri desetljeća župnikovanja obnovio je župno gospodarstvo, branio prava župe te započeo gradnju današnje župne crkve svete Jelene Križarice.

Rođen je 13. kolovoza 1735. godine u Samoboru, gdje je završio pučku školu. Gimnazijsko obrazovanje stekao je u Zagrebu, a potom nastavio školovanje u inozemstvu. Godine 1754. položio je prisegu za Hrvatski kolegij u Beču, gdje je dvije godine studirao filozofiju. Dana 30. kolovoza 1756. prisegnuo je za Njemačko-ugarski zavod u Rimu, u kojemu je nastavio bogoslovno obrazovanje. U Rimu je boravio do 14. travnja 1760. godine. Prema dostupnim podacima, ondje je stekao i doktorat.

Prilikom obiju prisega za njega je pred Zagrebačkim kaptolom jamčio njegov sugrađanin, zagrebački kanonik i kantor Juraj Reš. Takva potpora omogućila mu je školovanje u uglednim crkvenim ustanovama tadašnje Europe.

Nakon smrti zabočkoga župnika Mihalja Karazmana, kolator Ignacije Vojkffy imenovao je mladoga svećenika Lovru Kocijančića njegovim nasljednikom. Župničku prisegu položio je 27. travnja 1762. godine, a službu u Zaboku preuzeo 10. svibnja iste godine. Dolaskom u Zabok zatekao je župne građevine u vrlo lošem stanju. Župni dvor i gospodarske zgrade bili su gotovo ruševni, a tadašnja župna crkva svete Jelene nije imala primjereno uređen strop ni pod. Dodatna oštećenja prouzročio je potres 13. listopada 1775. godine, nakon kojega je crkva postala gotovo neupotrebljiva.

Unatoč teškim prilikama, Kocijančić je pristupio obnovi župnoga gospodarstva. Organizirao je gradnju novoga župnog dvora i pripadajućih gospodarskih zgrada te nastojao osigurati stabilne uvjete za život i djelovanje župe. Njegovo župnikovanje obilježili su i dugotrajni sporovi s predstavnicima vlastelinstva oko urbarskih prava i prihoda koji su pripadali župi. Osobito se isticao u obrani crkvenih prava i župne nadarbine u sukobima s kolatorom Sigismundom Vojkffyjem.

Najvažnije Kocijančićevo djelo bila je izgradnja nove župne crkve svete Jelene Križarice. Uz financijsku pomoć grofa Vojkovića, 1782. godine započeo je gradnju crkve na mjestu na kojemu se nalazi i danas. Osobno je vodio i nadzirao radove, a za njegova života građevina je bila dovršena u znatnoj mjeri te osposobljena za svoju osnovnu namjenu. Gradnja nove crkve predstavljala je jedan od najvažnijih događaja u povijesti zabočke župe. Njome je postavljen

temelj sakralne građevine koja je tijekom sljedećih stoljeća postala prepoznatljivim obilježjem Zaboka.

Kocijančić je posebnu pozornost posvećivao i vođenju župne dokumentacije. Matične knjige vodio je uredno i točno, a bilježio je i podatke o važnijim događajima iz života župe. Njegovi zapisi postali su vrijedan izvor za kasnije istraživače zabočke crkvene povijesti. O njegovu djelovanju osobito je pohvalno pisao kasniji zabočki župnik i povjesničar Ljudevit Ivančan. U župnoj spomenici istaknuo je Kocijančićeve zasluge za obnovu župnih građevina, izgradnju crkve, obranu crkvenih prava i uredno vođenje župnih knjiga. Njegovu je djelatnost sažeo riječima: *„Tragovi njegove djelatnosti vide se u svim poznijim odnošajima zabočke župe."*

Lovro Kocijančić sastavio je oporuku 13. listopada 1792. godine. Prema dostupnim podacima, župničku je službu obnašao do 14. ožujka 1794., a preminuo je 20. svibnja iste godine, u 59. godini života.

Tijekom gotovo trideset i dvije godine župnikovanja ostavio je dubok trag u povijesti Župe Zabok. Njegova upornost u obnovi župnoga gospodarstva, obrani crkvenih prava i gradnji nove župne crkve svrstava ga među najvažnije zabočke župnike 18. stoljeća.

Najtrajniji spomen na njegovo djelovanje ostala je župna crkva svete Jelene Križarice, čiju je gradnju započeo 1782. godine i kojoj je posvetio posljednje desetljeće svojega svećeničkog života. [39]

[39] *Spomenica župe Zabok*

KOS (KOOSZ), Ivan (Joannes)

Godina i mjesto rođenja nepoznati – Varaždin, listopad 1706.

Peti župnik Župe Zabok (1688. – 1690.)

Ivan Kos (u povijesnim zapisima Koosz) bio je peti župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Njegovo svećeničko djelovanje pripada drugoj polovici 17. i početku 18. stoljeća, a osim župničke službe u Zaboku obnašao je i odgovorne dužnosti u Zagrebačkom kaptolu.

Dana 7. listopada 1671. godine položio je propisanu prisegu za zagrebačko sjemenište, a istoga dana i za kolegij u Beču. Ti podaci svjedoče o njegovoj povezanosti s ustanovama namijenjenima obrazovanju budućih svećenika.

Za župnika Župe svete Jelene u Zaboku prisegnuo je 27. veljače 1688. godine, a službu je preuzeo 11. ožujka iste godine. U Zaboku je djelovao do 24. veljače 1690. godine.

Njegovo župnikovanje trajalo je gotovo dvije godine, u razdoblju kada je zabočka župa, osnovana 1658. godine, još uvijek bila razmjerno mlada samostalna crkvena zajednica.

Nakon odlaska iz Zaboka nastavio je crkvenu službu, a 1692. godine imenovan je zagrebačkim kanonikom. Prema dostupnim podacima, na preporuku Zagrebačkoga kaptola povjerena mu je i dužnost upravitelja bečkoga kolegija.

Imenovanje za kanonika i povjeravanje upraviteljske službe potvrđuju da je Kos nakon kratkoga župnikovanja u Zaboku nastavio djelovati na odgovornim položajima unutar crkvene uprave.

Ivan Kos preminuo je u listopadu 1706. godine u Varaždinu, gdje se nalazio na liječenju. Točan datum smrti zasad nije utvrđen.

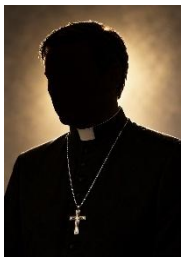
U povijesti Župe Zabok ostao je zabilježen kao njezin peti župnik, a njegova kasnija služba zagrebačkoga kanonika povezuje zabočku župnu povijest sa širim djelovanjem Zagrebačkoga kaptola krajem 17. i početkom 18. stoljeća. [40]

[40] *Spomenica župe Zabok*

KOS (KOOSZ), Josip (Josephus)

Godina i mjesto rođenja te datum smrti nepoznati

Jedanaesti kapelan Župe Zabok (1775. – 1776.)

Josip Kos (u povijesnim zapisima Josephino Koosz) bio je jedanaesti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku službu obnašao je od 25. siječnja 1775. do 7. veljače 1776. godine.

Nakon nešto više od godinu dana službovanja u Zaboku premješten je u Župu svete Barbare u Bedekovčini, gdje je nastavio svoje svećeničko djelovanje.

Njegov dolazak u Bedekovčinu podudara se s razdobljem važnih graditeljskih zahvata u toj župi. Od 1776. do 1778. godine ondje je građena nova barokna župna crkva, koja je u osnovnim obilježjima sačuvala izgled do današnjih dana.

Gradnja je ostvarena zauzimanjem župnika Andrije Grgeca i kapelana Josipa Kosa, uz potporu župljana te novčanu pomoć crkvenoga patrona Nikole pl. Bedekovića Komorskog i njegove supruge Franciske Cinderi.

Josip Kos tako je, nakon kapelanske službe u Zaboku, sudjelovao u jednom od značajnijih događaja u povijesti bedekovčanske župe – izgradnji nove župne crkve svete Barbare.

Podrobniji podaci o njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju i kasnijim službama zasad nisu poznati.

U povijesti Župe Zabok ostao je zabilježen kao njezin jedanaesti kapelan, a njegovo kasnije djelovanje u Bedekovčini povezuje dvije susjedne zagorske župe i njihovu crkvenu povijest u drugoj polovici 18. stoljeća. [41]

[41] *Spomenica župe Zabok*

KRAJAČIĆ, Tomislav

Zabok, 29. svibnja 1984.

Svećenik Zagrebačke nadbiskupije, rodom iz Huma Zabočkog

Tomislav Krajačić rođen je 29. svibnja 1984. godine u Zaboku, a odrastao je u Humu Zabočkom. Osnovnoškolsko obrazovanje završio je u Osnovnoj školi Ksavera Šandora Đalskog u Zaboku.

Nakon završetka osnovne škole odlučio se za svećenički poziv te je upisao Nadbiskupsko dječačko sjemenište na zagrebačkoj Šalati. Ondje je kao sjemeništarac Zagrebačke nadbiskupije četiri godine pohađao Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju, u kojoj je maturirao 2003. godine.

Iste je godine započeo studij teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Nakon završene treće godine studija obrazovanje je nastavio na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove na Jordanovcu, a potom se vratio na Katolički bogoslovni fakultet, gdje je diplomirao 2011. godine. Tijekom priprave za svećeničku službu đakonski je praktikum obavljao u Župi svetoga Antuna Padovanskoga u Sesvetskim Selima.

Posebno važan događaj u njegovu životu bila je mlada misa, koju je slavio 8. srpnja 2012. godine u rodnoj župi Zabok. Svečanost je započela roditeljskim blagoslovom ispred njegove obiteljske kuće u Humu Zabočkom. Nakon blagoslova brojni su se vjernici okupili u svečanoj procesiji koja je krenula prema župnoj crkvi svete Jelene Križarice. Taj je događaj bio osobito značajan za njegovu obitelj, rodbinu, prijatelje i župljane, koji su zajedno proslavili početak svećeničkoga djelovanja mladoga svećenika poniklog u zabočkoj župnoj zajednici.

Svećeničku službu započeo je kao župni vikar u Župi Pohoda Blažene Djevice Marije u Vukovini, gdje je sudjelovao u redovitom pastoralnom životu župe.

U srpnju 2016. godine zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić imenovao ga je župnikom Župe svetoga Josipa i Gospe Lurdske u Barilovićkom Leskovcu.

Tomislav Krajačić pripada naraštaju svećenika koji su potekli iz zabočke župe i svoje svećeničko poslanje nastavili u drugim župnim zajednicama. Njegova mlada misa, održana 8. srpnja 2012. godine, ostala je zabilježena kao važan događaj u novijoj povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. [42]

[42] *Spomenica župe Zabok; https://www.zg-nadbiskupija.hr/razrjesenja-i-imenovanja-u-zagrebackoj-nadbiskupiji-17591/17591?utm_source=chatgpt.com*

KRALJ, Tomislav

Veliko Trgovišće, 30. siječnja 1982.

Svećenik Zagrebačke nadbiskupije, nekadašnji učenik zabočke gimnazije

Tomislav Kralj rođen je 30. siječnja 1982. godine u Velikom Trgovišću, gdje je završio osnovnu školu. Srednjoškolsko obrazovanje nastavio je u Zaboku, gdje je završio opću gimnaziju. Nakon mature upisao je Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, profesorski smjer povijesti i pedagogije. Nakon dvije godine odlučio se za svećenički poziv te je stupio u Nadbiskupsko bogoslovno sjemenište kao kandidat Zagrebačke nadbiskupije. Filozofsko-teološki studij završio je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Za đakona je zaređen u zagrebačkoj katedrali, a đakonsku službu obavljao je u Župi svetoga Pavla apostola u Retkovcu.

Za svećenika je zaređen 21. lipnja 2008. godine po rukama zagrebačkoga nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića. Mladu misu proslavio je 6. srpnja iste godine u rodnoj Župi Majke Božje Žalosne u Velikom Trgovišću. Prvu svećeničku službu obavljao je kao župni vikar u Župi svetoga Josipa na zagrebačkoj Trešnjevki. U rujnu 2009. godine imenovan je župnim vikarom Župe svetoga Pavla apostola u Retkovcu, gdje je djelovao sljedeće tri godine. Početkom prosinca 2012. godine premješten je u Župu Uznesenja Blažene Djevice Marije u Pregradi, a u ljeto 2013. godine imenovan je upraviteljem Župe svetoga Nikole biskupa u Bistri.

U Bistri je djelovao do 2020. godine. Tijekom svojega župnikovanja posebnu je pozornost posvećivao otvorenosti župne zajednice, uključivanju vjernika u njezin život i povezivanju pastoralnoga djelovanja sa svakodnevnim potrebama ljudi. Godine 2020. razriješen je službe upravitelja župe u Bistri te imenovan župnikom Župe Uzvišenja Svetoga Križa u Lukarišću, na području Dugoga Sela. U toj je župi nastavio pastoralno djelovanje, osobito potičući uključivanje djece i mladih u život župne zajednice. U veljači 2026. godine predvodio je misno slavlje tijekom devetnice blaženomu Alojziju Stepincu u Krašiću, a u rujnu iste godine sudjelovao je u proslavi župne svetkovine Uzvišenja Svetoga Križa u Lukarišću.

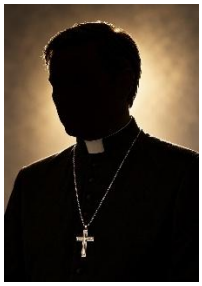
Tomislav Kralj svojim je obrazovanjem povezan sa Zabokom, u kojemu je završio gimnaziju. Njegov svećenički put, od prvih službi u Zagrebu i Pregradi do upravljanja župama u Bistri i Lukarišću, svjedoči o djelovanju svećenika koji su dio svojega obrazovanja stekli u zabočkom kraju. [43]

[43] *Zagrebačka nadbiskupija – razrješenja i imenovanja (2020.) i izvješće o župnoj svetkovini (2026.); Glas Bistre (2013.); službena mrežna stranica Župe Uzvišenja Svetoga Križa u Lukarišću.*

KUKEC (KUKECZ), Andrija (Andreas)

Hrvatsko zagorje, oko 1750. – Zabok, 13. svibnja 1812.

Trinaesti kapelan (1778. – 1779.), ponovno kapelan (1789. – 1793.) i petnaesti župnik Župe Zabok (1794. – 1812.)

Andrija Kukec (u povijesnim zapisima Andreas Kukecz) bio je petnaesti župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Tijekom svojega svećeničkog djelovanja u više je navrata službovao u zabočkoj župi, najprije kao kapelan, a potom kao župnik. Posebno je zaslužan za nastavak i dovršavanje radova na župnoj crkvi svete Jelene Križarice, čija je gradnja započela za njegova prethodnika Lovre Kocijančića.

Rođen je oko 1750. godine u Hrvatskom zagorju. Školovao se u Varaždinu i Zagrebu, gdje je stekao obrazovanje potrebno za svećenički poziv. Podaci o njegovu svećeničkom ređenju zasad nisu poznati.

Prvi put u Zaboku službovao je kao kapelan od 25. svibnja 1778. do 28. svibnja 1779. godine. U povijesnom slijedu zabočkih kapelana navodi se kao trinaesti kapelan župe.

Nakon odlaska iz Zaboka obavljao je službu dvorskoga kapelana na vlastelinskom dvoru Sigismunda Vojkffyja u Svetom Križu Začretju. Ta ga je služba povezala s plemićkom obitelji Vojković, koja je imala važnu ulogu u povijesti zabočke župe i njezinu materijalnom uzdržavanju.

Prema dostupnim podacima, od 1789. do 1791. godine bio je župnik u Petrijancu. Ujedno se u zapisima navodi i njegovo drugo kapelansko službovanje u Zaboku, od 15. svibnja 1789. do 28. travnja 1793. godine. Budući da se ta razdoblja djelomično preklapaju, potrebno je dodatno provjeriti kronologiju njegovih svećeničkih službi.

Nakon smrti dugogodišnjega zabočkoga župnika Lovre Kocijančića, Andrija Kukec imenovan je njegovim nasljednikom. Župničku prisegu položio je 27. travnja 1794. godine, a službu je preuzeo 21. lipnja iste godine.

Njegovo župnikovanje bilo je obilježeno nastavkom velikoga graditeljskog pothvata koji je započeo 1782. godine – izgradnje nove župne crkve svete Jelene Križarice.

Lovro Kocijančić za svojega je života uspio podići znatan dio nove crkve, a Kukec je nastavio radove potrebne za njezino dovršenje i uređenje. Time je pridonio stvaranju trajnoga sakralnog središta zabočke župe.

Uz graditeljske obveze, Kukec je obavljao redovite župničke dužnosti, vodio pastoralni život zajednice i brinuo se o crkvenim potrebama župljana. Njegovo dugogodišnje poznavanje zabočke župe, stečeno tijekom ranijih kapelanskih službi, bilo je važna prednost pri preuzimanju župničke odgovornosti.

Andrija Kukec preminuo je 13. svibnja 1812. godine u Zaboku, u 62. godini života, nakon gotovo osamnaest godina župničke službe. Pokopan je u grobnici nove župne crkve svete Jelene Križarice.

Njegov ukop unutar župne crkve posebno je svjedočanstvo o povezanosti svećenika s crkvom u čijoj je izgradnji i dovršavanju sudjelovao.

Andrija Kukec ostao je zabilježen kao jedan od značajnijih zabočkih župnika s prijelaza iz 18. u 19. stoljeće. Njegov životni put obuhvaća više desetljeća djelovanja u Zaboku, od prve kapelanske službe 1778. godine do smrti 1812. godine.

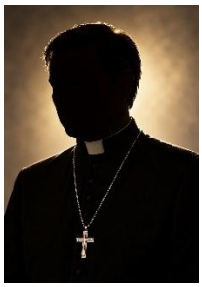
Zajedno sa svojim prethodnikom Lovrom Kocijančićem pripada svećenicima čije je djelovanje trajno povezano s nastankom današnje župne crkve svete Jelene Križarice u Zaboku. [44]

[44] *Spomenica župe Zabok; Hrvoje Petrić: Prilozi za popis župnika i upravitelja župa Podravine od srednjega vijeka do XX. st.*

KUŠELIĆ (KUSHELICH), Nikola (Nicolaus)

Godina i mjesto rođenja nepoznati – 6. srpnja 1839.

Dvadeset osmi kapelan Župe Zabok (1815. – 1817.)

Nikola Kušelić (u povijesnim zapisima Nicolaus Kushelich) bio je dvadeset osmi kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku službu obnašao je od 10. rujna 1815. do 5. studenoga 1817. godine.

Tijekom nešto više od dvije godine službovanja u Zaboku pomagao je župniku u redovitim pastoralnim dužnostima, bogoslužju, podjeljivanju sakramenata i duhovnoj skrbi za župljane.

Nakon odlaska iz Zaboka nastavio je svećeničko djelovanje, a prema sačuvanim podacima kasnije je preuzeo službu upravitelja Župe svetoga Martina, koja se u latinskim crkvenim zapisima navodi kao *Huumensi S. Martini*.

Dana 18. siječnja 1825. godine položio je propisanu ispovijest vjere i prisegu za preuzimanje župne službe. Taj je podatak važan za praćenje njegova svećeničkog puta nakon odlaska iz Zaboka.

U Župi svetoga Martina djelovao je četrnaest godina, sve do smrti 6. srpnja 1839. godine.

Podrobniji podaci o njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju i ranijim službama zasad nisu poznati.

Nikola Kušelić ostao je zabilježen u povijesnom slijedu zabočkih kapelana kao svećenik koji je nakon službovanja u Zaboku nastavio dugogodišnji pastoralni rad u Župi svetoga Martina, gdje je završio svoj životni i svećenički put. [45]

[45] *Spomenica župe Zabok; HDA, Matična knjiga umrlih, 1812.-1848., M-1776*

LONČAR, Stjepan

Zabok, 26. listopada 1959.

Svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije, župnik, policijski kapelan i voditelj Hrvatske katoličke misije u Parizu

Stjepan Lončar rođen je 26. listopada 1959. godine u Zaboku, od oca Šimuna i majke Marije. Odrastao je u rodnome gradu, gdje je 1974. godine završio osnovnu školu. Nakon toga nastavio je školovanje u Nadbiskupskom dječačkom sjemeništu na Šalati u Zagrebu, gdje je 1978. godine maturirao.

Odlučivši se za duhovni poziv, nakon mature stupio je u novicijat Družbe Isusove u Splitu. Tijekom novicijata, nakon promišljanja o svojem životnom putu, zaključio je da redovnički život nije njegov poziv te je odlučio nastaviti pripravu za dijecezansko svećeništvo. Upisao je studij teologije u Splitu, gdje je završio svoje bogoslovno obrazovanje.

Za svećenika je zaređen 30. lipnja 1985. godine u splitskoj katedrali. Samo tjedan dana poslije, 7. srpnja 1985., proslavio je mladu misu u rodnoj Župi svete Jelene Križarice u Zaboku. Bio je to važan događaj za njegovu obitelj, rodbinu, prijatelje i župnu zajednicu u kojoj je odrastao i u kojoj je započeo njegov put prema svećeništvu.

Nakon svećeničkoga ređenja splitsko-makarski nadbiskup dr. Frane Franić imenovao ga je prvim župnikom novoosnovane Župe svetoga Pavla apostola na Pujankama u Splitu. Ondje je započeo zahtjevno razdoblje organiziranja nove župne zajednice, koja je tek trebala izgraditi svoje pastoralne i materijalne temelje.

Tijekom petnaest godina službovanja na Pujankama okupljao je vjernike, organizirao bogoslužni i pastoralni život te poticao njihovo sudjelovanje u župnim aktivnostima. Posebno se zauzimao za izgradnju pastoralnoga centra, koji je postao središtem okupljanja vjernika, vjerske pouke i drugih župnih djelatnosti. Kao prvi župnik ostavio je važan trag u oblikovanju i razvoju te splitske župe.

Godine 2000. imenovan je sužupnikom Župe i svetišta Gospe od Otoka u Solinu. U tom poznatom marijanskom svetištu nastavio je pastoralno djelovanje među vjernicima Solina i okolnih mjesta.

Dvije godine poslije, 2002., ponovno se vratio u Split, gdje je preuzeo službu župnika Župe svetoga Ivana Krstitelja na Trsteniku. Ondje je nastavio započete radove na izgradnji župne crkve te sudjelovao u pripremama za njezinu posvetu 2005. godine. Tako je, nakon izgradnje

pastoralnoga centra na Pujankama, ponovno bio uključen u značajan graditeljski pothvat jedne splitske župne zajednice.

Dana 20. kolovoza 2007. godine imenovan je župnikom Župe svetoga Kaja, pape i mučenika, u Solinu, gdje je nastavio redoviti pastoralni rad.

Uz župničke dužnosti Stjepan Lončar obavljao je i posebnu službu duhovne skrbi za policijske službenike. Od 1999. do 2012. godine bio je policijski kapelan Policijske uprave splitsko-dalmatinske. Prema službenim podacima Ministarstva unutarnjih poslova, bio je prvi imenovani policijski kapelan u Republici Hrvatskoj.

Njegova je služba obuhvaćala duhovnu potporu policijskim službenicima i njihovim obiteljima, sudjelovanje u vjerskim svečanostima i obilježavanju važnih događaja iz života policijske zajednice. Time je svoje pastoralno djelovanje proširio izvan redovitih župnih okvira.

Dana 18. kolovoza 2011. godine imenovan je župnikom Župe svetoga Stjepana Prvomučenika u Brelima. U tom je primorskom mjestu službovao sedam godina, do kolovoza 2018. godine.

Nakon dugogodišnjega svećeničkog djelovanja u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji povjerena mu je nova i odgovorna služba među hrvatskim iseljenicima. Dana 1. rujna 2018. godine imenovan je voditeljem Hrvatske katoličke misije u Parizu, a svečana primopredaja službe održana je sljedećega dana.

Dolaskom u Francusku započeo je novo razdoblje njegova svećeničkog života. Kao voditelj Hrvatske katoličke misije preuzeo je duhovnu skrb za hrvatske vjernike koji žive u Parizu i drugim dijelovima Francuske. Njegovo pastoralno djelovanje obuhvaćalo je i pojedine hrvatske zajednice u Belgiji.

U toj je službi predvodio misna slavlja, dijelio sakramente, okupljao hrvatske obitelji te sudjelovao u očuvanju njihova vjerskog i nacionalnog identiteta. Posebnu važnost imalo je njegovanje hrvatskoga jezika, običaja i povezanosti s domovinom.

Pastoralni rad među iseljenicima zahtijevao je česta putovanja i obilazak udaljenih zajednica. Prema objavljenim svjedočanstvima, pojedinih je nedjelja prelazio i do tisuću kilometara kako bi hrvatskim vjernicima omogućio sudjelovanje u misnim slavljima i drugim vjerskim okupljanjima.

Unatoč dugogodišnjemu djelovanju izvan rodnoga kraja, Stjepan Lončar sačuvao je povezanost sa Zabokom i župom u kojoj je odrastao.

Posebno značajan događaj u toj povezanosti bila je proslava četrdesete obljetnice njegova svećeničkoga ređenja, održana 6. srpnja 2025. godine u Zaboku. Svečanim misnim slavljem u kapeli svetoga Antuna Padovanskoga zahvalio je za četiri desetljeća svećeničkoga života i djelovanja.

Tom se prigodom prisjetio svoje mlade mise, proslavljene 7. srpnja 1985. godine, roditelja, prijatelja i brojnih župljana koji su ga pratili tijekom odrastanja i priprave za svećeništvo. Posebno je zahvalno spomenuo pokojne zabočke župnike Talana, Mačeka i Vnučeca, čiji su primjeri svećeničkoga služenja ostavili dubok trag u njegovu duhovnom oblikovanju.

U proslavi su sudjelovali brojni vjernici, a misno slavlje pjesmom je pratio župni zbor. U ime Grada Zaboka čestitku i prigodni dar uručio mu je dr. Balagović. Nakon misnoga slavlja održano je zajedničko druženje, tijekom kojega su se okupljeni prisjećali događaja iz njegova djetinjstva, mladosti i svećeničkoga djelovanja.

Proslava četrdesete obljetnice svećeništva bila je prigoda za susret s rodnim krajem, ali i za osvrt na životni put koji ga je od Zaboka vodio preko Splita, Solina i Brela do hrvatskih vjernika u Parizu.

Tijekom četiriju desetljeća svećeništva Stjepan Lončar obnašao je različite pastoralne službe. Bio je prvi župnik novoosnovane splitske župe na Pujankama, sudjelovao u izgradnji i uređenju crkvenih objekata, djelovao kao policijski kapelan te preuzeo odgovornost za duhovni život hrvatskih iseljenika u Francuskoj.

Njegov životopis zauzima posebno mjesto među svećenicima rodom iz Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Od mlade mise 1985. do svečanoga jubileja 2025. godine protekla su četiri desetljeća svećeničkoga djelovanja, tijekom kojih je služio vjernicima u različitim sredinama, ne prekidajući povezanost s rodnim Zabokom. [46]

[46] *Spomenica župe Zabok; Fiket, Darko: „Proslavljen veliki jubilej svećeništva vlč. Stjepana Lončara", Župa svete Jelene Križarice, Zabok, 2025.; Splitsko-makarska nadbiskupija: „Proslavljeno 40. godina svećeništva don Stjepana Lončara", 2025.; Dijaspora.hr: „Voditelj Hrvatske katoličke misije u Parizu proslavio 40. obljetnicu svećeništva", 2025.; Informativna katolička agencija: „Primopredaja službe voditelja Hrvatske katoličke misije u Parizu", 2018.; Općina Brela: „Don Ivan Kovačević novi župnik Brela", 2018.; Informativna katolička agencija: „Zabok: Okupila se generacija maturanata 1978. sa Šalate", 2024.; Hrvatska katolička mreža: „Vlč. Stjepan Lončar zahvalio Bogu na 40 godina svećeništva", 2025.*

LOVRENČIĆ (LAURENCHICH), Stjepan (Stephanus)

Župa Sveti Križ Začretje, 1670. – Zabok, 21. prosinca 1735.

Deveti župnik Župe Zabok (1715. – 1734.)

Stjepan Lovrenčić (u povijesnim zapisima Laurenchich) bio je deveti župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Rođen je 1670. godine na području Župe Sveti Križ Začretje, a školovao se u Zagrebu, gdje je stekao obrazovanje potrebno za svećenički poziv.

Na prijedlog zagrebačkoga župana Krste Černokocija imenovan je župnikom u Zaboku. Prema sačuvanim podacima, župničku službu preuzeo je 8. siječnja 1715. godine, a propisanu prisegu položio 1. travnja iste godine. Lovrenčić je zabočkom župom upravljao gotovo devetnaest godina, u razdoblju kada se župna zajednica, osnovana 1658. godine, postupno razvijala i učvršćivala. U povijesnim zapisima opisan je kao čedan čovjek, svećenik koji je posjedovao potrebno znanje za obavljanje svoje službe te dobar gospodar.

Posebno je vodio brigu o održavanju i obnovi crkvenih građevina. Jedan od važnijih pothvata tijekom njegova župnikovanja bila je obnova kapele svetoga Martina. Stara drvena kapela, koja se nalazila na raskrižju putova ispod župnoga dvora i župne crkve, bila je dotrajala. Lovrenčić je organizirao njezino rušenje i izgradnju nove kapele, koja je bila djelomično zidana. Time je na istome mjestu nastavljena tradicija štovanja svetoga Martina, a nova je građevina bila trajnija od prethodne drvene kapele.

Kapela se nalazila na prostoru današnjega Vatrogasnog doma u Zaboku. Taj podatak posebno je vrijedan za poznavanje povijesnoga razvoja naselja jer svjedoči o nekadašnjem rasporedu sakralnih građevina u središtu Zaboka.

Uz brigu o crkvenim građevinama Lovrenčić je upravljao župnim gospodarstvom i obavljao redovite pastoralne dužnosti. Njegovo dugogodišnje službovanje ostalo je zabilježeno kao razdoblje urednoga gospodarenja i skrbi za potrebe župne zajednice.

Prema dostupnim podacima, župničku je službu obnašao do 4. veljače 1734. godine. Nakon završetka službe ostao je povezan sa Zabokom, gdje je preminuo 21. prosinca 1735. godine, u 66. godini života.

Stjepan Lovrenčić ostao je zabilježen kao deveti zabočki župnik, a njegovo je ime posebno povezano s obnovom kapele svetoga Martina. Taj graditeljski pothvat predstavlja važan dio povijesti sakralne baštine Zaboka u prvoj polovici 18. stoljeća. Podatak o nekadašnjoj kapeli, koja je stajala na mjestu današnjega Vatrogasnog doma, ujedno čuva uspomenu na izgled staroga Zaboka i njegove crkvene građevine koje više ne postoje. [47]

[47] *Spomenica župe Zabok*

MAČEK, Franjo

Zagorska Sela, 2. prosinca 1916. – Zagreb, 10. prosinca 2003.

Župnik i upravitelj Župe svete Jelene Križarice u Zaboku (1967. – 1975.)

Franjo Maček rođen je 2. prosinca 1916. godine u Zagorskim Selima, od oca Martina i majke Cecilije, rođene Geršak. Osnovnu školu završio je u rodnome mjestu, a gimnazijsko obrazovanje i studij teologije nastavio je u Zagrebu.

Za svećenika je zaređen 6. lipnja 1943. godine. Sakrament svetoga reda podijelio mu je zagrebački nadbiskup dr. Alojzije Stepinac, u vrijeme Drugoga svjetskog rata.

Prvu svećeničku službu obavljao je kao kapelan u Župi svetoga Ivana Žabna od 1943. do 1945. godine. Potom je imenovan upraviteljem Župe Samarica, gdje je djelovao sljedeće tri godine.

Godine 1948. preuzeo je upravljanje Župom Davor, a istodobno je privremeno upravljao i župama Orubica i Štivica. U Davoru je razvio značajnu pastoralnu djelatnost, posvećujući posebnu pozornost liturgijskom životu, crkvenoj glazbi i poticanju duhovnih zvanja.

Njegovo djelovanje odvijalo se u složenim društvenim i političkim okolnostima poslijeratne Jugoslavije, kada su odnosi između komunističkih vlasti i Katoličke Crkve bili obilježeni brojnim ograničenjima i sukobima.

Dana 21. listopada 1952. godine uhićen je u Starom Petrovom Selu i odveden u istražni zatvor Uprave državne bezbednosti (UDBA) u Novoj Gradiški. Prema dostupnim podacima, postupak protiv njega bio je povezan s izgradnjom Doma svetoga Franje pokraj župne crkve u Davoru. U veljači 1953. godine osuđen je na osam mjeseci zatvora.

Iz zatvora se vratio 21. listopada 1953. godine, kada su ga davorski župljani svečano i srdačno dočekali. Unatoč proživljenim teškoćama nastavio je pastoralni rad u Davoru.

Godine 1960. imenovan je župnikom Župe Davor, a župničku prisegu položio je 21. siječnja iste godine u Zagrebu. Ondje je ostao do 1967. godine. Tijekom gotovo dva desetljeća djelovanja u Davoru ostavio je trajan trag u vjerskom životu župne zajednice.

Dekretom Nadbiskupskoga duhovnog stola u Zagrebu od 4. srpnja 1967. godine Franjo Maček imenovan je upraviteljem Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Tu je službu obavljao do 1975. godine.

Dolaskom u Zabok zatekao je župnu zajednicu u kojoj je bilo potrebno unaprijediti vjersku pouku i organizaciju pastoralnoga života. Posebnu pozornost posvetio je radu s djecom i mladima te crkvenom pjevanju.

U župnom dvoru uredio je prostoriju namijenjenu održavanju vjeronauka. Dana 28. rujna 1967. godine prostorija je službeno određena kao Soba za vjeronauk. U njoj se održavala vjerska pouka, ali i probe crkvenoga pjevačkog zbora koji je Maček osnovao i vodio.

Bio je glazbeno nadaren svećenik, a crkvenom je pjevanju pridavao osobitu važnost. Svojim radom pridonio je unapređenju liturgijske glazbe i aktivnijem sudjelovanju vjernika u bogoslužju.

Razdoblje njegova župnikovanja u Zaboku bilo je obilježeno i određenim nesuglasicama unutar župne zajednice. Dio vjernika izražavao je nezadovoljstvo njegovim načinom upravljanja župom i pastoralnim radom. Prema sačuvanim zapisima, među onima koji su iznosili pritužbe spominje se skupina vjernika predvođena Ivanom Lončarom.

Zbog nastalih prijepora 23. siječnja 1972. godine u Zabok su došli pomoćni zagrebački biskup dr. Josip Salač i vlč. Josip Gruković kako bi ispitali navode iz pritužbi i utvrdili stvarno stanje u župi.

Nakon propovijedi biskup je pozvao okupljene vjernike da otvoreno iznesu svoje primjedbe na rad župnika. Prema zapisu o tom događaju, od približno tristo nazočnih vjernika samo se sedam do deset osoba izjasnilo za Mačekovu smjenu.

Taj je događaj ostao zabilježen kao jedan od značajnijih trenutaka njegova osmogodišnjega službovanja u Zaboku. Pokazao je da su unutar župne zajednice postojala različita mišljenja o župnikovu radu, ali i da zahtjev za njegovim razrješenjem nije imao potporu većine nazočnih vjernika.

Unatoč nesuglasicama Franjo Maček nastavio je obavljati svoje svećeničke dužnosti do odlaska iz Zaboka 1975. godine.

O njegovu radu ostalo je zapisano i svjedočanstvo njegova nasljednika u Spomenici Župe Zabok. U njemu se ističe da je Maček zadužio župu izvrsnim vođenjem crkvenoga pjevačkog zbora, savjesnim vođenjem župne administracije i primjerenim svećeničkim životom.

Zabilježeno je također da je župni dvor izvana bio uređen, dok je njegov unutarnji namještaj ostao vrlo skroman, usporediv s namještajem stare seoske kuće. Taj podatak svjedoči o jednostavnim životnim uvjetima u kojima je Maček obavljao svoju službu.

Nakon odlaska iz Zaboka 1975. godine imenovan je župnikom Župe Rođenja Isusova na Kajzerici u Zagrebu. Ondje je proveo posljednjih petnaest godina aktivne svećeničke službe.

Živio je vrlo skromno, zajedno sa sestrom, u jednostavnom stanu iznad crkve. I na Kajzerici se posebno posvetio liturgijskom pjevanju te je organizirao redovite probe i poticao vjernike na sudjelovanje u crkvenom zboru.

U nedjelju 12. kolovoza 1990. godine, opraštajući se od župne zajednice prigodom odlaska u mirovinu, vjernicima je uputio riječi zahvalnosti koje su sačuvane u župnoj spomenici:

„Ovo je moja zadnja služba Božja kao upravitelja župe. Vama koji ste ovdje, i svima koji su mi mnoga dobra učinili kroz ovih 15 godina, od srca hvala i neka vam Bog bude nagrada."

Nakon umirovljenja 1990. godine završio je svoju redovitu župničku službu, tijekom koje je gotovo pet desetljeća djelovao u različitim župama Zagrebačke nadbiskupije.

Franjo Maček preminuo je 10. prosinca 2003. godine u bolnici Milosrdnih sestara u Zagrebu, u 88. godini života i 61. godini svećeništva.

Pokopan je 12. prosinca 2003. godine u svećeničkoj grobnici na župnom groblju u rodnim Zagorskim Selima. Misu zadušnicu u župnoj crkvi predvodio je požeški biskup mons. dr. Antun Škvorčević, rodom iz Davora, dok je sprovodne obrede do groblja predvodio zagrebački pomoćni biskup mons. Josip Mrzljak.

Životni put Franje Mačeka obuhvatio je razdoblje od Drugoga svjetskog rata, preko poslijeratnih političkih progona i društvenih promjena, do uspostave samostalne Republike Hrvatske. Njegova svećenička služba bila je obilježena ustrajnošću, skromnim načinom života i osobitom predanošću liturgiji, crkvenoj glazbi i pastoralnom radu.

U povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku ostao je zapamćen po uređenju vjeronaučne prostorije, osnivanju i vođenju crkvenoga pjevačkog zbora, savjesnom vođenju župne administracije te nastojanjima da unaprijedi vjerski život zajednice.

Njegovo osmogodišnje službovanje, od 1967. do 1975. godine, predstavlja važno poglavlje novije povijesti zabočke župe, a sačuvani zapisi omogućuju uvid ne samo u njegov svećenički rad nego i u društvene i vjerske prilike Zaboka tijekom druge polovice 20. stoljeća. [48]

Spomenik župniku Franji Mačeku u zagorskim selima (3. listopada 2020. g.)

[48] Spomenica župe Zabok; *Hrvoje Petrić: Prilozi za popis župnika i upravitelja župa Podravine od srednjega vijeka do XX. st.,*

MALEŠIĆ (MALLESSICH), Nikola (Nicolaus)

Vrijeme i mjesto rođenja te smrti nisu poznati.

Šesti župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku (1690. – 1695.)

Nikola Malešić, u povijesnim zapisima zabilježen i prezimenom Mallessich, bio je šesti župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku.

Župničku službu preuzeo je 24. veljače 1690. godine, naslijedivši dotadašnjega župnika Ivana Kosa. Propisanu župničku prisegu položio je 29. kolovoza iste godine.

Zabočkom je župom upravljao nešto više od pet godina, do 9. lipnja 1695. godine. Njegovo službovanje pripada ranijem razdoblju povijesti zabočke župe, koja je osnovana 1658. godine.

Malešić je bio jedan od svećenika koji su upravljali župom tijekom prvih desetljeća njezina samostalnog djelovanja. U tom su razdoblju župnici bili odgovorni za bogoslužni život, podjeljivanje sakramenata, vođenje župnih poslova te brigu o crkvenoj imovini.

O njegovu podrijetlu, školovanju, prethodnim svećeničkim službama i kasnijem životnom putu zasad nema pouzdanih podataka. Nisu poznate ni posebne okolnosti završetka njegova župnikovanja.

Ime Nikole Malešića sačuvano je u povijesnom slijedu zabočkih župnika, a poznati datumi njegova imenovanja, prisege i završetka službe omogućuju njegovo točno smještanje u povijest Župe svete Jelene Križarice.

Njegovo petogodišnje župnikovanje predstavlja dio najstarije povijesti samostalne zabočke župe i kontinuiteta svećeničke službe u Zaboku krajem 17. stoljeća. [49]

[49] Spomenica župe Zabok

MARIĆ (MARICH), Josip (Josephus)

Godina i mjesto rođenja nisu pouzdano utvrđeni – Zagreb, 1883.

Trideseti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku (22. ožujka – 23. rujna 1834.), župnik, zagrebački kanonik, hrvatski preporoditelj i književnik

Josip Marić, u povijesnim zapisima zabilježen i prezimenom Marich, bio je hrvatski katolički svećenik, zagrebački kanonik, pjesnik i jedan od sudionika hrvatskoga narodnog preporoda. Njegov životni put, od skromnih početaka u posavskom kraju do visokih crkvenih službi u Zagrebu, obilježili su predanost svećeničkom pozivu, ljubav prema hrvatskom jeziku i književnosti te povezanost s istaknutim osobama ilirskoga pokreta.

Podrijetlom je bio iz kraja uz rijeku Unu. Prema sačuvanim životopisnim podacima, već je u djetinjstvu pokazivao sklonost čitanju i književnosti. Posebno je volio pjesme Andrije Kačića Miošića, koje su u to vrijeme bile omiljene među hrvatskim pukom.

O njegovoj mladosti sačuvana je zanimljiva priča. Kao devetogodišnji dječak pridružio se lađarima koji su Savom putovali prema Ugarskoj. Lađari su ga poveli sa sobom jer im je tijekom putovanja čitao Kačićeve pjesme. Putovali su Savom do njezina ušća u Dunav, a zatim nastavili dunavskim tokom. Na jednome mjestu uz Dunav dječaka su iskrcali i prepustili njegovoj sudbini.

U Segedinu su ga prihvatili dobri ljudi koji su mu omogućili daljnje školovanje. Upisao je gimnaziju koju su vodili redovnici pijaristi te ju je završio odličnim uspjehom.

Nakon završetka gimnazije odlučio se za svećenički poziv i vratio u Hrvatsku. U Zagrebu se predstavio tadašnjem biskupu Aleksandru Alagoviću, kojemu je predao pjesmu napisanu na mađarskom jeziku. Biskup je prepoznao njegovu darovitost i primio ga u bogosloviju.

Niže crkvene redove primio je 1831., a više 1833. godine. Nakon završetka bogoslovnog obrazovanja započeo je svećeničku službu.

U Zabok je došao 22. ožujka 1834. godine, kada je imenovan tridesetim kapelanom Župe svete Jelene Križarice. Ondje je službovao do 23. rujna iste godine.

Njegovo šestomjesečno djelovanje u Zaboku pripada razdoblju neposredno prije početka organiziranoga hrvatskog narodnog preporoda, kada su se među hrvatskim svećenstvom i obrazovanim ljudima sve snažnije razvijale ideje o očuvanju narodnoga jezika, književnosti i kulturnoga identiteta.

Iako nisu sačuvani podrobniji podaci o njegovu pastoralnom radu u Zaboku, Maričevo ime zauzima posebno mjesto među zabočkim kapelanima zbog njegova kasnijega crkvenog, književnog i preporodnog djelovanja.

Godine 1836. zabilježen je kao kapelan u Sunji, a 1839. imenovan je župnikom u Maji pokraj Gline. Ondje je nastavio pastoralni rad, istodobno razvijajući književnu djelatnost i održavajući veze s hrvatskim preporoditeljima.

Godine 1852. postao je župnikom u Novoj Gradiški, gdje je djelovao do imenovanja zagrebačkim kanonikom 1860. godine.

Njegov crkveni uspon nastavio se i sljedećih desetljeća. Godine 1867. postao je dubičkim arhiđakonom, 1879. imenovan je katedralnim arhiđakonom, a 1880. promaknut je na čast čazmanskoga prepozita.

Stanovao je u kanoničkoj kuriji na zagrebačkom Kaptolu, gdje je proveo posljednje godine života.

Uz svećeničko djelovanje Josip Marić bio je aktivan sudionik hrvatskoga narodnog preporoda. Pripadao je krugu obrazovanih svećenika i književnika koji su svojim radom pridonosili razvoju hrvatske nacionalne svijesti i književnoga jezika.

Prijateljevao je s Ljudevitom Gajem, Pavlom Štoosom, banom Josipom Jelačićem i drugim istaknutim osobama hrvatskoga javnog i kulturnog života. Njegova povezanost s preporoditeljskim krugom vidljiva je i na skupnom prikazu znamenitih osoba pod nazivom „Muži ilirske dobi”, na kojemu je njegov portret smješten uz Ljudevita Gaja.

Maričev književni rad započeo je još u mladosti. Jednim od njegovih prvih poznatih priloga smatra se prigodna novogodišnja pjesma „Iskra domorodne ljubavi”, posvećena stenjevačkom župniku, književniku i prevoditelju Tomašu Mikloušiću, objavljena 1831. godine. Mikloušić je bio zagovornik kajkavskoga narječja kao hrvatskoga književnog jezika. Njegove je jezične poglede u početku prihvaćao i Marić, koji je svoje prve pjesničke radove pisao kajkavštinom.

Međutim, nakon pokretanja „Danice horvatske, slavonske i dalmatinske” 1835. godine priklonio se jezičnoj reformi Ljudevita Gaja i prihvatio štokavsko narječje kao temelj zajedničkoga hrvatskog književnog jezika.

U „Danici” je objavio više pjesničkih priloga, među kojima se ističe „Prijateljstvo Hercegovo”, pripovijest iz 10. stoljeća, objavljena 1835. godine. Sljedeće godine objavljena je i pjesma „Nenedni svatovi”, temeljena na povijesnom događaju iz 16. stoljeća.

Obje pjesme pripadaju povijesnoj i domoljubnoj književnosti, u kojoj je Marić događaje iz prošlosti obrađivao u stihovima, nastojeći čitateljima približiti hrvatsku povijest i narodne predaje.

U „Danici” broj 49 iz 1835. godine, pod pseudonimom „Ilir iz Horvatske”, objavio je pjesmu posvećenu serežanu, pripadniku graničarske vojske.

Godine 1836. objavio je narodnu epsku pjesmu „Ana Karlovićka”, a 1848. pjesmu „Odlaz I. banske regimente”, povezanu s njegovim zavičajem i povijesnim događajima u Vojnoj krajini.

Marić je pisao i prigodne pjesme posvećene važnim crkvenim i nacionalnim događajima. Godine 1854. pjesmom je obilježio dodjelu časti vranskoga priora Ivanu Kralju, a 1861. spjevao je čestitku zagrebačkom nadbiskupu Jurju Hauliku povodom pedesete obljetnice njegova svećeništva.

Godine 1858. u „Zagrebačkom katoličkom listu" objavio je pjesnički zapis „Pametar", posvećen polaganju temeljnoga kamena za novu crkvu svetoga Mateja apostola u Mačkovcu, u novogradiškoj Posavini.

Posebno je njegovao uspomenu na hrvatskoga pučkog pjesnika Andriju Kačića Miošića, čije su pjesme obilježile njegovo djetinjstvo. Godine 1860. objavio je „Slovo prigodom stotegodišnjice na slavu narodnoga hrvatskoga pjesnika Andrije Kačića Miošića".

U zagrebačkoj prvostolnici 1863. godine održao je propovijed povodom tisućite obljetnice djelovanja slavenskih apostola, svetih Ćirila i Metoda. U njoj je istaknuo njihov životni put, dolazak u Rim i nastojanja da obrane uporabu slavenskih liturgijskih knjiga pred papom Hadrijanom II.

Njegovo domoljubno opredjeljenje posebno se očitovalo 1866. godine, kada je spjevao pjesmu povodom svečanoga otkrivanja spomenika banu Josipu Jelačiću u Zagrebu. Taj je događaj bio jedan od važnih trenutaka hrvatskoga javnog i nacionalnog života u 19. stoljeću.

Osim u „Danici", Marić je svoje pjesme, poučne sastavke i prozne priloge objavljivao u „Katoličkom listu", „Smilju", „Glasniku svetoga Josipa", „Nevenu" i drugim hrvatskim novinama i časopisima.

Među njegovim poznatim prilozima nalaze se „Molitva majke pred kipom Bogorodice", objavljena u „Nevenu" 1852. godine, te „Razmatranje korizmeno", objavljeno u „Katoličkom listu" 1874. godine.

Posljednji poznati književni prilog, pripovijest „Gospodar i rob", objavio je 1875. godine u zagrebačkom časopisu „Smilje".

Prema dostupnim bibliografskim podacima, Marić je surađivao u desetak novina, časopisa i drugih publikacija te objavio približno trideset izvornih književnih i publicističkih priloga, uz nekoliko narodnih pjesama.

Njegovo književno stvaralaštvo obilježavaju domoljublje, kršćanske vrijednosti, zanimanje za hrvatsku povijest i narodnu predaju te nastojanje da se pisana riječ približi širokom krugu čitatelja.

Josip Marić preminuo je u Zagrebu 1883. godine. Izvješće o njegovu sprovodu objavljeno je u zagrebačkom listu „Pozor", broj 101 iz 1883. godine.

Prema tom izvješću, sprovod je održan 2. svibnja 1883. godine, uz sudjelovanje velikoga broja građana, svećenika i uglednika tadašnjega zagrebačkog društva. Sprovodne obrede predvodio je kanonik Gugler, uz pratnju brojnih svećenika.

U izvješću je zapisano da su sprovodu prisustvovali „svi razredi pučanstva u velikoj množini", što svjedoči o ugledu koji je Marić uživao među suvremenicima.

Nakon zadušnice u crkvi svetoga Ivana Nepomuka u Novoj Vesi njegovo je tijelo preneseno na zagrebačko središnje groblje.

Život i djelovanje Josipa Marića predstavljaju zanimljiv spoj svećeničkoga poziva, književnog stvaralaštva i hrvatskoga narodnog preporoda. Od dječaka koji je lađarima čitao Kačićeve pjesme do zagrebačkoga kanonika i poznatoga preporodnog pisca prošao je dug i neobičan životni put.

Iako je u Zaboku službovao samo šest mjeseci, od ožujka do rujna 1834. godine, njegovo ime zaslužuje posebno mjesto u povijesti Župe svete Jelene Križarice. Među zabočkim kapelanima ističe se kao svećenik koji je kasnije ostvario značajnu crkvenu karijeru i svojim književnim radom pridonio hrvatskom narodnom preporodu.

Njegova povezanost s Ljudevitom Gajem, Pavlom Štoosom i banom Josipom Jelačićem, kao i brojni pjesnički i publicistički radovi, svjedoče o ulozi koju je hrvatsko svećenstvo imalo u očuvanju jezika, kulture i nacionalne svijesti tijekom 19. stoljeća.

Urednička napomena: U naslovu dostavljenoga životopisa postoji nesklad: navedeno je „Josip (Nikolaus)", dok se u podatku o kapelanskoj službi pojavljuje latinski oblik Josephus Marich. Za Josipa je pravilan latinski oblik Josephus, pa sam ga upotrijebio u naslovu.

Prije konačnog tiska posebno bih provjerio godinu rođenja i točan datum smrti, kao i bibliografske naslove pjesama prema izvornim izdanjima. Podatak o Marićevu neobičnom putovanju u Segedin vrijedi zadržati kao životopisnu predaju, ali bi bilo dobro utvrditi iz kojeg je izvora preuzet.

Izvori za daljnju provjeru: Ivančan, Ljudevit: rukopisna zbirka životopisa zagrebačkih kanonika (1193. – 1924.), Arhiv HAZU, Zagreb; „Danica horvatska, slavonska i dalmatinska", godišta 1835., 1836. i 1848.; „Pozor", br. 101/1883.; „Zagrebački katolički list", 1858.; „Katolički list", 1874.; „Smilje", 1875. Navedeni izvori proizlaze iz dostavljene građe i nisu zasebno arhivski provjereni. [50]

[50] *Spomenica župe Zabok; https://hr.wikipedia.org/wiki/Josip_Mari%C4%87; Ivančan, Ljudevit: rukopisna zbirka životopisa zagrebačkih kanonika (1193. – 1924.), Arhiv HAZU, Zagreb; „Danica horvatska, slavonska i dalmatinska", godišta 1835., 1836. i 1848.; „Pozor", br. 101/1883.; „Zagrebački katolički list", 1858.; „Katolički list", 1874.; „Smilje", 1875.*

MIŠKULIN, Tomislav

Tomislav Miškulin (1945. – 2003.) bio je dobrotvor i podupiratelj Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, koji je svojom nesebičnom pomoći i donacijama pridonio obnovi sakralnih objekata te uređenju župnih prostora. Posebno se isticao spremnošću da pomogne u ostvarivanju građevinskih i drugih zahvata važnih za očuvanje crkvene baštine.

Godine 1998. sudjelovao je u obnovi kapele sv. Antuna, tijekom koje je uklonjena dotrajala vanjska žbuka i postavljena nova, dok je toranj dobio pokrov od bakrenoga lima te mu je vraćen prvobitni oblik, narušen ranijim udarom groma. U istom razdoblju uređivan je i okoliš župnoga stana. Asfaltirano je parkiralište, a dio dvorišta popločen betonskom galanterijom. U tim su se radovima posebno istaknuli građevinsko poduzeće „Konstruktor" iz Zlatara i Franjo Dobričević, koji su pridonijeli radom i donacijama, te poduzeće „Beton" iz Lučkoga i Tomislav Miškulin, koji su darovali betonsku galanteriju.

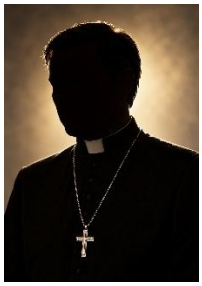
Njegova povezanost sa župom i spremnost na pomaganje osobito su došle do izražaja tijekom obnove kapelice u Zabočkim bregima 2002. i 2003. godine. Tomislav Miškulin i poduzeće „Beton" iz Lučkoga tada su značajnom donacijom pridonijeli obnovi toga sakralnog objekta.

Miškulinova sklonost pomaganju Crkvi očitovala se ponajprije u konkretnim djelima. Svojim je donacijama omogućavao ostvarenje zahvata koji su pridonosili ljepšem izgledu, uređenosti i očuvanju župnih objekata. Njegovo djelovanje svjedoči o važnosti dobročinitelja koji, premda nisu obnašali crkvene službe, svojim radom, materijalnom potporom i osobnom zauzetošću ostavljaju trajan trag u životu župne zajednice. Tomislav Miškulin ostao je zabilježen među zaslužnim podupirateljima Župe Zabok, a njegova pomoć pri obnovi kapela i uređenju župnih prostora vrijedan je doprinos očuvanju zabočke crkvene baštine.

MATKOVIĆ, Josip

Mjesto i godina rođenja nisu poznati.

Trideset treći kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku (1997. – 1999., prema jednom zapisu)

Josip Matković, katolički svećenik podrijetlom iz Župe Gornje Prekrižje, obnašao je kapelansku službu u Župi svete Jelene Križarice u Zaboku potkraj 20. stoljeća.

U popisu zabočkih kapelana naveden je kao trideset treći kapelan, sa službom od 1997. do 1999. godine. Međutim, drugi župni zapis navodi da je u Zabok došao 2000. godine, zbog čega točno razdoblje njegova službovanja još treba utvrditi.

Tijekom boravka u Zaboku posebnu je pozornost posvetio crkvenom pjevanju. Nastojao je obnoviti pučko pjevanje i potaknuti vjernike na aktivnije sudjelovanje u glazbenom dijelu bogoslužja.

Pučko crkveno pjevanje važan je dio vjerske i kulturne baštine zabočke župe. Njegovim njegovanjem čuvaju se tradicionalne crkvene pjesme koje su se prenosile među naraštajima vjernika.

Nastojanje kapelana Josipa Matkovića da obnovi takav oblik pjevanja ostalo je zabilježeno u župnoj povijesti kao jedan od njegovih pastoralnih pothvata.

O njegovu školovanju, svećeničkom ređenju, prethodnim i kasnijim službama zasad nema dovoljno pouzdanih podataka.

Ime Josipa Matkovića sačuvano je među svećenicima koji su potkraj 20. stoljeća djelovali u zabočkoj župi i pridonosili njezinu pastoralnom i liturgijskom životu. [51]

[51] *Spomenica župe Zabok*

MIGLES, Mario

Remetinec kod Novoga Marofa, 1972.

Trideset drugi kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku (1996./1997. – 1999.), biskupijski svećenik, župnik i dekan

Mario Migles rođen je 1972. godine u Remetincu nedaleko od Novoga Marofa, u obitelji Stjepana Miglesa i Katarine, rođene Štuljan.

Osnovnu školu pohađao je u Remetincu i Novom Marofu. Nakon završetka osmoga razreda, 1986. godine stupio je u Nadbiskupsko dječačko sjemenište u Zagrebu, gdje je nastavio srednjoškolsko obrazovanje u Interdijecezanskoj srednjoj školi za spremanje svećenika.

Ispit zrelosti položio je 1990. godine, nakon čega je upisao Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirao je 1995. godine.

Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1996. godine, na svetkovinu svetih Petra i Pavla.

Nakon svećeničkoga ređenja započeo je pastoralnu službu u Župi svete Jelene Križarice u Zaboku, gdje je djelovao kao župni vikar, odnosno kapelan.

U povijesnom popisu zabočkih kapelana naveden je kao trideset drugi kapelan, sa službom od 1997. do 1999. godine. Međutim, prema njegovim životopisnim podacima, u Zaboku je započeo djelovati već nakon svećeničkoga ređenja 1996. godine.

Njegovo službovanje povezano je s razdobljem promjene župnika u Zaboku. Prije dolaska novoga župnika Marijana Culjaka, koji je službu preuzeo 21. kolovoza 1997. godine, Mario Migles privremeno se brinuo za pastoralne potrebe župe. Dolaskom župnika Culjaka nastavio je djelovati kao kapelan.

Bilo je to razdoblje u kojemu je mladi svećenik stjecao prva pastoralna iskustva, sudjelujući u bogoslužnom životu, podjeljivanju sakramenata, vjeronaučnoj pouci i drugim redovitim župnim djelatnostima.

Godine 1999. premješten je u Župu Presvetoga Trojstva u zagrebačkom naselju Prečko, gdje je do 2003. godine obnašao službu župnoga vikara.

Nakon toga povjerena mu je samostalna župnička služba. Od 2003. do 2007. godine bio je upravitelj Župe svete Ane u Osekovu.

Godine 2007. preuzeo je upravljanje dvjema župama na petrinjskom području: Župom svetoga Lovre đakona u Petrinji i Župom svetoga Bartola apostola u Hrastovici. Na tim je dužnostima ostao do 2011. godine.

Godine 2011. inkardiniran je u Zagrebačku nadbiskupiju te je imenovan župnikom Župe Svih svetih u Sesvetama.

Uz župničku službu povjerena mu je i dužnost dekana Sesvetsko-vugrovečkoga dekanata, čime je preuzeo dodatnu odgovornost za koordinaciju pastoralnoga djelovanja i suradnju svećenika na području dekanata.

Svećenički put Marija Miglesa, započet kapelanskom službom u Zaboku, nastavio se kroz više župa Zagrebačke nadbiskupije i tadašnje crkvene uprave na petrinjskom području.

U povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku ostao je zabilježen kao trideset drugi kapelan, koji je u razdoblju od 1996./1997. do 1999. godine sudjelovao u pastoralnom životu župe te privremeno skrbio za njezine potrebe prije dolaska župnika Marijana Culjaka.

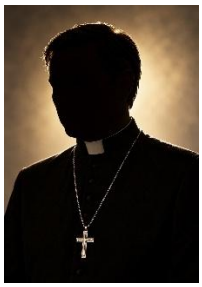
Njegovo kasnije imenovanje župnikom i dekanom svjedoči o nastavku svećeničkoga djelovanja kojemu su prva iskustva stečena upravo u zabočkoj župi. [52]

[52] *Spomenica župe Zabok; Zagrebačka nadbiskupija – svećenički imenik i godišnji šematizmi; Župa Svih svetih, Sesvete – župna kronika; Anđelko Košćak: Remetinec i Oštrice*

MIHELČIĆ (MICHELCHICH), Stanislav (Stanislaus)

Vrijeme i mjesto rođenja te smrti nisu poznati.

Šesti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku (14. ožujka – 14. travnja 1765.)

Stanislav Mihelčić, u povijesnim crkvenim zapisima naveden latinskim imenom Stanislaus Michelchich, bio je šesti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku.

Kapelansku službu započeo je 14. ožujka 1765. godine, a završio 14. travnja iste godine. Njegovo službovanje trajalo je samo mjesec dana i ubraja se među najkraća poznata razdoblja kapelanske službe u povijesti zabočke župe.

U vrijeme njegova boravka u Zaboku župničku je službu obnašao Lovro Kocijančić, koji je župom upravljao od 1762. do 1794. godine.

Kao kapelan Mihelčić je sudjelovao u redovitom pastoralnom životu župe, pomažući župniku u bogoslužju i drugim svećeničkim dužnostima. Nisu poznate okolnosti njegova dolaska u Zabok ni razlozi tako kratkoga službovanja. Također nisu sačuvani pouzdani podaci o njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju te prethodnim i kasnijim službama.

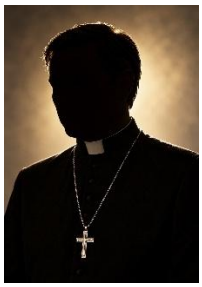
Ime Stanislava Mihelčića ostalo je zabilježeno u povijesnom popisu zabočkih kapelana, čime je sačuvan spomen na njegovo kratkotrajno djelovanje u Župi svete Jelene Križarice sredinom 18. stoljeća. [53]

[53] *Spomenica župe Zabok*

MIKOVIĆ (MIKOVICH, MIKOVICZ), Juraj (Georgius)

Vrijeme i mjesto rođenja te smrti nisu poznati.

Sedamnaesti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku (6. rujna 1787. – 4. svibnja 1788.)

Juraj Miković, u povijesnim crkvenim zapisima naveden i kao Georgius Mikovicz, bio je sedamnaesti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku.

Kapelansku službu započeo je 6. rujna 1787. godine, a završio 4. svibnja 1788. godine. U Zaboku je djelovao gotovo osam mjeseci, za vrijeme župnikovanja Lovre Kocijančića, koji je župom upravljao od 1762. do 1794. godine.

Njegovo službovanje pripada razdoblju nakon početka gradnje današnje župne crkve svete Jelene Križarice, započete 1782. godine. Bilo je to vrijeme važnih promjena u crkvenom i vjerskom životu zabočke župe, ali i širih reformi koje su se provodile u Habsburškoj Monarhiji za vladavine cara Josipa II.

Kao kapelan Miković je pomagao župniku u redovitim bogoslužnim i pastoralnim poslovima, osobito u podjeljivanju sakramenata i duhovnoj skrbi za župljane.

O njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju te prethodnim i kasnijim službama zasad nisu poznati pouzdani podaci. Nisu utvrđene ni okolnosti njegova odlaska iz Zaboka u svibnju 1788. godine.

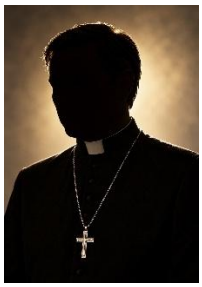
Ime Jurja Mikovića sačuvano je u povijesnom popisu zabočkih kapelana, kao svjedočanstvo kontinuiteta svećeničke službe i pastoralnoga života Župe svete Jelene Križarice potkraj 18. stoljeća. [54]

[54] *Spomenica župe Zabok*

NAVRAČIĆ (NAVRACICH, NAVRACHICH), Petar (Petrus)

Vrijeme i mjesto rođenja te smrti nisu poznati.

Sedmi kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku (15. prosinca 1768. – 12. ožujka 1769.)

Petar Navračić, u povijesnim crkvenim zapisima naveden latinskim imenom Petrus Navrachich, bio je sedmi kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku.

Kapelansku službu započeo je 15. prosinca 1768. godine, a završio 12. ožujka 1769. godine. U Zaboku je službovao gotovo tri mjeseca, za vrijeme župnikovanja Lovre Kocijančića, koji je župom upravljao od 1762. do 1794. godine.

Njegovo kratkotrajno djelovanje pripada razdoblju kada se bogoslužni i pastoralni život župe odvijao u staroj župnoj crkvi, prije početka gradnje današnje crkve svete Jelene Križarice 1782. godine.

Kao kapelan pomagao je župniku u obavljanju redovitih svećeničkih dužnosti, osobito u bogoslužju, podjeljivanju sakramenata i duhovnoj skrbi za župljane.

O njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju te prethodnim i kasnijim službama zasad nema pouzdanih podataka. Nisu poznate ni okolnosti njegova dolaska u Zabok ni razlozi završetka kapelanske službe u ožujku 1769. godine.

Ime Petra Navračića sačuvano je u povijesnom popisu zabočkih kapelana, kao dio najstarije povijesti Župe svete Jelene Križarice i kontinuiteta svećeničke službe u Zaboku tijekom 18. stoljeća. [55]

[55] *Spomenica župe Zabok*

NESEK (NESSEK), Stjepan (Stephanus)

Vrijeme i mjesto rođenja te smrti nisu poznati.

Četvrti župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku (23. rujna 1674. – 23. rujna 1687.)

Stjepan Nesek, u povijesnim crkvenim zapisima naveden i prezimenom Nessek te latinskim imenom Stephanus, bio je četvrti župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku.

Župničku službu preuzeo je 23. rujna 1674. godine, naslijedivši dotadašnjega župnika Jurja Dudića. Zabočkom je župom upravljao do 23. rujna 1687. godine, punih trinaest godina.

Njegovo župnikovanje pripada najstarijem razdoblju povijesti samostalne zabočke župe, osnovane 1658. godine. U to se vrijeme bogoslužni život odvijao u staroj župnoj crkvi, a župnici su, uz duhovnu skrb za vjernike, bili odgovorni i za održavanje crkve, župnih zgrada te crkvene imovine.

O Nesekovu upravljanju župom sačuvan je nepovoljan zapis prema kojemu nije pridavao dovoljno pozornosti redu i čistoći crkve. Taj podatak predstavlja rijetku zabilježenu ocjenu njegova župnikovanja, ali bez uvida u izvorni dokument nije moguće utvrditi okolnosti u kojima je nastala ni njezinu potpunu opravdanost.

Unatoč dugom razdoblju službovanja, o njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju te prethodnim i kasnijim službama zasad nema pouzdanih podataka. Nisu poznate ni okolnosti završetka njegova župnikovanja 1687. godine.

Stjepan Nesek ostao je zabilježen kao jedan od prvih zabočkih župnika, koji je tijekom trinaest godina upravljao župom u razdoblju njezina ranog razvoja. Njegovo ime i sačuvani podaci o službovanju važan su dio povijesnoga slijeda župnika Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. [56]

[56] *Spomenica župe Zabok*

PAVIŠIĆ, Aleksandar – Šandor

Bosanska Kostajnica, 4. travnja 1947.

Glazbenik, dirigent, slikar, književnik, graditelj i suradnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku

Aleksandar Pavišić, poznatiji kao Šandor, rođen je 4. travnja 1947. godine u Bosanskoj Kostajnici. Bio je svestrani umjetnik, glazbenik, dirigent, slikar, književnik i graditelj, čije je djelovanje ostavilo prepoznatljiv trag u kulturnom i društvenom životu Zaboka.

U rodnoj Kostajnici bavio se glazbom, slikarstvom, pjesništvom, graditeljstvom i restauratorskim poslovima. Posebno se isticao u zborskoj glazbi. Vodio je pjevački zbor koji je djelovao pod nazivima KUD „Potkozarje" u Bosanskoj Kostajnici i KUD „Nina Maraković" u Hrvatskoj. Pod njegovim vodstvom zbor je nastupao diljem tadašnje Jugoslavije te gostovao u Španjolskoj, Austriji i Čehoslovačkoj.

Početkom Domovinskoga rata, zbog ratnih okolnosti, s obitelji je došao u Zabok. U novoj je sredini nastavio umjetničko djelovanje, osobito na području glazbe, slikarstva i graditeljstva.

U Zaboku je osnovao i vodio gradski pjevački zbor „Gjalski", nazvan prema književniku Ksaveru Šandoru Đalskom. Njegovim radom zbor je postao važan sudionik kulturnoga života grada, a nastupima u Hrvatskoj i inozemstvu pridonosio je promicanju zabočke kulturne baštine.

Uz glazbeno djelovanje Pavišić je bio povezan i sa Župom svete Jelene Križarice. Posebno se isticao izradom božićnih jaslica koje su se postavljale na otvorenom prostoru ispred župne crkve.

Na inicijativu župnika Marijana Culjaka u izradi jaslica sudjelovao je zajedno s drugim župnim suradnicima, među kojima se spominju Romana Grabušić i Barbara Fiket. U jednoj od sljedećih godina samostalno je oblikovao i izradio sve kipove i ostale dijelove božićnoga prikaza.

Jaslice su tijekom božićnih blagdana privlačile pozornost župljana i posjetitelja. Njihova izrada zahtijevala je umjetničku zamisao, oblikovanje figura, graditeljske vještine i poznavanje tradicije prikazivanja Isusova rođenja.

U prosincu 2011. godine zabilježeno je oštećenje jaslica koje je Pavišić izrađivao ispred crkve. Nepoznati počinitelji polomili su pojedine likove, a događaj je izazvao negodovanje među građanima i vjernicima.

Pavišićev doprinos župnoj zajednici očitovao se u povezivanju umjetničkoga stvaralaštva s vjerskim običajima. Njegove božićne jaslice postale su dio blagdanskoga ozračja Zaboka i primjer suradnje umjetnika sa župnom zajednicom.

Bavio se i književnošću. Godine 1998. objavio je roman „Zabok u jednom smjeru", u izdanju Grada Hrvatske Kostajnice. Među njegovim književnim djelima spominje se i knjiga „Dvanaesta postaja Kostajnica", u kojoj se bavio temama povezanima sa svojim zavičajem.

Kao slikar predstavio se izložbom „Cvijeće – voće i slično", na kojoj su bila izložena djela s motivima cvijeća, voća i mrtve prirode. U njegovim slikama posebno su istaknuti osjećaj za kompoziciju, svjetlo, sjenu i oblikovanje volumena.

Uz slikarstvo, književnost i glazbu bavio se projektiranjem, dizajnom, kaligrafijom, dekoraterskim i različitim graditeljskim poslovima.

Za doprinos razvoju zborske glazbe u Zaboku Gradsko vijeće Grada Zaboka dodijelilo mu je 2012. godine Povelju Grada Zaboka.

Aleksandar – Šandor Pavišić svojim je djelovanjem povezao kulturni i vjerski život grada. Kao osnivač i dirigent zbora „Gjalski" pridonio je razvoju zborskoga pjevanja, a izradom božićnih jaslica ostavio je trag i u životu Župe svete Jelene Križarice.

Njegov životni put svjedoči o umjetniku koji je nakon dolaska iz rodne Kostajnice u Zaboku pronašao novu sredinu za stvaranje te svojim znanjem, radom i umjetničkom darovitošću pridonio njezinu kulturnom identitetu. [57]

[57] *Spomenica župe Zabok; Grad Zabok: Priznanja Grada Zaboka u 2012. godini, zaključak Gradskog vijeća od 14. svibnja 2012.; Zabočki list, broj 23, članak o izradi božićnih jaslica; Borovčak, Tihomir: „Vandali uništili jaslice ispred crkve u Zaboku", Zagorje.com, 11. prosinca 2011.; Marušić, Tina: „Izložba slika Cvijeće – voće i slično Aleksandra Šandora Pavišića", Grad Zabok; Pavišić, Aleksandar Šandor: Zabok u jednom smjeru, Hrvatska Kostajnica, Grad, 1998.; https://blog.dnevnik.hr/bk-sehara/2015/04/1631938062/aleksandar-sandor-pavisic...*

PELKO, Vjekoslav

Datum i mjesto rođenja nisu poznati. Prema dostavljenim podacima, preminuo 17. svibnja 2014. godine.

Vjeroučitelj Župe svete Jelene Križarice u Zaboku

Vjekoslav Pelko bio je vjeroučitelj povezan s pastoralnim djelovanjem Župe svete Jelene Križarice u Zaboku.

Prema sačuvanom zapisu, u Zabok je došao kao apsolvent teologije te preuzeo službu vjeroučitelja. Njegovo imenovanje pripada razdoblju kada se vjerska pouka u Hrvatskoj odvijala u otežanim društvenim okolnostima, nakon što je vjeronauk početkom 1950-ih godina uklonjen iz državnih škola.

Vjeronauk se tada održavao u župnim prostorijama i drugim prikladnim mjestima, a u njegovu su provođenju, uz svećenike, sudjelovali i osposobljeni laici te studenti teologije. Pelkov dolazak u Zabok predstavlja dio nastojanja župne zajednice da djeci i mladima omogući redovitu vjersku pouku i pripremu za primanje sakramenata.

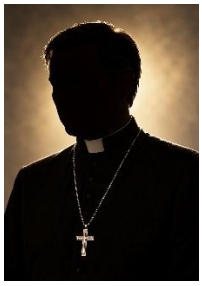
O njegovu podrijetlu, školovanju, točnom vremenu dolaska u Zabok, trajanju vjeroučiteljske službe te kasnijem životnom putu zasad nema dovoljno pouzdanih podataka.

Ime Vjekoslava Pelka sačuvano je među osobama koje su sudjelovale u vjerskom odgoju mladih naraštaja zabočkih župljana. [58]

[58] *Spomenica župe Zabok;* https://www.geni.com/people/Vjekoslav-Pelko/6000000031534622061*; http://sjecanje.vecernji.hr/pelko-vjekoslav-57759/*

PERVEKOVIĆ (PERVEKOVICH), Juraj (Georgius)

Kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku od 25. listopada 1771. do 10. veljače 1772.

Juraj Perveković (Georgius Pervekovich) bio je deveti po redu poznati kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku službu obnašao je od 25. listopada 1771. do 10. veljače 1772. godine, za vrijeme župnikovanja Lovre Kocijančića.

Njegovo djelovanje pripada drugoj polovici 18. stoljeća, razdoblju u kojemu je zabočka župa postupno razvijala svoju pastoralnu djelatnost i pripremala se za gradnju nove župne crkve.

Kao kapelan pomagao je župniku u redovitom pastoralnom radu, bogoslužju, podjeljivanju sakramenata i vjerskoj pouci župljana.

U Zaboku je službovao nešto dulje od tri mjeseca. O njegovu podrijetlu, školovanju, svećeničkom ređenju, prethodnim i kasnijim službama te datumu i mjestu smrti zasad nisu pronađeni pouzdani podaci.

Njegovo ime sačuvano je u popisu zabočkih kapelana kao svjedočanstvo svećeničke službe u povijesti župe.

REPOVEČKI, Mirko

Član Župnoga pastoralnog vijeća i suradnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku

Mirko Repovečki bio je član Župnoga pastoralnog vijeća Župe svete Jelene Križarice u Zaboku u mandatnom razdoblju od 2005. do 2010. godine.

Kao član vijeća sudjelovao je u radu tijela koje je okupljalo župne suradnike i pomagalo župniku u organizaciji pastoralnih, vjerskih i društvenih aktivnosti župne zajednice.

Posebno je zabilježeno njegovo sudjelovanje u obnovi staroga raspela na Zabočkim Bregima Gornjim. Raspelo, koje prema mjesnoj predaji postoji više od dvjesto godina, obnovljeno je 2010. godine zajedničkim nastojanjem stanovnika i župne zajednice.

Prilikom predstavljanja obnovljenoga raspela, o čemu je 15. lipnja 2010. izvijestio Večernji list, Mirko Repovečki obratio se okupljenima u ime stanovnika te podsjetio na starost raspela i njegovu važnost za mjesnu zajednicu.

Obnova raspela bila je primjer očuvanja mjesne sakralne baštine i povezanosti župljana s vjerskim obilježjima njihova kraja.

Djelovanje Mirka Repovečkog ostalo je zabilježeno u povijesti zabočke župe kroz članstvo u Župnom pastoralnom vijeću i sudjelovanje u očuvanju sakralne baštine. [59]

[59] *Spomenica župe Zabok; Župa svete Jelene Križarice u Zaboku, „Župna vijeća – Pastoralno vijeće", popis članova za razdoblje 2005. – 2010.; Večernji list, „Obnovljen 200 godina stari križ, 90-godišnja Rezika ne krije radost", 15. lipnja 2010.*

RISEK, Branko

23. ožujka 1984.

Svećenik Zagrebačke nadbiskupije, župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku od 2021. godine

Branko Risek rođen je 23. ožujka 1984. godine. Potječe iz Hrvatskoga zagorja, a za svećenika Zagrebačke nadbiskupije zaređen je 19. lipnja 2010. godine u zagrebačkoj katedrali. Svečanost svećeničkoga ređenja predvodio je zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić.

Prvu svećeničku službu započeo je 25. kolovoza 2010. godine kao župni vikar u Župi Presvetoga Srca Isusova u Karlovcu. Ondje je sudjelovao u redovitom pastoralnom radu, bogoslužju, vjerskoj pouci i radu sa župljanima, stječući prva iskustva u svakodnevnom životu i djelovanju župne zajednice.

Godine 2012. imenovan je upraviteljem Župe blaženoga Alojzija Stepinca u Dugoj Resi. Službu je preuzeo 28. kolovoza 2012. i obnašao je do 25. kolovoza 2021. godine.

Tijekom devetogodišnjega djelovanja u Dugoj Resi posebnu je pozornost posvećivao pastoralnom radu s djecom i mladima, okupljanju vjernika i povezivanju župne zajednice. Poticao je sudjelovanje župljana u bogoslužju, organizirao vjerske svečanosti te nastojao razvijati osjećaj pripadnosti i zajedništva. Sudjelovao je i u vjeronaučnim događanjima, među kojima se ističe Vjeronaučna olimpijada održana u Dugoj Resi u siječnju 2013. godine.

Među njegovim pastoralnim inicijativama posebno se ističe organiziranje tijelovske procesije ulicama Duge Rese. Za vrijeme epidemije bolesti COVID-19 nastojao je održati povezanost s vjernicima te je pješice obilazio grad, blagoslivljajući njegove zgrade i pojedine dijelove. Takvim je pristupom nastojao približiti svećeničku službu svakodnevnom životu ljudi i u okolnostima ograničenih okupljanja.

U razdoblju njegova upravljanja dugoreškom župom održavane su brojne vjerske svečanosti, hodočašća i susreti. Posebno mjesto u životu župe zauzimalo je štovanje blaženoga Alojzija Stepinca. U siječnju 2016. godine, tijekom boravka relikvija blaženoga Stepinca u Dugoj Resi, Risek je predvodio misno slavlje u crkvi sv. Antuna Padovanskoga.

Nakon devet godina službovanja u Dugoj Resi imenovan je župnikom Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. U službu je uveden 29. kolovoza 2021. godine, naslijedivši dugogodišnjega župnika Marijana Culjaka, koji je ostao djelovati u župi kao supsidijar, u skladu sa svojim zdravstvenim mogućnostima.

Dolaskom u Zabok preuzeo je brigu o pastoralnom životu župne zajednice, redovitom bogoslužju, sakramentalnom životu, vjerskom odgoju djece i mladih te djelovanju župnih suradnika. Nastavio je organizirati tradicionalne župne svečanosti, hodočašća i okupljanja, nastojeći očuvati povezanost vjernika sa župom i njezinom višestoljetnom tradicijom.

Posebno značajno mjesto u njegovu dosadašnjem župnikovanju zauzima opsežna obnova župne crkve svete Jelene Križarice, jednoga od najvažnijih sakralnih i povijesnih zdanja Zaboka. Crkva, izgrađena 1827. godine, tijekom svoje je povijesti bila središte vjerskoga života zabočkoga kraja. Nakon oštećenja nastalih u potresima 2020. godine pokazala se potreba za zahtjevnom građevinskom i konstrukcijskom obnovom, kako bi se osigurala njezina dugoročna stabilnost, sigurnost i očuvanje povijesnih vrijednosti.

Radovi na obnovi započeli su 2023. godine pripremom projektne dokumentacije, nakon čega su uslijedili opsežni građevinski i restauratorski zahvati. Posebna pozornost posvećena je obnovi unutrašnjosti crkve, njezinih konstruktivnih elemenata i prostora namijenjenih bogoslužju.

Tijekom radova obnovljena je kupola crkve, uređeni su sakristija, kor i stepenište te je obnovljen veći dio unutrašnjih zidnih površina. Zahvati su obuhvatili i svetište s oltarom, postavljanje nove rasvjete te restauraciju dijelova crkvenoga inventara. Pritom se nastojalo očuvati izvorni arhitektonski izgled crkve i njezine povijesne vrijednosti, uz primjenu suvremenih građevinskih i konzervatorskih rješenja.

Obnova je bila posebno zahtjevna zbog stanja građevine nakon potresa i potrebe usklađivanja građevinskih zahvata sa zahtjevima zaštite kulturne baštine. Osim sanacije oštećenja, radovi su bili usmjereni na stvaranje sigurnoga i primjerenoga prostora za redovito održavanje bogoslužja, molitvu i okupljanje župljana.

Vrijednost radova na obnovi unutrašnjosti premašila je milijun eura. Financiranje je osigurano sredstvima Fonda solidarnosti Europske unije i državnoga proračuna, putem Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske. Obnovi su svojim prilozima i potporom pridonijeli i Grad Zabok, donatori te župljani.

Kao župnik, Branko Risek imao je važnu ulogu u organizacijskom praćenju obnove, povezivanju sudionika i održavanju suradnje sa stručnim službama, izvođačima, župnim suradnicima i donatorima. Uz zahtjevne investicijske zahvate trebalo je osigurati i neprekinuto odvijanje pastoralnoga života župe.

Zbog građevinskih radova redovita bogoslužna slavlja privremeno su se održavala izvan župne crkve. Među prostorima koji su poslužili za okupljanje vjernika bili su prostori Dobrovoljnoga vatrogasnog društva Zabok i Osnovne škole Ksavera Šandora Gjalskog. Unatoč privremenim okolnostima, nastojalo se očuvati kontinuitet misnih slavlja, sakramentalnoga života, molitve i zajedništva župljana.

Važan trenutak u povijesti obnove dogodio se 12. listopada 2025. godine, kada je svečano blagoslovljena obnovljena unutrašnjost župne crkve. Misno slavlje i čin blagoslova predvodio je pomoćni zagrebački biskup mons. Mijo Gorski, u zajedništvu sa župnikom Brankom Risekom, trajnim đakonom Samsonom Štiboharom te okupljenim vjernicima i uzvanicima.

Svečanosti je nazočila i ministrica kulture i medija Republike Hrvatske Nina Obuljen Koržinek, čime je istaknuto značenje obnove crkve ne samo za župnu zajednicu nego i za očuvanje kulturne baštine. U prigodnom obraćanju župnik Risek zahvalio je svima koji su sudjelovali u obnovi, posebno Ministarstvu kulture i medija, stručnim suradnicima, Gradu Zaboku, izvođačima, donatorima i župljanima.

Završetkom obnove unutrašnjosti ostvaren je važan korak u cjelovitom uređenju župne crkve. Istodobno su ostali predviđeni daljnji veliki investicijski zahvati, među kojima se posebno ističu konstrukcijska obnova krovišta i crkvenoga tornja, učvršćenje vanjskih zidova i temelja te uređenje pročelja i odvodnje. Riječ je o zahtjevnim radovima koji su nužni za dugoročnu stabilnost i zaštitu građevine.

U programu zaštite nepokretnih kulturnih dobara za 2025. godinu Ministarstvo kulture i medija odobrilo je 300.000 eura za konstruktivnu i građevinsku sanaciju župne crkve svete Jelene Križarice. Time je potvrđen nastavak institucionalne potpore obnovi toga vrijednog sakralnog objekta.

Uz obnovu crkve, Risek posebnu pozornost posvećuje pastoralnom radu s obiteljima i bračnim parovima. Na njegovu je inicijativu tijekom proslave župne zaštitnice organizirana obnova bračnih zavjeta šest bračnih parova. Taj je događaj bio izraz nastojanja da se istaknu važnost bračne vjernosti, obiteljskoga zajedništva i kršćanskoga odgoja.

Redovito sudjeluje u organizaciji proslave svetkovine svete Jelene Križarice, godišnjega župnog klanjanja, hodočašća i drugih vjerskih događanja. U svojim propovijedima naglašava važnost molitve, obiteljskoga života, zajedništva, međusobnoga pomaganja i osobne odgovornosti vjernika.

U veljači 2025. godine, tijekom obnove crkve, godišnje župno klanjanje i blagdan sv. Valentina proslavljeni su u privremenom bogoslužnom prostoru Dobrovoljnoga vatrogasnog društva Zabok. Tom je prigodom Risek pozvao vjernike na molitvu za nastavak obnove župne crkve, obitelji, bolesnike i sve ljude u potrebi.

Dana 2. lipnja 2025. godine, zajedno sa svećenicima Zagrebačke crkvene pokrajine zaređenima 2010., obilježio je petnaestu obljetnicu svećeničkoga ređenja na zajedničkom susretu u Mariji Bistrici. Susret je okupio svećenike Zagrebačke nadbiskupije, Varaždinske te Bjelovarsko-križevačke biskupije, a bio je prigoda za zahvalnost na proteklim godinama svećeničke službe i obnovu međusobnoga zajedništva.

U rujnu 2026. godine, kao izaslanik zagrebačkoga nadbiskupa, predvodio je krštenje Tereze, petoga djeteta obitelji Knjaz, u zabočkoj župnoj crkvi. U prigodnoj je propovijedi istaknuo značenje sakramenta krštenja, prihvaćanja života i kršćanskoga odgoja djece, a obitelji je prenesena potpora Zagrebačke nadbiskupije.

Branko Risek nastavlja svećeničko i pastoralno djelovanje u Župi svete Jelene Križarice u Zaboku, povezujući redovitu duhovnu skrb za župljane s nastojanjima oko očuvanja i obnove župne crkve. Njegovo dosadašnje župnikovanje posebno je obilježeno opsežnim investicijskim zahvatima, obnovom unutrašnjosti crkve i pripremama za nastavak konstrukcijske sanacije njezinih preostalih dijelova.

Obnova crkve tijekom njegova župnikovanja predstavlja važan doprinos očuvanju zabočke sakralne i kulturne baštine. Uspješnim završetkom radova na unutrašnjosti 2025. godine stvoreni su uvjeti za povratak vjernika u obnovljeni bogoslužni prostor, dok planirani zahvati na krovištu, tornju i vanjskim dijelovima građevine predstavljaju sljedeći korak u njezinu dugoročnom očuvanju.

Risekovo djelovanje svjedoči o povezanosti svećeničke službe, pastoralne odgovornosti i brige za materijalnu baštinu župne zajednice. Njegovo mjesto u novijoj povijesti Župe Zabok određuju pastoralni rad, okupljanje vjernika i sudjelovanje u obnovi crkve svete Jelene Križarice, koja već gotovo dva stoljeća zauzima posebno mjesto u vjerskom, povijesnom i društvenom životu Zaboka.

60

[60] ***IZVORI I LITERATURA***

Spomenica župe Zabok; Zagrebačka nadbiskupija, „Zaređeno jedanaestero novih svećenika", 2010.; Zagrebačka nadbiskupija, „Svećeničko ređenje u Zagrebačkoj katedrali", 19. lipnja 2010.; Informativna katolička agencija, „Kardinal Bozanić povjerio službe ovogodišnjim mladomisnicima", 1. srpnja 2010.; Zagrebačka nadbiskupija, „Imenovanja i razrješenja u Zagrebačkoj nadbiskupiji", 2010.; Zagrebačka nadbiskupija, „Novi personalni raspored", 2012.; Župa blaženoga Alojzija Stepinca, Duga Resa, „O župi", povijest župnih upravitelja; Zagrebačka nadbiskupija, „Župe bl. Alojzija Stepinca (2/4): Duga Resa"; Zagrebačka nadbiskupija, „Stepinčeve moći u Dugoj Resi", 2016.; Radio Mrežnica, „Nakon 9 godina odlazi dugoreški župnik Branko Risek", 29. lipnja 2021.; Zagrebačka nadbiskupija, „Imenovanja, razrješenja i premještaji u Zagrebačkoj nadbiskupiji", 2021.; Župa svete Jelene Križarice u Zaboku, Sveta Jelena, župni listić, kolovoz 2021.; Zagrebačka nadbiskupija, „Liturgijsko uvođenje u službu novog upravitelja župe Zabok vlč. Branka Riseka", 29. kolovoza 2021.; Zagrebačka nadbiskupija, „Oproštaj od upravitelja župe bl. Alojzija Stepinca vlč. Branka Riseka", kolovoz 2021.; Zagrebačka nadbiskupija, „Obnova bračnih zavjeta i misno slavlje uoči blagdana sv. Jelene Križarice"; Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 48 (2024.); Zagrebačka nadbiskupija, „Proslavljeno godišnje župno klanjanje i blagdan sv. Valentina u Župi Zabok", 15. veljače 2025.; Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, „Programi zaštite na nepokretnim kulturnim dobrima u 2025. godini", Zagreb, 2025.; Zagrebačka nadbiskupija, „Proslava 15. obljetnice ređenja svećenika Zagrebačke crkvene pokrajine", 3. lipnja 2025.; Župa svete Jelene Križarice u Zaboku, Sveta Jelena, župni listić, kolovoz 2025.; Zagrebačka nadbiskupija, „Blagoslov crkve sv. Jelene Križarice u Zaboku", 12. listopada 2025.; Fiket, Darko, „Blagoslov obnovljene župne crkve sv. Jelene Križarice u Zaboku", Zagrebačka nadbiskupija, 12. listopada 2025.; Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, „Blagoslovljena obnovljena unutrašnjost župne crkve sv. Jelene Križarice u Zaboku", 13. listopada 2025.; Fiket, Darko, „U Župi sv. Jelene Križarice u Zaboku krštena Tereza, peto dijete obitelji Knjaz", Zagrebačka nadbiskupija, 5. rujna 2026. (objava o istom događaju koji je zabilježila Informativna katolička agencija); službene mrežne stranice Zagrebačke nadbiskupije (www.zg-nadbiskupija.hr), Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske (min-kulture.gov.hr) i Župe Zabok (www.zupa-zabok.org), pristupljeno 22. listopada 2026.

SAMBOL, Jakob

1902. – 1950.

Crkveni orguljaš Župe svete Jelene Križarice u Zaboku od 1923. godine

Jakob Sambol (1902. – 1950.) bio je crkveni orguljaš Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kao mladi domaći seljak i župljanin, glazbeno nadaren i samouk, preuzeo je sviranje na crkvenim orguljama potkraj školske godine 1923., nakon što su učitelji koji su dotad obavljali tu službu odustali od daljnjega sviranja.

Premda nije imao formalno glazbeno obrazovanje, Sambol je pokazivao izrazitu sklonost glazbi i želju za usavršavanjem. Nekoliko je dana odlazio u Zagreb, gdje su ga prijatelji poučavali osnovama čitanja nota. Stečeno znanje, zajedno s prirodnom glazbenom nadarenošću, omogućilo mu je da uspješno preuzme orguljašku službu.

Njegovo sviranje bilo je dobro prihvaćeno među župljanima, koji su ga povremeno nagrađivali za, kako je zabilježeno u tadašnjem zapisu, „sigurno i dobro sviranje”.

Sambolov doprinos župnom životu osobito je vrijedan jer je, bez sustavnoga glazbenog školovanja, vlastitim trudom i zalaganjem osigurao nastavak orguljaške pratnje crkvenoga pjevanja i bogoslužja.

Jakob Sambol preminuo je 1950. godine, u 48. godini života. Njegovo ime ostalo je zabilježeno među župljanima koji su svojim sposobnostima i predanošću pridonosili glazbenom i liturgijskom životu zabočke župe. [61]

[61] *Spomenica župe Zabok*

SARTORI, Ljudevit (Ludovicus)

Klanjec, 29. srpnja 1822. – Krapina, 1898.

Devetnaesti župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, od 20. ožujka 1863. do 15. ožujka 1880.

Ljudevit Sartori rođen je 29. srpnja 1822. godine u Klanjcu. Nakon završetka teološkoga obrazovanja zaređen je za svećenika 1846. godine. Prvu kapelansku službu obnašao je u Bosiljevu, a od 1862. godine djelovao je kao kapelan u Lipniku.

Nakon smrti dugogodišnjega zabočkog župnika Stjepana Baltazara Havaića, koji je preminuo 28. studenoga 1862., Sartori je imenovan njegovim nasljednikom. Župničku prisegu položio je 5. veljače 1863., a službu devetnaestoga župnika Župe svete Jelene Križarice u Zaboku obnašao je od 20. ožujka 1863. do 15. ožujka 1880. godine.

Tijekom gotovo sedamnaest godina župnikovanja isticao se savjesnim i predanim pastoralnim radom. Suvremeni zapisi opisuju ga kao dobroga i revnoga svećenika, zauzetoga za duhovni život župljana i materijalnu sigurnost župe. Posebno su istaknute njegove zasluge za župni beneficij, odnosno imovinu i prihode namijenjene uzdržavanju župničke službe.

Njegov rad prepoznale su i crkvene vlasti. Godine 1875. imenovan je podarhiđakonom krapinskoga kotara, čime su mu, uz župničke dužnosti, povjerene i određene nadzorne i upravne zadaće na širem crkvenom području.

Sartori je održavao društvene veze s uglednim osobama tadašnjega Hrvatskog zagorja. Među njima se posebno spominje Ljudevit Galjuf, vlasnik dvorca Vižovlje, kojega je posjećivao zajedno s Lackom Tumpićem i Titom Babićem, ocem književnika Ksavera Šandora Đalskog. Ti susreti svjedoče o povezanosti zabočkoga župnika s društvenim i kulturnim životom zagorskoga kraja u drugoj polovici 19. stoljeća.

Za vrijeme župnikovanja nastavio je voditi župnu evidenciju stanovništva. Uz njegovo se ime veže četvrti svezak knjige *Status animarum* (Stanje duša), važnoga povijesnog izvora koji sadržava podatke o župnim obiteljima, njihovim članovima i promjenama u kućanstvima. Takvi su zapisi danas dragocjeni za proučavanje povijesti Zaboka, njegovih naselja i obitelji.

Godine 1880., nakon smrti krapinskoga župnika Ivana Bevnika, Sartori je imenovan župnikom u Krapini. Time je završilo njegovo gotovo sedamnaestogodišnje djelovanje u Zaboku.

U Krapini je nastavio pastoralnu službu i obnašao dužnost podarhiđakona. Osim crkvenoga rada, pokazivao je zanimanje za povijesnu i kulturnu baštinu svojega kraja. Krajem srpnja 1895. godine zauzeo se za temeljito ispitivanje rimskih žrtvenika pronađenih u Mihaljekovu

jarku, na području Krapine. Njegovo zanimanje za arheološki nalaz svjedoči o svijesti o važnosti očuvanja i stručnoga proučavanja tragova antičke prošlosti.

Ljudevit Sartori preminuo je 1898. godine u Krapini, gdje je i pokopan na mjesnom groblju.

U povijesti zabočke župe ostao je zabilježen kao predan svećenik i odgovoran upravitelj župne imovine, koji je pridonio očuvanju župnih prihoda, urednom vođenju župne dokumentacije i razvoju pastoralnoga života. Njegov rad, osobito četvrti svezak knjige *Status animarum*, predstavlja vrijedan dio pisane baštine Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. [62]

SIROVEC (ZIROUEZ), Mijo

Drugi župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, od 1662. do 1673. godine

Mijo Sirovec (Zirouez) bio je drugi po redu župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, osnovane 1658. godine. Župničku službu preuzeo je nakon prvoga zabočkog župnika Mije Barlovića.

Prisegu za zabočku župu položio je 16. prosinca 1662. godine, a službu je obnašao do 1673. godine. Njegovo jedanaestogodišnje župnikovanje pripada najranijem razdoblju samostalnoga djelovanja zabočke župe, kada su se postupno uređivali župni život, bogoslužje i pastoralna skrb za vjernike.

U sačuvanim zapisima Sirovec je opisan kao revan i predan svećenik. Ističe se da su ga župljani hvalili te bili osobito zadovoljni njegovim radom. Takva svjedočanstva upućuju na ugled koji je uživao među vjernicima i na njegovu zauzetost za povjerenu župnu zajednicu.

Njegovo djelovanje bilo je važno za učvršćivanje župne organizacije u prvim desetljećima nakon osnutka župe. Kao nasljednik prvoga župnika nastavio je pastoralnu službu i pridonosio razvoju vjerskoga života u Zaboku.

O njegovu podrijetlu, datumu rođenja, školovanju, svećeničkom ređenju te kasnijem životu i smrti zasad nisu poznati pouzdani podaci.

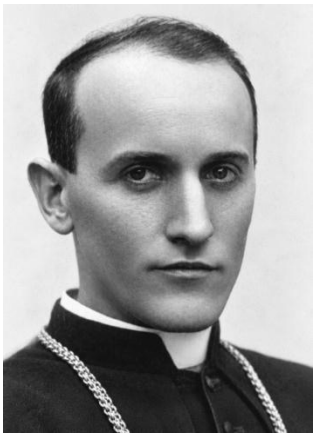
Mijo Sirovec ostao je zabilježen u povijesti zabočke župe kao njezin drugi župnik, kojega su suvremenici cijenili zbog revnosti, predanosti i savjesnoga obavljanja svećeničke službe. [63]

[62] *Spomenica župe Zabok*
[63] *Spomenica župe Zabok*

STEPINAC, Alojzije

Brezarić pokraj Krašića, 8. svibnja 1898. – Krašić, 10. veljače 1960.

Zagrebački nadbiskup, kardinal i blaženik Katoličke Crkve. Privremeno pomagao u pastoralnoj službi Župe svete Jelene Križarice u Zaboku 1933. godine.

Alojzije Stepinac rođen je 8. svibnja 1898. godine u Brezariću pokraj Krašića, u obitelji Josipa Stepinca i Barbare rođene Penić. Nakon osnovnoga školovanja pohađao je gimnaziju u Zagrebu. Tijekom Prvoga svjetskog rata bio je mobiliziran u austrougarsku vojsku te je sudjelovao u ratnim zbivanjima na talijanskom bojištu.

Nakon završetka rata vratio se u rodni kraj. Odlučivši se za svećenički poziv, započeo je teološko obrazovanje u Rimu, gdje je studirao na Papinskom sveučilištu Gregoriana. Za svećenika je zaređen 26. listopada 1930. godine u Rimu. Nakon povratka u Zagreb djelovao je u službi zagrebačkoga nadbiskupa Antuna Bauera, sudjelujući u različitim pastoralnim i karitativnim djelatnostima.

Uz njegovo djelovanje u tom razdoblju vezana je i Župa svete Jelene Križarice u Zaboku. Zbog bolesti tadašnjega zabočkog župnika dr. Ivana Đuranca, Stepinac je neposredno prije Božića 1933. godine došao u Zabok kako bi pomogao u obavljanju župničkih dužnosti.

Njegov privremeni boravak i pastoralna pomoć predstavljaju zanimljivu poveznicu između povijesti zabočke župe i kasnijega zagrebačkog nadbiskupa. Stepinac je u to vrijeme bio mladi svećenik Zagrebačke nadbiskupije, a već sljedeće godine započelo je novo razdoblje njegova crkvenoga djelovanja.

Papa Pio XI. imenovao ga je 28. svibnja 1934. godine zagrebačkim nadbiskupom koadjutorom s pravom nasljedstva. Biskupsko ređenje primio je 24. lipnja iste godine u zagrebačkoj katedrali. Nakon smrti nadbiskupa Antuna Bauera, 7. prosinca 1937. godine, preuzeo je službu zagrebačkoga nadbiskupa.

Njegovo nadbiskupsko djelovanje odvijalo se u jednom od najtežih razdoblja hrvatske povijesti, obilježenom Drugim svjetskim ratom, progonom stanovništva, političkim sukobima i poslijeratnim promjenama. Tijekom rata javno je govorio protiv rasne diskriminacije i progona te se zauzimao za progonjene osobe. Njegovo djelovanje u ratnom razdoblju predmet je opsežnih povijesnih istraživanja i različitih tumačenja.

Nakon Drugoga svjetskog rata došao je u sukob s komunističkim vlastima, osobito zbog položaja Katoličke Crkve u novom državnom sustavu. Godine 1946. u Zagrebu je osuđen na zatvorsku kaznu u politički obilježenom sudskom postupku. Nakon zatvora u Lepoglavi od 1951. godine boravio je u prisilnom boravištu u rodnom Krašiću.

Papa Pio XII. imenovao ga je kardinalom 1953. godine. Unatoč tomu, zbog ograničenja koja su mu nametnule državne vlasti, nije mogao slobodno obavljati svoju nadbiskupsku službu.

Alojzije Stepinac preminuo je 10. veljače 1960. godine u Krašiću. Pokopan je u zagrebačkoj katedrali.

Papa Ivan Pavao II. proglasio ga je blaženim 3. listopada 1998. godine, tijekom svečanoga misnog slavlja u Mariji Bistrici. Njegov se liturgijski spomendan slavi 10. veljače.

U povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku Alojzije Stepinac zauzima posebno mjesto zbog pastoralne pomoći koju je pružio oboljelomu župniku Ivanu Đurancu uoči Božića 1933. godine. Taj događaj povezuje zabočku župu s osobom koja je poslije postala zagrebački nadbiskup, kardinal i blaženik Katoličke Crkve. [64]

[64] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, zapis za 1933. godinu; Zagrebačka nadbiskupija, biografska građa o blaženom Alojziju Stepincu; Postulatura kauze blaženoga Alojzija Stepinca; Hrvatska enciklopedija, natuknica „Stepinac, Alojzije"*

SVETA JELENA KRIŽARICA (HELENA)

Flavia Iulia Helena Augusta
Rođena oko 248. – umrla oko 328./329. godine

Majka rimskoga cara Konstantina Velikoga, svetica i zaštitnica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku

Sveta Jelena Križarica, poznata i kao sveta Helena, jedna je od najštovanijih svetica ranoga kršćanstva. Živjela je na prijelazu iz 3. u 4. stoljeće, u razdoblju velikih promjena u Rimskom Carstvu, kada je kršćanstvo postupno izlazilo iz vremena progona i dobivalo slobodu javnoga djelovanja.

Rođena je oko 248. godine, a njezino točno mjesto rođenja nije pouzdano utvrđeno. Prema starim izvorima potjecala je iz skromne obitelji. Bila je životna družica rimskoga vojskovođe Konstancija Klora, kojemu je rodila sina Konstantina, budućega rimskog cara. Povijesni izvori ne omogućuju siguran zaključak o tome jesu li Jelena i Konstancije bili formalno vjenčani.

Kada je Konstancije 293. godine postao cezar, odnosno jedan od suvladara Rimskoga Carstva, razišao se s Jelenom i oženio Teodorom, pokćerkom cara Maksimijana. Jelena je nakon toga živjela povučeno, a njezin se položaj promijenio kada je njezin sin Konstantin 306. godine proglašen carem.

Konstantin je majci iskazivao osobito poštovanje. Dodijelio joj je naslov *Augusta*, odnosno carica, a njezin se lik pojavljivao i na rimskom novcu. Jelena je prihvatila kršćanstvo i postala njegovom predanom podupirateljicom.

Godine 313. Konstantin i Licinije dogovorili su politiku vjerske tolerancije, poznatu kao Milanski edikt, kojom je kršćanima omogućeno slobodno ispovijedanje vjere. U novim okolnostima Jelena se osobito zauzimala za pomoć siromašnima, gradnju crkava i očuvanje mjesta povezanih s Isusovim životom.

U poznijim godinama života hodočastila je u Svetu zemlju. Njezino se ime povezuje s podizanjem važnih kršćanskih svetišta, osobito crkava u Betlehemu i na Maslinskoj gori. U vrijeme Konstantinove vladavine započela je i gradnja Bazilike Svetoga groba u Jeruzalemu.

Prema kršćanskoj predaji, Jelena je tijekom boravka u Jeruzalemu pronašla križ na kojemu je bio raspet Isus Krist. Predaja govori o pronalasku triju križeva te o čudesnom ozdravljenju kojim je prepoznat Kristov križ. Taj događaj pripada crkvenoj predaji, a ne povijesno potvrđenim činjenicama.

Upravo je zbog povezanosti s pronalaskom Svetoga križa u hrvatskom narodu dobila naziv Jelena Križarica. U crkvenoj umjetnosti često je prikazana s velikim križem u ruci, katkad s carskom krunom, kao simbolima njezina dostojanstva i vjere.

Sveta Jelena umrla je oko 328. ili 329. godine. U zapadnoj se Crkvi njezin spomendan slavi 18. kolovoza.

Sveta Jelena kao zaštitnica zabočke župe

Povijest štovanja svete Jelene u Zaboku povezana je s najstarijim razdobljem crkvenoga života toga kraja. Prije osnutka samostalne župe Zabok je pripadao velikoj Župi Svetoga Križa, sa sjedištem u današnjem Svetom Križu Začretju.

Na brežuljku iznad današnjega Župnog dvora nalazila se stara, dijelom drvena crkvica posvećena svetoj Jeleni. Točan datum njezine gradnje i posvete nije poznat, ali njezino postojanje svjedoči o štovanju svetice među zabočkim stanovništvom prije osnutka samostalne župe.

Važnu ulogu u osnivanju župe imao je Baltazar Zaboky de Zabok, posljednji muški potomak plemićke obitelji Zaboky. Njegovim je nastojanjem 30. travnja 1658. godine dotadašnja crkvena podružnica uzdignuta na položaj samostalne Župe svete Helene Križarice.

Pravo pokroviteljstva nad novoosnovanom župom stekle su članice obitelji Zaboky: Baltazarova majka Suzana, rođena Svirčić, njegova udovica Barbara, rođena Gereczy, te kći Helena – Jelena, udana za Nikolu Ratkaja Velikotaborskoga.

U starijim župnim dokumentima zaštitnica se spominje pod imenom Helena, što odgovara latinskomu obliku njezina imena. Tijekom vremena u hrvatskoj je uporabi prevladao oblik Jelena, pa se ustalio današnji naziv Župa svete Jelene Križarice u Zaboku.

Imena Helena i Jelena označavaju istu sveticu. Razlika je jezična i odražava postupni prijelaz od latinskoga crkvenog nazivlja prema hrvatskomu jeziku.

Zaštitnica grada Zaboka

Štovanje svete Jelene tijekom stoljeća preraslo je okvire župnoga života i postalo dijelom povijesnoga i kulturnoga identiteta Zaboka.

Godine 1993. sveta Jelena proglašena je zaštitnicom grada Zaboka. Dan grada obilježava se 22. svibnja, kada se održavaju svečana sjednica Gradskoga vijeća, dodjela gradskih priznanja te druge prigodne manifestacije.

Pritom valja razlikovati gradski blagdan, koji se obilježava 22. svibnja, od liturgijskoga spomendana svete Jelene, koji se u Katoličkoj Crkvi slavi 18. kolovoza.

Sveta Jelena Križarica tako povezuje najstariju povijest zabočke crkve, osnutak samostalne župe 1658. godine i suvremeni identitet grada. Njezino ime ostalo je trajno prisutno u vjerskom, povijesnom i društvenom životu Zaboka, a župna crkva posvećena njoj predstavlja jedno od najvažnijih obilježja zabočke sakralne baštine. [65]

[65] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku; Euzebije Cezarejski: Vita Constantini, knjiga III.; Sokrat Skolastik: Historia ecclesiastica, knjiga I.; Hrvatska enciklopedija, natuknica „Helena, sveta"; Rimski martirologij, 18. kolovoza; Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku; arhivska dokumentacija o osnutku zabočke župe 1658. godine; Grad Zabok, Statut Grada Zaboka i dokumentacija o Danu grada.*

ŠALKOVIĆ, Josip

Svećenik Zagrebačke nadbiskupije, božićna pastoralna ispomoć u Župi svete Jelene Križarice u Zaboku 1999. godine

Josip Šalković, magistar teologije, bio je svećenik koji je tijekom božićnoga razdoblja 1999. godine pružao pastoralnu ispomoć Župi svete Jelene Križarice u Zaboku.

Na temelju nadbiskupskoga dekreta određen je za pomoć u obavljanju božićnih pastoralnih dužnosti, osobito blagoslova obitelji. U to je vrijeme zabočkom župom upravljao župnik Marijan Culjak.

Blagoslov obitelji predstavljao je važan dio župnoga pastoralnog života. Tijekom božićnoga razdoblja svećenici su posjećivali domove župljana, molili s obiteljima i blagoslivljali njihove domove. Takvi su susreti omogućavali neposredan razgovor sa župljanima i bolje upoznavanje njihovih životnih prilika.

U župnom je zapisu iz 1999. godine posebno istaknuto da se povećavao broj obitelji koje su pozivale svećenika na blagoslov doma, uključujući i one koje to prethodnih godina nisu činile. Taj podatak svjedoči o promjenama u vjerskom životu župne zajednice i postupnom širenju sudjelovanja župljana u tradicionalnim božićnim običajima.

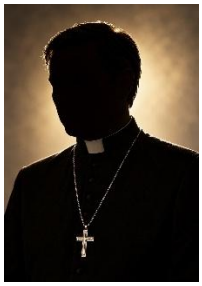
Josip Šalković svojim je privremenim djelovanjem pridonio redovitom obavljanju božićnih pastoralnih dužnosti u razdoblju povećanoga broja obiteljskih posjeta.

Njegovo ime ostalo je zabilježeno među svećenicima koji su povremeno pomagali u pastoralnom radu zabočke župe. [66]

[66] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku*

ŠEGIR (SHEGIER), Andrija (Andreas)

Dvadesetčetvrti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, od 10. lipnja 1810. do 22. srpnja 1811.

Andrija Šegir (Andreas Shegier) bio je dvadesetčetvrti po redu poznati kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku službu obnašao je od 10. lipnja 1810. do 22. srpnja 1811. godine, za vrijeme župnikovanja Andrije Kukeca.

Njegovo djelovanje pripada početku 19. stoljeća, razdoblju u kojemu se zabočka župa razvijala oko nove župne crkve, čija je gradnja započela 1782. godine.

Kao kapelan pomagao je župniku u redovitom pastoralnom radu, bogoslužju, podjeljivanju sakramenata i vjerskoj pouci župljana. U Zaboku je službovao nešto dulje od godinu dana.

O njegovu podrijetlu, datumu rođenja, školovanju, svećeničkom ređenju, prethodnim i kasnijim službama te datumu i mjestu smrti zasad nisu poznati pouzdani podaci.

Ime Andrije Šegira sačuvano je u povijesnom popisu zabočkih kapelana kao dio svećeničke povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. [67]

[67] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku*

ŠKRINJAR, Franjo – Fran

Škrinjari, Župa Sveti Ivan Žabno, 8. veljače 1880. – Donja Stubica, 9. kolovoza 1945.

Dvadesetdrugi župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, od 1935. do 1945. godine

Posljednje počivalište župnika Frana Škrinjara na gradskom groblju u Donjoj Stubici (29. rujna 2020.g.)

Franjo Škrinjar, poznat kao Fran Škrinjar, bio je katolički svećenik, politički i društveni djelatnik, narodni zastupnik te jedan od istaknutih sudionika hrvatskoga seljačkog pokreta u prvoj polovici 20. stoljeća. Njegov život obilježili su borba za nacionalna i politička prava hrvatskoga naroda, zauzimanje za gospodarski položaj seljaštva, suradnja sa Stjepanom Radićem te osobna iskustva političkih progona i ratnoga zatočeništva.

U povijesti Zaboka zauzima posebno mjesto kao župnik koji je djelovao u razdoblju jedne od najvećih gospodarskih preobrazbi mjesta, kada je izgradnjom tekstilne tvornice Milana Prpića započeo njegov ubrzani industrijski razvoj.

Rođen je 8. veljače 1880. godine u Škrinjarima, u Župi Svetoga Ivana Žabno. Školovao se u Zagrebu, gdje je završio šest razreda gimnazije, a posljednja dva kao klerik u nadbiskupskom liceju. Nakon gimnazijskoga obrazovanja nastavio je studij bogoslovije, pripremajući se za svećenički poziv.

Još tijekom školovanja pokazivao je veliko zanimanje za političke i nacionalne prilike u Hrvatskoj. U vrijeme vladavine bana Károlyja Khuen-Héderváryja uključio se u aktivnosti usmjerene protiv mađarizacije i ograničavanja hrvatskih političkih prava. Među kolegama je bio poznat pod nadimkom Iguman.

Kao bogoslov sudjelovao je u raspačavanju političkih proglasa i brošura tiskanih u Ljubljani, Grazu i Beču. Zbog takvoga djelovanja došao je u sukob s vlastima te je bio uhićen. Prema biografskim zapisima, proveo je dva mjeseca u istražnom zatvoru, a potom je osuđen na tri mjeseca teške tamnice. Zatvorsko iskustvo nije ga odvratilo od javnoga djelovanja. Naprotiv, dodatno je oblikovalo njegova politička uvjerenja i povezalo ga s ljudima koji su se zauzimali za hrvatsku političku samostalnost i prava seljaštva.

Za svećenika je zaređen 15. svibnja 1904. godine. Već sljedećega dana služio je prvu svetu misu u Grubišnom Polju, kod prijatelja i svećenika Ivana Nepomuka Jemrešića.

Tijekom svećeničkoga života službovao je u više hrvatskih župa, među kojima se spominju Ivanec, Cirkvena, Gaj, Voćin, Miokovićevo, Đulaves i Đelekovec. Uz redovite pastoralne obveze nastavio se baviti društvenim pitanjima, osobito gospodarskim položajem seljaka, obrazovanjem mladih i političkim pravima hrvatskoga naroda. Njegov svećenički poziv i političko djelovanje bili su snažno povezani. Smatrao je da svećenik, osim duhovne skrbi, treba poznavati svakodnevne probleme ljudi među kojima živi te pomagati u poboljšanju njihovih životnih prilika.

Suradnik i pouzdanik Stjepana Radića

Posebno mjesto u Škrinjarovu životu zauzima njegova dugogodišnja suradnja sa Stjepanom Radićem, jednim od najznačajnijih hrvatskih političara prve polovice 20. stoljeća.

Škrinjar je pripadao krugu ljudi okupljenih oko braće Antuna i Stjepana Radića te je sudjelovao u početcima Hrvatske pučke seljačke stranke, osnovane 1904. godine. Njihova suradnja razvijala se na zajedničkom zauzimanju za prava hrvatskoga seljaštva, političko obrazovanje stanovništva i gospodarsko osamostaljivanje hrvatskoga naroda.

Njegova uloga nije se ograničavala na političke govore i stranačke sastanke. Bio je jedan od Radićevih pouzdanih suradnika, što se osobito pokazalo 1923. godine. U vrijeme kada je Radiću zbog političkoga djelovanja prijetilo zatvaranje, odlučio je napustiti Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca i u europskim političkim središtima potražiti potporu hrvatskomu pitanju.

Budući da su službeni granični prijelazi bili pod nadzorom vlasti, Radić se obratio Franu Škrinjaru, s kojim je surađivao još od 1905. godine. Škrinjar je, uz pomoć Milana Prpića organizirao njegov tajni prijelaz preko rijeke Drave u Mađarsku. U tome su mu pomagali suradnici i poznanici iz Podravine, koji su omogućili prijelaz državne granice izvan službenih prijelaza.

O tom događaju pisala je povjesničarka Mira Kolar-Dimitrijević u znanstvenom radu „Podravci pomažu Stjepanu Radiću 1923. da napusti zemlju i potraži pomoć u Europi”, objavljenom 2004. godine u časopisu *Podravina*. Njezino istraživanje potvrđuje da je Fran Škrinjar imao važnu organizacijsku ulogu u Radićevu odlasku iz države. Pojedini sudionici toga pothvata poslije su bili uhićeni i kažnjeni. Taj događaj predstavlja jedno od najznačajnijih poglavlja Škrinjarova političkog djelovanja. Pokazuje da je pripadao užem krugu Radićevih suradnika, kojima je vođa seljačkoga pokreta povjeravao i osjetljive političke zadatke.

Škrinjar je 1920. i 1923. godine biran za parlamentarnoga zastupnika. Sudjelovao je u političkim raspravama i organizacijskom radu seljačkoga pokreta, a zbog svojih aktivnosti povremeno se ponovno suočavao s policijskim nadzorom i pritvaranjem. Njegovi odnosi s Radićevom strankom s vremenom su se promijenili. Prema historiografskim istraživanjima, neposredno prije parlamentarnih izbora 1925. godine napustio je stranku. Unatoč tomu, njegovo ranije sudjelovanje u osnivanju seljačkoga pokreta i pomoć Stjepanu Radiću 1923. godine ostaju važan dio njegova političkog životopisa.

Društveni rad i Hrvatski radiša

Osim političkoga djelovanja, Škrinjar se zauzimao za gospodarsko i obrazovno napredovanje stanovništva.

Posebno je podupirao rad Hrvatskoga radiše, organizacije koja je pomagala mladim ljudima u učenju obrta, stručnom osposobljavanju i gospodarskom osamostaljivanju. Godine 1927., kao župnik u Đelekovcu, sudjelovao je u osnivanju tamošnje podružnice Hrvatskoga radiše te postao njezin prvi predsjednik.

Takvo djelovanje pokazuje njegovo zanimanje za praktične životne potrebe stanovništva. Škrinjar je razumio da gospodarski napredak ovisi o obrazovanju, radu i mogućnosti zaposlenja te je podupirao inicijative koje su mladim ljudima otvarale put prema samostalnom životu. Ta će njegova usmjerenost prema gospodarskim pitanjima nekoliko godina poslije dobiti posebno značenje u Zaboku.

Dolazak u Zabok

Fran Škrinjar postao je dvadesetdrugi župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku 1935. godine, nakon smrti dugogodišnjega župnika dr. Ivana Đuranca.

U Zabok je došao u vrijeme kada je mjesto još bilo pretežito poljoprivredna sredina. Većina stanovništva živjela je od obrađivanja zemlje, stočarstva, povremenih nadničarskih poslova i manjih obrta. Posljedice velike gospodarske krize osjećale su se i u Hrvatskom zagorju. Zemljišni posjedi bili su usitnjeni, a mogućnosti stalnoga zaposlenja ograničene. Mnogi su stanovnici bili prisiljeni tražiti posao izvan svojega mjesta.

U takvim okolnostima pojavila se mogućnost izgradnje velike tekstilne tvornice Milana Prpića, industrijalca koji je već imao razvijenu tekstilnu proizvodnju u Oroslavju. Škrinjar je prepoznao važnost toga pothvata za budućnost Zaboka.

Fran Škrinjar i dolazak Milana Prpića u Zabok

Među ljudima koji su podupirali dolazak Milana Prpića i izgradnju tekstilne tvornice posebno se spominju zabočki župnik Fran Škrinjar i općinski bilježnik Viktor Vidović.

Njihovo djelovanje treba promatrati u okolnostima kada je za izgradnju industrijskoga pogona bilo potrebno osigurati zemljište, uskladiti interese vlasnika i mjesne uprave te stvoriti uvjete za početak gradnje.

Posebno je značajan podatak da je zabočka župa pomogla osnivanje tvornice darovanjem dijela zemljišta potrebnoga za njezinu izgradnju.

Taj je podatak zabilježen u *Enciklopediji Hrvatskoga zagorja*, u natuknici o Zagorskoj industriji vunenih tkanina. U istom se izvoru navodi da je Općina Zabok osigurala zajam za isplatu ostalih vlasnika zemljišta, a radnici su ga poslije otplaćivali izdvajajući dva posto svojih nadnica. Budući da je Fran Škrinjar u vrijeme pripreme i izgradnje tvornice bio zabočki župnik, pomoć župe predstavlja važan dio povijesti njegova župnikovanja.

Uz njegovo ime posebno je važno spomenuti Viktora Vidovića, čije su zasluge za dolazak Prpićeve industrije zabilježene u svjedočanstvu nekadašnjega općinskog zapisničara Josipa Žigera, objavljenom u *Godišnjaku grada Zaboka*.

Ti podaci potvrđuju da dolazak tvornice nije bio samo poslovna odluka industrijalca Milana Prpića nego i rezultat suradnje s mjesnom zajednicom.

Izgradnja tvornice započela je 15. travnja 1936. godine, a proizvodnja je pokrenuta 1. listopada iste godine. Nova je tvornica otvorila mogućnost stalnoga zaposlenja stotinama stanovnika Zaboka i okolnih naselja. Njezinim radom postupno se mijenjala gospodarska i društvena slika mjesta. Razvijali su se promet, trgovina, stanovanje i druge djelatnosti povezane s industrijskom proizvodnjom.

Škrinjar je kao župnik bio neposredan svjedok tih promjena. Živio je među obiteljima koje su iz dotadašnjega poljoprivrednog načina života prelazile u industrijski, a otvaranje novih radnih mjesta donosilo im je sigurnije prihode i drukčije životne mogućnosti.

Njegova povezanost s dolaskom Prpićeve industrije predstavlja nastavak društvenoga djelovanja koje je započeo mnogo prije dolaska u Zabok, osobito kroz Hrvatski radiša i zauzimanje za gospodarsko osamostaljivanje stanovništva.

Drugi svjetski rat i zatočeništvo u Jasenovcu

Uspostavom Nezavisne Države Hrvatske 1941. godine započelo je najteže razdoblje Škrinjarova života. Kao svećenik s dugogodišnjim političkim iskustvom, povezan s hrvatskim seljačkim pokretom, nije se jednostavno uklapao u političke zahtjeve novih vlasti. Prema dostavljenoj biografskoj građi, ustaške su ga vlasti 1941. godine pritvarale u Zagrebu i nastojale pridobiti za političku suradnju. Godine 1942. završio je u koncentracijskom logoru Jasenovac, gdje je, prema sačuvanim zapisima, proveo približno šest mjeseci.

Za njegovo oslobađanje zauzeli su se stanovnici Zaboka. Uputili su peticiju poglavniku Anti Paveliću, tražeći povratak svojega župnika. Taj je događaj važan za razumijevanje Škrinjarova položaja među župljanima. Unatoč političkim podjelama i ratnim okolnostima, dio mjesnoga stanovništva bio je spreman javno zatražiti njegovo oslobađanje. Nakon povratka iz Jasenovca Škrinjar je govorio o stradanjima zatočenika i zločinima kojima je, prema sačuvanim svjedočanstvima, bio svjedok. Posebno se spominju njegova kazivanja o stradanju djece u logoru.

Povratak u Zabok nije značio i prestanak ratnih opasnosti. Mjesto se nalazilo u području u kojemu su se isprepletali djelovanje njemačkih i ustaških vlasti, partizanskoga pokreta i različitih političkih skupina. Škrinjar je zbog svoje političke prošlosti, ugleda među stanovništvom i brojnih poznanstava ostao osoba čije su djelovanje pratile različite strane.

Svjedok ratnoga zločina u Zaboku

Jedan od najtežih događaja tijekom njegova župnikovanja zbio se 26. listopada 1943. godine.

Toga su dana pripadnici Gestapa na prostoru između zabočke župne crkve i groblja strijeljali Ivana i Cvijetu Huis. Prema sačuvanom zapisu, njemačke su vlasti naredile da pogubljenju prisustvuju predstavnici Općine i župnik Fran Škrinjar. Njegova prisutnost bila je dio prisilno organiziranoga javnog pogubljenja kojim su okupacijske vlasti nastojale zastrašiti stanovništvo.

Taj događaj ostao je jedno od najpotresnijih svjedočanstava ratne povijesti Zaboka. Ujedno pokazuje u kakvim je okolnostima Škrinjar obavljao svećeničku službu tijekom posljednjih godina svojega života.

Posljednje godine života

Ratna zbivanja i dugogodišnji zdravstveni problemi obilježili su završetak Škrinjarova života.

Posljednje razdoblje proveo je u Donjoj Stubici, gdje je bolovao od teškoga oblika šećerne bolesti. Zbog komplikacija bolesti amputirane su mu obje noge.

Preminuo je 9. kolovoza 1945. godine, u 66. godini života, prema dostavljenim podacima od posljedica dizenterije.

Pokopan je na mjesnom groblju u Donjoj Stubici, a obred pokopa predvodio je župnik Stjepan Radošević.

Njegov grob sačuvan je na donjostubičkom groblju, a njegovo je stanje zabilježeno i fotografijom iz 2020. godine.

Značenje Frana Škrinjara za povijest Zaboka

Fran Škrinjar pripada skupini zabočkih župnika čije je djelovanje bilo snažno povezano s društvenim i gospodarskim životom mjesta. Njegov životni put povezuje nekoliko važnih poglavlja hrvatske povijesti: politički otpor mađarizaciji, osnivanje i razvoj hrvatskoga seljačkog pokreta, suradnju sa Stjepanom Radićem, društveno djelovanje Hrvatskoga radiše, industrijalizaciju Zaboka te političke progone i ratna stradanja tijekom Drugoga svjetskog rata.

Posebno se ističe njegova pomoć Stjepanu Radiću 1923. godine, kada je organizirao tajni prijelaz preko Drave u Mađarsku. Taj događaj potvrđuje njegovo mjesto među pouzdanim Radićevim suradnicima.

Za povijest Zaboka jednako je važna njegova povezanost s dolaskom Milana Prpića i izgradnjom tekstilne tvornice 1936. godine. Darovanje dijela župnoga zemljišta za potrebe tvornice pokazuje da je i župna zajednica sudjelovala u stvaranju uvjeta za gospodarsku preobrazbu mjesta.

Škrinjarov život obilježile su i brojne proturječnosti njegova vremena. Bio je svećenik i politički djelatnik, sudionik nacionalnoga pokreta, zagovornik gospodarskoga napretka, zatvorenik različitih političkih vlasti i svjedok ratnih zločina. Upravo zato njegovu biografiju nije moguće svesti samo na svećeničku službu ili političko djelovanje.

U povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku Fran Škrinjar ostaje zabilježen kao župnik koji je u jednom od najvažnijih i najtežih razdoblja zabočke povijesti sudjelovao u životu zajednice, podupirao njezin gospodarski razvoj i dijelio sudbinu stanovništva tijekom ratnih godina.

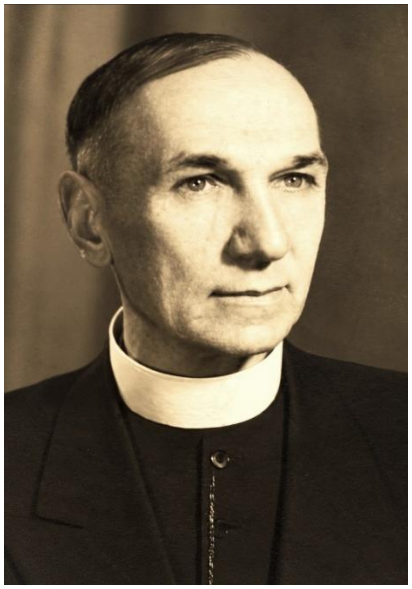
Njegov životopis istodobno je dio povijesti zabočke župe, hrvatskoga seljačkog pokreta i nastanka industrijskoga Zaboka. [68]

[68] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku; Kolar-Dimitrijević, Mira: „Podravci pomažu Stjepanu Radiću 1923. da napusti zemlju i potraži pomoć u Europi", Podravina, god. 3, br. 6, 2004., str. 5–15; Radonić Vranjković, Paulina: „Prilog biografiji Frana Škrnjara – svećenika i narodnog zastupnika H(P)(R)SS", III. kongres hrvatskih povjesničara, Program i sažeci izlaganja, Split, 2008.; Enciklopedija Hrvatskoga zagorja, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2017., natuknice „Hrvatska seljačka stranka (HSS)" i „Zagorska industrija vunenih tkanina (ZIVT)"; Žiger, Josip: zapis o zaslugama Viktora Vidovića za dolazak Milana Prpića u Zabok, prijepis objavljen u Godišnjaku grada Zaboka, br. 2/3, 2014./2015.; Androić, Mirko i Feletar, Dragutin: ZIVT – Zagorska industrija vunenih tkanina Zabok 1936.–1976., Zabok, 1976.; Saftić, Vlado: „Industrijalac Milan Prpić i ZIVT (1874./1954./2004./2005.)", Hrvatsko zagorje, god. 11, br. 3–4, 2005., str. 84–105; Župa svete Jelene Križarice u Zaboku: župna spomenica i povijesni popis župnika; dostavljena biografska i povijesna građa o Franu Škrinjaru.*

ŠMIT, Josip

28. siječnja 1884. – Zabok, 11. travnja 1953.

Dvadesettreći župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, od 1945. do 1953. godine

Josip Šmit bio je dvadesettreći župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Župničku službu obnašao je od 1945. godine do smrti 11. travnja 1953. godine.

Na čelo zabočke župe došao je nakon Frana Škrinjara, u vrijeme završetka Drugoga svjetskog rata i uspostave nove državne vlasti. Bilo je to razdoblje velikih političkih i društvenih promjena, obilježeno ratnim posljedicama, nesigurnošću stanovništva i promijenjenim odnosima između državnih vlasti i Katoličke Crkve.

Posebno je značajan događaj iz 1945. godine, kada je župnik Šmit pružio utočište Josipu Žalcu, varaždinskom župniku i kanoniku Zbornoga kaptola čazmansko-varaždinskoga.

U političkom i vojnom prevratu na završetku Drugoga svjetskog rata Josip Žalac pokušao je prijeći austrijsku granicu. Prema sačuvanom zapisu, Josip Šmit skrivao ga je u Zaboku, pružajući mu zaklon u nesigurnim okolnostima poraća.

Taj događaj predstavlja važan podatak o Šmitovu djelovanju. U vremenu kada su mnogi ljudi strahovali od uhićenja i političkih progona, pružanje utočišta osobi koja se pokušavala skloniti iz zemlje moglo je predstavljati ozbiljan osobni rizik.

Šmitovo župnikovanje obuhvatilo je prve poslijeratne godine, tijekom kojih se zabočka župna zajednica prilagođavala novim društvenim okolnostima. Unatoč promjenama u javnom životu, župa je nastavila obavljati svoju vjersku i pastoralnu službu.

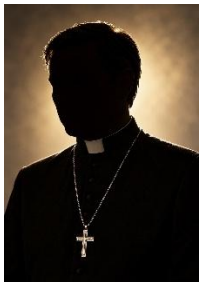
Josip Šmit preminuo je 11. travnja 1953. godine u Zaboku, u 70. godini života, nakon osam godina upravljanja župom.

U povijesti Župe svete Jelene Križarice ostao je zabilježen kao župnik koji je službovao u osjetljivom poslijeratnom razdoblju, a osobito po pružanju utočišta svećeniku Josipu Žalcu tijekom događaja 1945. godine. [69]

[69] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku*

ŠPORČIĆ, Gjuro (Đuro)

Kapelan i privremeni upravitelj Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, od 16. ožujka do 30. svibnja 1880. godine

Gjuro Šporčić bio je katolički svećenik koji je u Župi svete Jelene Križarice u Zaboku obnašao službu kapelana i privremenoga župnog upravitelja.

U Zaboku je djelovao od 16. ožujka do 30. svibnja 1880. godine, nakon odlaska dugogodišnjega župnika Ljudevita Sartorija, koji je 15. ožujka iste godine završio svoju župničku službu.

Šporčić je preuzeo privremenu upravu nad župom do dolaska novoga župnika Ljudevita Ivančana, koji je službu nastupio 1. lipnja 1880. godine.

Njegovo kratkotrajno djelovanje osiguralo je kontinuitet pastoralne skrbi i redovitoga župnog života tijekom promjene župnika.

Nakon službovanja u Zaboku Gjuro Šporčić postao je župnik u Gornjem Jesenju.

Podaci o njegovu rođenju, školovanju, svećeničkom ređenju, ostalim službama te datumu i mjestu smrti zasad nisu poznati.

U povijesti zabočke župe ostao je zabilježen kao kapelan i privremeni župni upravitelj koji je tijekom proljeća 1880. godine vodio župu između dvojice dugogodišnjih župnika, Ljudevita Sartorija i Ljudevita Ivančana. [70]

[70] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku*

ŠRETER, Robert

Svećenik Zagrebačke nadbiskupije, magistar dogmatske teologije, nekadašnji ravnatelj Hrvatskoga katoličkog radija i direktor Kršćanske sadašnjosti

Robert Šreter katolički je svećenik, teolog i društveni djelatnik koji je djetinjstvo i mladost proveo u Zaboku, gdje je započeo njegov put prema svećeničkom pozivu. Iako nije rođen u Zaboku, grad svete Jelene smatra svojim zavičajem, mjestom uz koje ga vežu najranije uspomene, školovanje i odrastanje.

Njegovi roditelji, Franjo i Milka, potječu iz Pakraca u Slavoniji. Kada je Robert imao nepune dvije godine, obitelj se preselila u Zabok. Ondje je završio osnovnu školu i upisao srednju ekonomsku školu. Međutim, već na polugodištu prvoga razreda odlučio je promijeniti životni put i nastaviti školovanje u Nadbiskupskom dječačkom sjemeništu na zagrebačkoj Šalati. Na njegovu odluku posebno je utjecao zabočki svećenik Ivan Vnučec (1938. – 1997.), čiji su mu osobni primjer, način života i odnos prema svećeničkom pozivu bili važan poticaj.

Nakon završetka gimnazijskoga školovanja na Šalati odslužio je vojni rok, a potom nastavio svećeničku formaciju i studij teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, gdje je diplomirao. Godine 1993. zaređen je za đakona, a đakonski praktikum obavio je u novoosnovanoj Župi svetoga Kvirina u Sisku.

Za svećenika ga je 26. lipnja 1994. godine zaredio zagrebački nadbiskup kardinal Franjo Kuharić. Mladu misu proslavio je 17. srpnja iste godine u Zaboku, među članovima obitelji, prijateljima i župljanima uz koje je odrastao.

Prvu svećeničku službu obnašao je kao kapelan u Župi Svih svetih u Sesvetama, gdje je proveo tri godine. Nakon toga kardinal Kuharić uputio ga je na poslijediplomski studij u Rim. Na Papinskom sveučilištu Gregoriana stekao je magisterij iz dogmatske teologije.

Po povratku u Zagreb godinu dana obnašao je službu nadbiskupijskoga povjerenika za pastoral mladih Zagrebačke nadbiskupije. Potom je četiri godine bio ravnatelj Hrvatskoga katoličkog radija, sudjelujući u njegovu programskom i organizacijskom radu.

U ljeto 2006. godine imenovan je župnikom Župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u zagrebačkom Stenjevcu. Tijekom daljnjega svećeničkog djelovanja obnašao je i službu moderatora Nadbiskupskoga duhovnog stola.

Godine 2011. preuzeo je dužnost direktora Kršćanske sadašnjosti, jedne od najvažnijih hrvatskih katoličkih izdavačkih ustanova, koja se bavi objavljivanjem teološke, duhovne, liturgijske i druge vjerske literature.

Nakon toga imenovan je župnikom Župe svetoga Mirka u zagrebačkim Šestinama.

Tijekom svojega svećeničkog djelovanja Robert Šreter povezivao je pastoralni rad s teološkim obrazovanjem, radom s mladima, katoličkim medijima i izdavaštvom. Svojim je javnim nastupima sudjelovao i u raspravama o društvenim pitanjima.

U vrijeme pandemije bolesti COVID-19 iznosio je i vlastita stajališta o cijepljenju, znanosti i društvenim posljedicama pandemijskih mjera. Prema dostavljenoj biografskoj građi, govorio je o pojavi magnetizma kod osoba cijepljenih protiv bolesti COVID-19, smatrajući da takva pojava dovodi u pitanje vjerodostojnost pojedinih znanstvenih tumačenja i postupaka tijekom pandemije. Tvrdnje o magnetizmu uzrokovanom cijepljenjem nisu potvrđene vjerodostojnim znanstvenim istraživanjima. Njegov se istup stoga može promatrati kao dio tadašnjih javnih rasprava i osobnih stajališta.

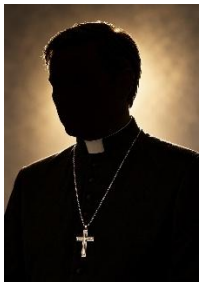
Premda je rođen izvan Zaboka, Robert Šreter trajno je ostao povezan s gradom u kojemu je odrastao i u kojemu je proslavio svoju mladu misu. Svoje podrijetlo i zavičajnu pripadnost znao je opisati riječima da je „slavonsko-bosanski Zagorec", naglašavajući povezanost obiteljskih korijena i zagorskoga kraja.

U povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku Robert Šreter zauzima mjesto među svećenicima koji su odrasli u zabočkoj župnoj zajednici, a potom svoje svećeničko djelovanje nastavili u drugim župama i ustanovama Zagrebačke nadbiskupije. Njegov životni put, od dječaka koji je odrastao u Zaboku do svećenika s odgovornim službama u Crkvi, svjedoči o važnosti župne zajednice u oblikovanju svećeničkih zvanja. [71]

[71] *Župa svete Jelene Križarice u Zaboku: „Vlč. Robert Šreter", rubrika Domaći sinovi svećenici, službena mrežna stranica župe; Informativna katolička agencija (IKA): „Srebrna misa vlč. Roberta Šretera", 20. listopada 2019.; Hrvatska katolička mreža (HKM): „Vlč. Robert Šreter dobitnik je zahvalnice za doprinos i razvoj Hrvatskoga katoličkog radija", 2. svibnja 2023.; Informativna katolička agencija (IKA): „Povijest HKR-a: 25 godina neumornog rada za Boga i ljude", 2022.; Informativna katolička agencija (IKA): „Argumenti o 25 godina HKR-a: Frekvencije evanđelja, Crkve i naroda", 17. svibnja 2022.; Hrvatska biskupska konferencija: programska brošura pastoralnoga kolokvija, 2016., biografski podaci o Robertu Šreteru; Verbum: „Robert Šreter", biografska bilješka autora; Zagrebačka nadbiskupija: „Misa zadušnica za Oca domovine", 28. veljače 2020.; tportal: „Alemka Markotić otvoreno o cijepljenju djece i 'čipovima'; pozvala teologa bez covid potvrde u Zaraznu zbog posljednjeg pomazanja", 24. studenoga 2021., izvještaj o istupu Roberta Šretera u emisiji „Izdvojeno" Laudato televizije.*

ŠTEFANIĆ, Ivan (Joannes)

Peti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, od 26. kolovoza 1768. do 20. siječnja 1773. godine

Ivan Štefanić bio je katolički svećenik i peti po redu kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Kapelansku službu obnašao je od 26. kolovoza 1768. do 20. siječnja 1773. godine.

Nakon završetka službe u Zaboku premješten je u Župu svetoga Nikole biskupa u Krapini, gdje je nastavio svoje svećeničko djelovanje.

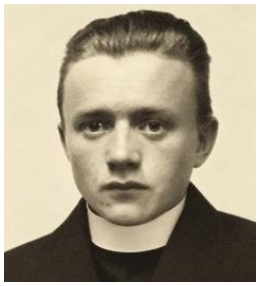
Podaci o njegovu rođenju, školovanju, svećeničkom ređenju, kasnijim službama te datumu i mjestu smrti zasad nisu poznati.

U povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku Ivan Štefanić ostao je zabilježen kao njezin peti kapelan, koji je u župi službovao nešto više od četiri godine, a potom nastavio svećenički rad u Krapini. [72]

[72] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku*

ŠTUBAN, Ladislav (1918. – 1945.)

Kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, žrtva poratnih stradanja 1945. godine

Ladislav Štuban rođen je 17. siječnja 1918. godine u Mraclinu, u Župi Vukovina, kao sin Franje i Judite, zvane Jutka. U rodnome selu bio je poznat pod nadimkom Lacko Franc Perušin. Odrastao je u turopoljskom kraju, a školovanje i pripravu za svećenički poziv završio je u Zagrebu.

Za svećenika ga je 21. lipnja 1942. godine, na blagdan svetoga Alojzija Gonzage, zaredio zagrebački nadbiskup dr. Alojzije Stepinac. Svećeničko ređenje primio je u vrijeme Drugoga svjetskog rata, kada su i crkveni život i svakodnevica stanovništva bili obilježeni nesigurnošću i ratnim zbivanjima. Mladu misu proslavio je 28. lipnja 1942. godine. Prema zapisu Ratka Cvetnića, objavljenom na mrežnoj stranici Mraclin.hr, misno slavlje održano je u kapeli svetoga Vida u Mraclinu. Uspomenu na taj događaj sačuvao je i njegov rođak Slavko Cvetnić Jančetov, koji je kao dječak ministrirao na mladoj misi. U svojim je sjećanjima opisao kako je tijekom slavlja na rubu sela izbila pucnjava, što je dodatno pokazivalo koliko su ratne okolnosti zadirale i u najsvečanije trenutke života mjesne zajednice. Nakon svećeničkoga ređenja prvu je kapelansku službu obnašao u Donjoj Stubici. Potom je premješten u Vinagoru, a zatim u Zabok, gdje je djelovao kao kapelan Župe svete Jelene Križarice.

Njegov svećenički put poznat je ponajprije zahvaljujući svjedočanstvu vlč. Alojzija Kočeta, kolege iz generacije svećeničkoga ređenja, koji je kasnije službovao kao župnik u Rečici kraj Karlovca. Kočet je podatke o Štubanovu životu i službovanju zabilježio u pismu od 3. kolovoza 1990. godine. Njegovo je svjedočanstvo poslije koristio crkveni povjesničar dr. Stjepan Kožul pri sastavljanju životopisa u knjizi *Martirologij Crkve zagrebačke*.

U Zaboku je Štuban službovao do završetka Drugoga svjetskog rata, odnosno do političkih i vojnih promjena u svibnju 1945. godine. Prema Kočetovu svjedočanstvu, ondje je ostao do 8. svibnja 1945., nakon čega mu se životni put više ne može pratiti na temelju redovitih crkvenih zapisa. Dolazak partizanskih snaga i uspostava nove vlasti bili su praćeni uhićenjima, likvidacijama i progonom stvarnih ili pretpostavljenih političkih protivnika. U takvim se okolnostima mladi svećenik, prema sačuvanim svjedočanstvima, počeo skrivati, strahujući za vlastiti život.

U prvim poratnim godinama o njegovoj su sudbini kružila različita kazivanja. Prema jednoj pretpostavci, bio je ubijen zajedno sa skupinom zarobljenika i svećenika na području Maclja. Međutim, crkveni povjesničar dr. Antun Ivandija prenio je drukčije svjedočanstvo o njegovim posljednjim danima. Prema Ivandijinu kazivanju, Štuban se nakon odlaska iz Zaboka neko vrijeme sklonio kod svojega svećeničkog kolege vlč. Antuna Markova u Budrovcu kraj Đurđevca. Ondje se zadržao samo nekoliko dana, nadajući se da će se prilike smiriti i da će se

moći vratiti svojoj službi. Nakon toga vratio se u zabočki kraj, gdje se skrivao u jednoj klijeti među vinogradima. Prema istome svjedočanstvu, ondje je otkriven i ubijen pri pokušaju bijega. Ivandija pritom nije mogao potvrditi je li Štuban pokopan na zabočkom groblju.

Iako se ovo kazivanje smatra važnim tragom za rekonstrukciju njegove sudbine, točan datum smrti, mjesto pogibije i okolnosti u kojima je ubijen nisu pouzdano utvrđeni. Nije poznato ni mjesto njegova ukopa. Ladislav Štuban završio je život tijekom 1945. godine, u dobi od 27 godina. Svećeničku je službu obnašao tek tri godine. Njegov nestanak teško je pogodio obitelj. Majka Judita i najbliži rođaci dugo nisu imali pouzdanih vijesti o njegovoj sudbini. Nadali su se da je možda uspio prijeći državnu granicu i skloniti se u inozemstvo. Među članovima obitelji živjela je i nada da je možda otišao u Argentinu te da će se jednoga dana javiti ili vratiti u rodni kraj. Takva su očekivanja bila izraz obiteljske nade u okolnostima kada nisu postojali pouzdani podaci o njegovoj smrti. Njegov grob ostao je nepoznat, a obitelj nije imala mjesto na kojemu bi mu mogla odati posljednju počast.

U široj Štubanovoj obitelji nastavila se tradicija svećeničkih zvanja. Među njegovim rođacima bio je vlč. Vlado Cvetnić, koji je službovao u zagrebačkoj Župi svetoga Jeronima, a zatim u Stenjevcu, Brezovici i Odri. Svećenički poziv odabrao je i fra Miroslav Štuban. Posebno mjesto u obiteljskoj povijesti zauzima vlč. Marijan Pavlenić, sin Ladislavove sestre Barice. Pavlenić je djelovao kao župnik u Sloboštini u Novom Zagrebu, a nakon umirovljenja 2019. godine kao rektor crkve svetoga Vinka Paulskoga kod sestara milosrdnica u Zagrebu. Prigodom njegove zlatne mise 2021. godine ponovno je istaknuta uspomena na ujaka Ladislava Štubana i njegovu tragičnu sudbinu.

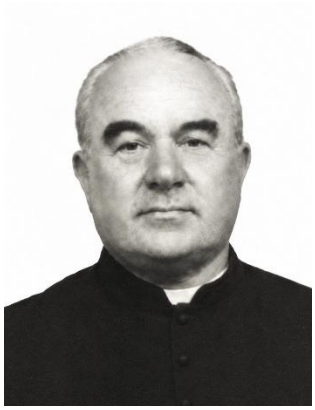
Štubanova životna priča sačuvana je zahvaljujući njegovim svećeničkim kolegama, rodbini i crkvenim povjesničarima. Posebno je važan doprinos dr. Stjepana Kožula, koji ga je uvrstio u *Martirologij Crkve zagrebačke*, objavljen 1998. godine. U tom je djelu Štuban prikazan među svećenicima Zagrebačke nadbiskupije koji su stradali tijekom ratnih i poratnih godina. Zagrebačka nadbiskupija uvrstila ga je i na službeni popis ubijenih svećenika, bogoslova i sjemeništaraca, uz napomenu da je stradao 1945. godine, ali da točan datum smrti nije poznat. U crkvenoj memorijalnoj tradiciji Ladislav Štuban spominje se kao svećenik mučenik, čiji su život i smrt povezani s progonom svećenstva u poratnom razdoblju. Takvo određenje izražava crkveno sjećanje na njegovu žrtvu, dok povijesno istraživanje i dalje ostavlja otvorenima pitanja točnih okolnosti njegova stradanja. U povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku Ladislav Štuban zauzima posebno mjesto među svećenicima koji su u njoj službovali. Njegova posljednja poznata kapelanska služba vezana je upravo uz Zabok, a okolnosti njegova nestanka ostale su jedna od nerazjašnjenih epizoda iz završnih mjeseci Drugoga svjetskog rata i početka poratnoga razdoblja.

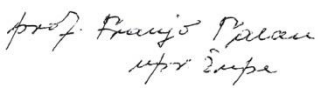
Njegov životopis nije samo zapis o mladome svećeniku koji je prerano izgubio život nego i svjedočanstvo o vremenu u kojemu su mnoge ljudske sudbine ostale bez potpunoga povijesnog razjašnjenja. Sačuvana sjećanja na Ladislava Štubana stoga imaju trajnu vrijednost za povijest zabočke župe, njegove obitelji i rodnoga Mraclina. [73]

[73] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku; Kožul, Stjepan: Martirologij Crkve zagrebačke. Spomenica žrtvama ljubavi Zagrebačke nadbiskupije, Prometej i Zagrebačka nadbiskupija, Zagreb, 1998., str. 124–125; Zagrebačka nadbiskupija: „Ladislav Štuban (1918.–1945.), kapelan u Zaboku", životopis preuzet iz Kožulova Martirologija; Zagrebačka nadbiskupija: „Popis ubijenih svećenika, bogoslova i sjemeništaraca", službena mrežna stranica; Kočet, Alojzije: pismo od 3. kolovoza 1990., svjedočanstvo navedeno u Kožulovu*

TALAN, Franjo (1914. – ?)

Upravitelj i župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, od 24. travnja 1953. do 31. srpnja 1967. godine

Franjo Talan rođen je 18. rujna 1914. godine u Ždali, mjestu u Prekodravlju, na području današnje Općine Gola. Nakon završetka školovanja upisao je bogosloviju u Zagrebu, gdje je 1939. godine završio teološko obrazovanje i započeo svoje svećeničko djelovanje.

Prvu svećeničku službu obnašao je kao kapelan u Daruvaru. Ubrzo je pozvan na odsluženje vojnoga roka u Petrovaradin, ali je zbog sumnje na ozbiljnu bolest želuca otpušten iz vojne službe.

U siječnju 1941. godine imenovan je kapelanom u Starom Petrovom Selu, a u listopadu iste godine premješten je u Križevce, gdje je preuzeo službu vjeroučitelja na preparandiji, školi za obrazovanje budućih učitelja, i Gospodarskoj školi.

Položio je stručni ispit za predavanje vjeronauka u višim razredima. Zbog ratnih okolnosti i nedostatka nastavnika, osim vjeronauka predavao je latinski jezik, povijest, psihologiju i higijenu. Time je, uz svećeničku službu, stekao i značajno iskustvo u odgojno-obrazovnom radu.

U kolovozu 1942. godine premješten je u Koprivnicu, gdje je bila potrebna zamjena za tamošnjega župnika koji je odveden u ustaški logor. Razlozi župnikova zatočenja i okolnosti njegova odvođenja zahtijevaju dodatnu provjeru u crkvenim i drugim povijesnim izvorima.

Nakon završetka Drugoga svjetskog rata, u veljači 1946. godine, Talan se vratio u rodni kraj i preuzeo upravljanje Župom Ždala, u kojoj je djelovao do 1947. godine. Potom je službovao u susjednoj Župi Gola.

Martirologiju; Ivandija, Antun: sjećanje o posljednjim danima Ladislava Štubana, prema Kožulovu Martirologiju; Cvetnić, Vlado: sjećanje na Ladislava Štubana, prema Kožulovu Martirologiju; Šematizam Zagrebačke nadbiskupije, 1944., str. 16, prema Kožulovu navodu; KPSZN, str. 245, izvor naveden u Kožulovu Martirologiju, bibliografske podatke potrebno dopuniti; Cvetnić, Slavko: Mraclin – kak je negda bilo, sjećanja na mladu misu Ladislava Štubana; Cvetnić, Ratko: „Ratna mlada misa 1942. godine", Mraclin.hr, 4. srpnja 2020.; Siscia.hr: „Budaševo: Zlatna misa u Stepinčevoj župi", 2021., podaci o Ladislavu Štubanu i njegovu nećaku Marijanu Pavleniću.

Godine 1948. imenovan je vicerektorom Bogoslovnoga sjemeništa u Zagrebu, u kojemu je rektorsku službu obnašao dr. Franjo Šeper, kasniji zagrebački nadbiskup i kardinal.

Talanovo djelovanje u poratnim godinama odvijalo se u razdoblju izrazito napetih odnosa između Katoličke Crkve i komunističkih vlasti. Prema dostupnoj biografskoj građi, bio je povezan s tajnom organizacijom koja se protivila pojedinim postupcima tadašnjih vlasti, osobito osnivanju seljačkih zadruga. Sudjelovao je u pisanju i širenju letaka protiv prisilne kolektivizacije.

Uhićen je 15. studenoga 1950. godine pod optužbom za sudjelovanje u protudržavnoj djelatnosti. Nakon deset i pol mjeseci provedenih u samici osuđen je na dvije godine i tri mjeseca strogoga zatvora.

Kaznu je izdržavao u kaznionici Stara Gradiška, gdje se, prema dostavljenim podacima, u isto vrijeme nalazilo još 67 zatvorenih svećenika. Iz zatvora je pušten 15. veljače 1953. godine.

Samo dva mjeseca nakon izlaska iz zatvora povjerena mu je nova svećenička služba. Dekretom Nadbiskupskoga duhovnog stola u Zagrebu, broj 1993/1953. od 13. travnja 1953. godine, imenovan je upraviteljem Župe svete Jelene Križarice u Zaboku.

U Zabok je stigao 24. travnja 1953. godine, nakon smrti dotadašnjega župnika Josipa Šmita, koji je preminuo 11. travnja iste godine.

Njegov dolazak označio je početak gotovo četrnaestogodišnjega razdoblja upravljanja zabočkom župom, tijekom kojega je djelovao u složenim društvenim i političkim okolnostima poslijeratne Jugoslavije.

U tom je razdoblju Crkva bila suočena s ograničenjima javnoga djelovanja, nadzorom državnih vlasti i promjenama u društvenom životu. Unatoč takvim okolnostima, Talan je nastavio pastoralni rad i održavao povezanost sa župljanima.

Uz njegovo službovanje u Zaboku vezan je i slučaj Marije Lisak, rođene Habijanić, majke Ericha Lisaka, visokoga dužnosnika ustaškoga režima tijekom Drugoga svjetskog rata. Prema dostavljenoj građi, Talan joj je omogućio smještaj u zabočkom župnom stanu, zbog čega je bio izložen sudskom postupku.

Taj događaj potrebno je dodatno istražiti kako bi se utvrdili vrijeme, pravna osnova postupka i njegov ishod. Posebno je važno razlikovati pružanje smještaja članu obitelji od eventualne političke ili kaznene odgovornosti drugih osoba.

Tijekom dugogodišnjega službovanja u Zaboku Talan je dobro upoznao svoje župljane, njihove navike, odnos prema Crkvi i mjesnoj zajednici. O tome svjedoči i njegov zapis nastao pri završetku službe u Zaboku:

„Oni su dobri ljudi i poštivaju svećenika. Ponosni su, pa treba paziti da ih se kakvom nesmotrenošću ne uvrijedi. Vjeru poštivaju i ne umiru bez svetih sakramenata!”

Ove riječi predstavljaju vrijedan zapis o zabočkim župljanima sredinom 20. stoljeća. U njima se odražava Talanovo iskustvo pastoralnoga rada, ali i njegovo razumijevanje osobitosti zabočke sredine. Posebno je naglasio dostojanstvo i ponos župljana, njihovo poštovanje prema svećeniku te očuvanu povezanost s vjerskim životom.

Dana 31. srpnja 1967. godine Franjo Talan završio je svoju službu u Zaboku i premješten je za župnika u Koprivničke Brege, gdje je djelovao od 1967. do 1981. godine.

Njegovo službovanje u Zaboku trajalo je od 24. travnja 1953. do 31. srpnja 1967. godine. U povijesti Župe svete Jelene Križarice ostao je zabilježen kao svećenik čiji je život bio obilježen ratnim i poratnim zbivanjima, zatvorskim iskustvom te dugogodišnjim pastoralnim djelovanjem.

Posebnu vrijednost za povijest zabočke župe ima njegov sačuvani osvrt na karakter i vjerski život Zabočana, koji predstavlja neposredno svjedočanstvo župnika o zajednici u kojoj je proveo gotovo četrnaest godina. [74]

[74] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku; Župa svete Jelene Križarice u Zaboku: „Župnici kroz povijest", službena mrežna stranica župe; Župni arhiv Župe svete Jelene Križarice u Zaboku: župna spomenica i dokumentacija o službovanju župnika Franje Talana, 1953. – 1967., građa za provjeru; Nadbiskupski arhiv u Zagrebu: dekret Nadbiskupskoga duhovnog stola, broj 1993/1953. od 13. travnja 1953., prema dostavljenoj biografskoj građi; Nadbiskupski arhiv u Zagrebu: personalni dosje svećenika Franje Talana i dokumentacija o svećeničkim imenovanjima, građa za provjeru; Šematizmi Zagrebačke nadbiskupije za razdoblje 1939. – 1981., radi provjere svećeničkih službi; Župni arhiv Župe Koprivnički Bregi: župna spomenica i dokumentacija o službovanju Franje Talana, 1967. – 1981., građa za provjeru; Državni arhiv u Varaždinu, Arhivski sabirni centar Koprivnica: arhivski fondovi poslijeratnih upravnih i pravosudnih tijela, građa za daljnje istraživanje; biografski podaci o Franji Talanu i njegov zapis o zabočkim župljanima iz 1967. godine, prema dostavljenom rukopisnom materijalu; Hrvoje Petrić: Prilozi za popis župnika i upravitelja župa Podravine od srednjega vijeka do XX. st.,*

TOMEK, Jelena

Dugogodišnja domaćica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku

Jelena Tomek bila je dugogodišnja župna domaćica koja je petnaest godina predano brinula o župniku, župnom domu i drugim objektima Župe svete Jelene Križarice u Zaboku.

Svojom marljivošću, odgovornošću i požrtvovnošću postala je važan dio svakodnevnoga života zabočke župe. O župniku i župnom domaćinstvu skrbila je s posebnom pažnjom, a njezina je briga nadilazila uobičajene dužnosti domaćice. Oni koji su je poznavali pamtili su njezin sestrinski i majčinski odnos prema ljudima kojima je bila okružena. Tijekom petnaest godina službe svojim je radom pridonosila urednosti, održavanju i svakodnevnom funkcioniranju župnoga doma te stvaranju ozračja topline i gostoljubivosti.

Godine 2018., na putu prema župnom uredu, doživjela je srčani udar od kojega je preminula. Njezina iznenadna smrt duboko je pogodila župnika, župnu zajednicu i sve koji su je poznavali.

Na posljednjem ispraćaju okupili su se brojni vjernici, svećenici i nekadašnji zabočki kapelani, želeći joj zahvaliti za godine nesebičnoga rada i odanosti župi. Sprovodne obrede predvodio je dekan Krapinskoga dekanata, prečasni Tomica Šestak.

U povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku Jelena Tomek ostala je zapamćena kao samozatajna i požrtvovna žena koja je petnaest godina svojega života posvetila brizi za župni dom i njegove stanovnike.

Njezin život podsjeća na važnu ulogu laika, osobito onih čiji se svakodnevni rad često odvija daleko od očiju javnosti, ali bez kojih župna zajednica ne bi mogla jednako uspješno djelovati. [75]

[75] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku*

TUĐA, Florijan

Zabočki bubnjar, općinski službenik i raznosač pošte

Florijan Tuđa bio je općinski službenik, raznosač pošte i zabočki bubnjar, čovjek koji je u vrijeme prije suvremenih sredstava javnoga obavješćivanja imao važnu ulogu u svakodnevnom životu Zaboka.

Stanovao je u maloj kući smještenoj jugoistočno od općinske zgrade. Njegova služba bila je povezana s općinskom upravom, dostavom pošte i prenošenjem važnih obavijesti stanovnicima mjesta.

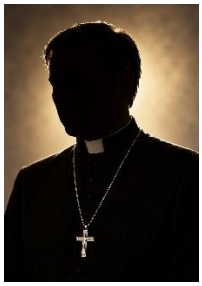
Posebno je ostao zapamćen kao zabočki bubnjar. U vrijeme kada nije bilo radija, televizije ni drugih brzih sredstava javnoga obavješćivanja, općinski su bubnjari stanovništvu prenosili službene obavijesti i novosti. Zvukom bubnja privlačili su pozornost okupljenih građana, a zatim im glasno priopćavali vijesti. Florijan Tuđa svoje je obavijesti iznosio stojeći na kamenu koji se nalazio između zabočke crkve i općinske zgrade. To je mjesto bilo svojevrsno središte javnoga obavješćivanja, gdje su Zabočani mogli doznati novosti važne za život mjesta.

Njegova je služba povezivala općinsku upravu i stanovništvo, a istodobno svjedočila o nekadašnjem načinu prenošenja informacija u malim zagorskim sredinama. [76]

[76] *Arhivski dokumenti o povijesti Zaboka*

TUSTIĆ (TUSTICH, TUSSTICH), Nikola (Nicolaus)

Šesnaesti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, od 19. veljače do 14. lipnja 1784. godine

Nikola Tustić (Nicolaus Tusstich) bio je katolički svećenik i šesnaesti po redu kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku.

Prije dolaska u Zabok službovao je u Župi Uzvišenja Svetoga Križa u Svetom Križu Začretju, gdje je djelovao od 1781. do 1784. godine.

Kapelansku službu u Zaboku započeo je 19. veljače 1784. godine, a završio 14. lipnja iste godine. U župi je, dakle, proveo nepuna četiri mjeseca, za vrijeme župnikovanja Lovre Kocijančića, koji je zabočkom župom upravljao od 1762. do 1794. godine. Njegovo kratkotrajno službovanje u Zaboku predstavlja jednu od etapa svećeničkoga djelovanja na području Hrvatskoga zagorja tijekom druge polovice 18. stoljeća.

Podaci o njegovu rođenju, školovanju, svećeničkom ređenju, kasnijim službama te datumu i mjestu smrti zasad nisu poznati.

U povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku Nikola Tustić ostao je zabilježen kao njezin šesnaesti kapelan, koji je nakon službe u Svetom Križu Začretju tijekom proljeća 1784. godine kratko djelovao u zabočkoj župi. [77]

[77] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku*

VERNIĆ (VERNICH), Antonijo (Antonius)

Deseti župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, od 23. siječnja 1736. do 24. lipnja 1744. godine

Antonijo Vernić (Antonius Vernich) rođen je 1710. godine u Okiću. Školovanje i pripravu za svećenički poziv završio je u Zagrebu.

Nakon smrti dotadašnjega zabočkog župnika Stjepana Lovrenčića, koji je preminuo 21. prosinca 1735. godine, Vernić je preuzeo upravljanje Župom svete Jelene Križarice u Zaboku. Prema sačuvanim podacima, službu je započeo 23. siječnja 1736. godine, a 17. rujna iste godine položio je propisanu župničku prisegu. Time je potvrđeno njegovo imenovanje desetim župnikom zabočke župe.

Župom je upravljao do 24. lipnja 1744. godine, odnosno nešto više od osam godina.

Posebno je značajan njegov doprinos vođenju župne dokumentacije. Za vrijeme Vernićeva župnikovanja započelo je vođenje **Matične knjige umrlih**, čime je uspostavljena sustavnija evidencija o preminulim župljanima.

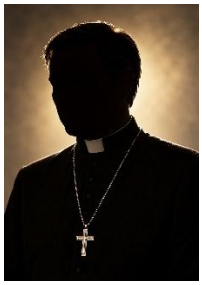
Matične knjige važan su povijesni izvor jer omogućuju proučavanje stanovništva, obiteljskih veza i životnih prilika pojedinoga mjesta. Zbog toga početak vođenja Knjige umrlih predstavlja vrijedan događaj u povijesti zabočke župe i očuvanju njezine pisane baštine.

Podaci o Vernićevu daljnjem svećeničkom djelovanju nakon odlaska iz Zaboka, kao ni datum i mjesto njegove smrti, zasad nisu poznati. Antonijo Vernić ostao je zabilježen kao deseti zabočki župnik, a njegovo se ime posebno povezuje s početkom vođenja Matične knjige umrlih, jednoga od temeljnih izvora za proučavanje povijesti Župe svete Jelene Križarice i njezinih stanovnika. [78]

[78] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku*

VIZIR, Vladimir

Tridesetšesti kapelan Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, od 2005. do ljeta 2006. godine

Vladimir Vizir katolički je svećenik koji je od 2005. do ljeta 2006. godine obnašao službu kapelana Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Bio je tridesetšesti kapelan u povijesnom slijedu zabočkih kapelana.

U Zabok je došao za vrijeme župnikovanja Marijana Culjaka, koji je župom upravljao od 1997. do 2021. godine.

Tijekom svojega službovanja sudjelovao je u pastoralnom životu zabočke župne zajednice, pomažući župniku u obavljanju svećeničkih dužnosti.

U ljeto 2006. godine završio je kapelansku službu u Zaboku jer je imenovan upraviteljem Župe svete Ane u Staroj Ploščici, u Moslavini. Njegovim odlaskom zabočka je župa, zbog tadašnjega nedostatka svećenika, ponovno ostala bez kapelana. Premještaj Vladimira Vizira označio je završetak njegova razmjerno kratkoga službovanja u Zaboku i početak samostalnoga upravljanja župom u Staroj Ploščici.

Podaci o njegovu rođenju, školovanju, svećeničkom ređenju i kasnijim svećeničkim službama zasad nisu poznati.

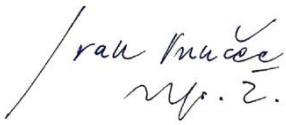
U povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku Vladimir Vizir ostao je zabilježen kao njezin tridesetšesti kapelan, koji je u župi djelovao tijekom 2005. i prve polovice 2006. godine. [79]

[79] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku*

VNUČEC, Ivan (1938. – 1997.)

Župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, od 28. travnja 1975. do 6. lipnja 1997. godine

Ivan Vnučec (1938. – 1997.) bio je katolički svećenik i dugogodišnji župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Tijekom više od dvadeset i dvije godine župnikovanja ostavio je značajan trag u vjerskom, društvenom i humanitarnom životu Zaboka. Njegovo djelovanje obilježili su obnova sakralnih objekata, izgradnja novih kapela, organizacija župnoga života i pomaganje ljudima u potrebi, osobito tijekom Domovinskoga rata.

Na temelju dekreta Nadbiskupskoga duhovnog stola u Zagrebu od 28. travnja 1975. godine preuzeo je službu zabočkoga župnika, naslijedivši Franju Mačeka. Dolaskom u Zabok započeo je razdoblje dugotrajnoga pastoralnog djelovanja tijekom kojega je nastojao unaprijediti uvjete za vjerski odgoj, obnoviti župne objekte i ojačati povezanost župne zajednice.

Među njegovim važnijim ostvarenjima bilo je uređenje vjeronaučne dvorane u župnom domu, čime su poboljšani uvjeti za održavanje vjeronauka i okupljanje djece i mladih. Zaslužan je i za izradu novoga portala župne crkve svete Jelene Križarice. Posebnu je pozornost posvećivao očuvanju i obnovi kapela na području župe. Na njegovu inicijativu 1991. godine započela je obnova kapele svetoga Antuna Padovanskoga u Grabrovcu, koja je tijekom prethodnih desetljeća bila znatno oštećena. Obnova je nastavljena i nakon njegove smrti, za vrijeme župnikovanja Marijana Culjaka.

Značajan doprinos dao je i izgradnji nove kapele u Repovcu. Mještani su 1990. godine započeli radove, a župnik Vnučec pružio im je potporu u ostvarivanju toga pothvata. Kapela je posvećena svetomu Ivanu Krstitelju i postala je važno mjesto vjerskoga okupljanja stanovnika Repovca.

Njegovo djelovanje nije bilo ograničeno samo na obnovu crkvenih građevina. Posebno se isticao u radu s mladima i poticanju svećeničkih zvanja. Među onima na čiji je životni put utjecao bio je Robert Šreter, koji je djetinjstvo i mladost proveo u Zaboku. Šreter je poslije svjedočio da ga je upravo primjer župnika Ivana Vnučeca ohrabrio na odlazak u Nadbiskupsko dječačko sjemenište na zagrebačkoj Šalati. Godine 1994. Šreter je u Zaboku proslavio svoju mladu misu.

Početkom Domovinskoga rata Ivan Vnučec pokrenuo je rad zabočkoga župnog Caritasa, nastojeći pomoći izbjeglicama, prognanicima i drugim osobama pogođenima ratnim stradanjima.

O tadašnjim prilikama svjedoči njegov zapis u župnoj spomenici iz 1992. godine:

„Rat je u punom zamahu te u Župni Caritas dolazi mnoštvo ljudi, što domaćih, što izbjeglica."

Župni Caritas prikupljao je i dijelio odjeću, hranu, higijenske potrepštine i druge oblike pomoći ljudima koji su zbog ratnih okolnosti napustili svoje domove, kao i potrebitim stanovnicima zabočkoga kraja. U tom je radu Vnučec okupljao župljane i volontere, među kojima je bio i Josip Sente, dugogodišnji suradnik zabočke župe. Njihovim zalaganjem postavljeni su temelji organiziranoga karitativnog djelovanja koje se nastavilo razvijati i nakon Vnučecove smrti.

Godine 1992. u Zaboku je organizirao i veliko koncelebrirano misno slavlje, koje je okupilo brojne svećenike i vjernike.

Ivan Vnučec sudjelovao je i u inicijativama kojima se nastojala istaknuti povijesna i duhovna povezanost grada Zaboka s njegovom župnom zaštitnicom, svetom Jelenom Križaricom. Prema dostavljenoj građi, sudjelovao je u postupku kojim je sveta Jelena prihvaćena kao zaštitnica grada, a 22. svibnja određen za Dan grada Zaboka.

Jedan od najsvečanijih događaja njegova župnikovanja bio je blagoslov dvaju novih zvona župne crkve.

Dana 8. listopada 1995. godine zagrebački pomoćni biskup Marko Culej, na poziv župnika Ivana Vnučeca, blagoslovio je dva nova zvona, namijenjena zvoniku crkve svete Jelene Križarice. Zvona su bila posebno izrađena kako bi njihovom zvonjavom odjekivala melodija marijanske pjesme *Salve Regina – Zdravo Kraljice*. Posvećena su svetoj Jeleni, zaštitnici Zaboka, a njihova je zvonjava trebala posebno pozivati na molitvu za poginule hrvatske branitelje. Svečanosti je prethodio ophod prema starinskom običaju. Na čelu povorke jahali su konjanici s hrvatskim i gradskim zastavama, a slijedili su ih vatrogasci, pripadnici vojske, dvije limene glazbe i četveropreg koji je prevozio nova zvona. Blagoslovu su nazočili predstavnici gradskoga poglavarstva, vojnih i vatrogasnih postrojbi te brojni vjernici, među kojima su pojedini sudjelovali odjeveni u narodne nošnje. Kumovi novih zvona bili su Ivan Turk i Maja Vranić.

Svečanost blagoslova zvona ostala je zapamćena kao jedan od važnih događaja u novijoj povijesti zabočke župe, u kojemu su se povezali vjerski život, mjesna tradicija i sjećanje na hrvatske branitelje.

Ivan Vnučec preminuo je u Zaboku 6. lipnja 1997. godine, nakon više od dvadeset i dvije godine službovanja u Župi svete Jelene Križarice.

Njegova je smrt izazvala duboku žalost među župljanima i brojnim suradnicima. Na posljednjem ispraćaju okupili su se mnogobrojni svećenici i vjernici, a sprovodne obrede predvodio je zagrebački pomoćni biskup Marko Culej.

U povijesti zabočke župe Ivan Vnučec ostao je zapamćen kao svećenik koji je nastojao povezati duhovnu skrb sa svakodnevnim potrebama svojih župljana. Njegova se ostavština očituje u obnovljenim i izgrađenim sakralnim objektima, unaprijeđenim uvjetima vjerskoga odgoja, poticanju svećeničkih zvanja te humanitarnom djelovanju tijekom Domovinskoga rata. Posebno mjesto u sjećanju Zabočana zauzimaju njegova briga za župne kapele, pomoć ratnim stradalnicima i svečani blagoslov novih crkvenih zvona 1995. godine.

Njegovo dugogodišnje župnikovanje predstavlja važno razdoblje u novijoj povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, obilježeno obnovom crkvenoga života, očuvanjem vjerske baštine i povezivanjem župne zajednice s društvenim životom grada. [80]

[80] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku; Župa svete Jelene Križarice u Zaboku: „Župnici kroz povijest", službena mrežna stranica župe; Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, osobito zapis župnika Ivana Vnučeca iz 1992. godine, prema objavljenom prijepisu; Zagrebačka nadbiskupija: „Zabok: Proslavljen blagdan svetog Antuna i blagoslovljen obnovljeni križ krajputaš", izvještaj o obnovi kapele sv. Antuna Padovanskoga u Grabrovcu; Informativna katolička agencija (IKA): „Salve Regina župnih zvona u Zaboku", 9. listopada 1995.; Zagorje International, br. 159, 2016., str. 19, „Proslavljena je 25. godišnjica izgradnje kapele sv. Ivanu Krstitelju", Repovec; Godišnjak grada Zaboka, br. 10, prilog o djelovanju Caritasa Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, str. 218–219; Glas Koncila: „Angažirani vjernik Župe sv. Jelene Križarice Josip Sente – Na kraju ćemo ionako svi biti pitani koliko smo ljubili", svjedočanstvo o početku rada župnoga Caritasa; Informativna katolička agencija (IKA): „Srebrna misa vlč. Roberta Šretera", 20. listopada 2019., podaci o utjecaju župnika Ivana Vnučeca na svećenički poziv Roberta Šretera; Nadbiskupski arhiv u Zagrebu: dekret o imenovanju Ivana Vnučeca zabočkim župnikom od 28. travnja 1975., prema dostavljenoj građi, izvornik za provjeru; Župni arhiv Župe svete Jelene Križarice u Zaboku: dokumentacija o župnikovanju, obnovama, zvonima i sprovodu Ivana Vnučeca, građa za daljnje istraživanje.*

VOJAHER (WAIDOCHER), Alojz (Alojzije)

Sedamnaesti župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, od 30. ožujka 1819. do 26. kolovoza 1834. godine

Alojz Vojaher (Alojzije Waidocher) bio je katolički svećenik i sedamnaesti župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku. Župom je upravljao više od petnaest godina, od 30. ožujka 1819. do svoje smrti 26. kolovoza 1834. godine. Podaci o njegovu rođenju, obitelji i školovanju zasad nisu poznati. Prema dostupnim zapisima, pretpostavlja se da je bio brat Ignacija Vojahera, župnika u Maču, no njihovu rodbinsku povezanost potrebno je dodatno potvrditi.

Prije dolaska u Zabok Alojz Vojaher obavljao je kapelansku službu u Bistri, a zatim u Župi Uzvišenja Svetoga Križa u Svetom Križu Začretju, gdje je djelovao od 28. lipnja 1809. do 6. ožujka 1817. godine. Župničku prisegu za Župu svete Jelene Križarice u Zaboku položio je 1. ožujka 1819. godine, a službu zabočkoga župnika preuzeo 30. ožujka iste godine. Njegovo župnikovanje obilježeno je nastavkom radova na konačnom uređenju nove župne crkve. Poput trojice svojih prethodnika, Vojaher je posebnu pozornost posvećivao dovršetku i uređenju crkvenoga prostora, nastojeći osigurati primjerene uvjete za bogoslužje i vjerski život župljana.

Uz brigu za župnu crkvu, zauzimao se i za održavanje te prilagodbu župnoga dvora i pripadajućih gospodarskih zgrada. Ti su objekti bili važni za svakodnevno funkcioniranje župe, a njihovo je održavanje zahtijevalo stalnu skrb i financijska sredstva. U nastojanju da osigura potrebne radove, Vojaher je u obnovu i održavanje župnih objekata ulagao i dio vlastitih sredstava. Taj podatak svjedoči o njegovoj osobnoj zauzetosti za očuvanje i unapređenje župne imovine.

Alojz Vojaher preminuo je u Zaboku 26. kolovoza 1834. godine, za vrijeme obnašanja župničke službe.

Njegov sprovod predvodio je krapinski župnik Ivan Bedenko, uz sudjelovanje brojnih svećenika i velikoga broja zabočkih župljana. Pokopan je na župnom groblju u Zaboku. U povijesti Župe svete Jelene Križarice Alojz Vojaher ostao je zapamćen kao župnik koji je znatan dio svojega svećeničkog djelovanja posvetio dovršetku uređenja župne crkve te održavanju župnoga dvora i gospodarskih zgrada.

Njegovo petnaestogodišnje župnikovanje pripada važnom razdoblju oblikovanja i učvršćivanja materijalnih temelja zabočke župe tijekom prve polovice 19. stoljeća. Osobnim zalaganjem i financijskim doprinosom nastavio je rad svojih prethodnika, ostavivši trajni trag u povijesti župne zajednice kojoj je služio sve do smrti. [81]

[81] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku*

VOJKOVIĆ (VOJKFFY, WOYKFFY, WOYKOWICH)

Hrvatska plemićka obitelj, vlastelini Zaboka i Oroslavja te graditelji župne crkve svete Jelene Križarice

Rekonstruirani grb obitelji Vojković

Grof Janko, Teofil, Branislav Vojkffy (1850.-1897.)

Plemićka obitelj Vojković, u povijesnim dokumentima zabilježena i pod prezimenima Vojkffy, Woykffy i Woykowich, pripadala je uglednim hrvatskim plemićkim rodovima. Njezini su članovi tijekom nekoliko stoljeća obnašali važne vojne, političke i upravne dužnosti, a ženidbenim vezama i nasljeđivanjem stekli su znatne posjede u Hrvatskome zagorju.

Za povijest Zaboka obitelj Vojković ima osobito značenje. Nakon izumiranja muške loze plemićke obitelji Zabočki (Zaboky), Vojkovići su preuzeli velik dio zabočkih posjeda i pravo pokroviteljstva nad župom. Njihovim je zalaganjem krajem 18. stoljeća započela gradnja današnje župne crkve svete Jelene Križarice, jednoga od najvažnijih povijesnih i sakralnih spomenika Zaboka.

Podrijetlo i uspon obitelji

Vojkovići potječu od staroga plemićkog roda Maretića, povezanoga s područjem Klokoča. Po tamošnjem posjedu koristili su plemićki pridjevak *de Klokoch*, odnosno od Klokoča. Povijest njihova roda povezuje se s poveljom iz 1224. godine, kojom su uređene povlastice klokočkoga plemstva. U 15. stoljeću spominje se Vojko Maretić od Klokoča, prema čijem se imenu oblikovalo obiteljsko prezime Vojković.

Tijekom 15. i 16. stoljeća obitelj je posjedovala Vojković-grad u blizini Klokoča. U vrijeme osmanskih prodora njezini su se članovi istaknuli u obrani hrvatskih zemalja, a tijekom 17. stoljeća postupno su se preselili u Hrvatsko zagorje.

Među istaknutim članovima starije obiteljske loze bio je Ivan I. Vojković (oko 1520. – 1595.), koji je obnašao dužnost kapetana Karlovca i sudjelovao u obrani zemlje od Osmanlija. Njegov sin Ivan II. Vojković (oko 1595. – 1661.) bio je kapetan Križevaca. Za vojne zasluge u borbama protiv Osmanlija kralj Ferdinand III. Habsburgovac potvrdio mu je obiteljsko plemstvo i grb. Tijekom sljedećih naraštaja Vojkovići su ženidbenim vezama bili povezani s uglednim plemićkim obiteljima Posedarski, Zaboky, Oršić, Rauch, Sermage i drugima. Tako su postupno stekli posjede u Zaboku, Oroslavju, Golubovcu i drugim dijelovima Hrvatskoga zagorja.

Vojkovići i plemićka obitelj Zaboky

Za povijest zabočke župe osobito je važna ženidbena veza Baltazara Vojkovića s Evom Zabočki (Zaboky), pripadnicom stare zabočke plemićke obitelji.

Obitelj Zabočki potjecala je od potomaka Petra, sina Nuzlinova, kojemu je kralj Karlo I. Robert Anžuvinac 1335. godine darovao posjede Zabok, Jalšovec i Prosenik. Tijekom sljedećih stoljeća Zabočki su na području Zaboka razvili vlastelinske posjede i podignuli više kurija te drveni kaštel. Posljednji muški potomak obitelji, Baltazar Zabočki, imao je posebno značenje za crkvenu povijest mjesta. Njegovim je zalaganjem 30. travnja 1658. godine dotadašnja podružnica Župe Svetoga Križa u Začretju uzdignuta na samostalnu Župu svete Jelene Križarice u Zaboku. Nakon njegove smrti, oko 1660. godine, veći dio zabočkoga posjeda i pravo pokroviteljstva nad župom prešli su na njegova zeta Baltazara Vojkovića od Klokoča.

Time je započelo višestoljetno razdoblje povezanosti obitelji Vojković sa Zabokom i njegovom župom.

Vojkovići nisu bili samo vlasnici zemljišta i gospodarskih objekata nego su, kao nositelji patronatskih prava, imali važnu ulogu u materijalnom uzdržavanju župe i njezinih građevina.

Zabočko-oroslavsko vlastelinstvo

U 17. i 18. stoljeću posjedi Vojkovića širili su se nasljeđivanjem, kupnjom i ženidbenim vezama. Baltazarov sin Ivan III. Vojković bio je povezan s posjedima u Zaboku i Oroslavju. U braku sa Suzanom Vernić imao je devetero djece, a među njima i Nikolu III. Vojkovića.

Nikola III. obnašao je više javnih dužnosti, među kojima se isticala služba podžupana Zagrebačke županije. U njegovu su vlasništvu bili posjedi u Oroslavju i Zaboku. U prvom braku s Izabelom Hranilović imao je dvije kćeri i sina Ignacija Ivana. Drugi brak sklopio je s Elizabetom Barbarom Gereczy, udovicom Franje Antuna Črnkocija. Prema povijesnoj građi, povezivanjem naslijeđenih i ženidbom stečenih dobara 1719. godine oblikovano je jedinstveno zabočko-oroslavsko vlastelinstvo.

Taj je posjed tijekom 18. stoljeća postao jedno od važnijih vlastelinskih gospodarstava u središnjem dijelu Hrvatskoga zagorja.

Grofovska titula i vrhunac obiteljske moći

Tijekom 18. stoljeća Vojkovići su dosegnuli vrhunac društvenoga i političkoga utjecaja.

Osobito su se istaknula braća Sigismund Vojković (umro 1792.) i Kristofor Vojković (umro 1806.), obojica povezani s visokim vojnim dužnostima.

Sigismund je sudjelovao u Ratu za austrijsku baštinu i Sedmogodišnjem ratu. Tijekom vojne karijere napredovao je do generalskoga čina, a obnašao je i visoke dvorske dužnosti, među kojima su bile službe kraljevskoga komornika i zapovjednika dvorske straže na dvoru Marije Terezije.

Kristofor je bio časnik banske vojske, sudjelovao je u radu županijskih i saborskih tijela te se zauzimao za gospodarski razvoj svojih posjeda.

Za vojne zasluge u Sedmogodišnjem ratu kraljica Marija Terezija dodijelila je 1763. godine Sigismundu i Kristoforu ugarsko-hrvatsku grofovsku titulu. Istodobno je odobrena uporaba prezimena Vojkffy i pridjevka *de Klokoch et Vojkovich*. Stjecanjem grofovske titule obitelj se svrstala među istaknutije velikaške obitelji tadašnje Hrvatske.

Vojkovići su u Zagrebu posjedovali i gradili reprezentativne palače, a s njihovim se imenom povezuje i poznata barokna palača Vojković-Oršić-Rauch na Gornjem gradu, današnji Hrvatski povijesni muzej.

Gradnja nove župne crkve svete Jelene Križarice

Najvažniji doprinos obitelji Vojković povijesti zabočke župe bila je izgradnja današnje župne crkve svete Jelene Križarice.

Stara župna crkva, koja se nalazila na području nekadašnjega zabočkog naselja, tijekom vremena postala je dotrajala i više nije odgovarala potrebama župne zajednice. Za vrijeme župnikovanja Lovre Kocijančića započele su pripreme za izgradnju nove, veće i reprezentativnije crkve na današnjem položaju.

Gradnju je 1782. godine pokrenuo grof Sigismund Vojković, uz sudjelovanje članova obitelji i potporu župne zajednice. Prema povijesnim zapisima, radovi su započeli u proljeće 1782. godine. Do kraja srpnja iste godine bili su izvedeni važni dijelovi građevine, među njima svetište, sakristija, oratorij i zidovi crkve do razine krovišta.

Gradnja se nastavila tijekom sljedećih desetljeća, a crkva je u osnovnom obliku dovršena 1805. godine, za što je osobito zaslužan Josip Vojković.

Nova crkva oblikovana je u kasnobaroknom stilu s kasnijim klasicističkim elementima. Iznad njezina portala nalaze se grbovi povezani s obitelji Vojković, koji i danas svjedoče o ulozi te velikaške obitelji u njezinoj izgradnji. U crkvi su uređeni i prostori namijenjeni pokapanju članova obitelji te osoba povezanih sa župom. Prema povijesnoj građi, jedna se grobnica nalazila u području svetišta, a druga uz južnu stranu crkve, s posebnim vanjskim pristupom.

Gradnja nove crkve nije bila važna samo za vjerski život. Njezin položaj pridonio je postupnom oblikovanju novoga središta Zaboka, oko kojega su se tijekom 19. stoljeća

razvijale kuće, prometnice i javne građevine. Tako je crkva svete Jelene Križarice postala jedan od temeljnih prostora oko kojih se oblikovao današnji Zabok.

Gospodarska djelatnost obitelji

Vojkovići su osim poljoprivrednih posjeda razvijali i druge gospodarske djelatnosti.

U Oroslavju su podizali i uređivali vlastelinske građevine, a Kristofor Vojković početkom sedamdesetih godina 18. stoljeća započeo je gradnju dvorca Oroslavje Donje. Sudjelovao je i u obnovi termalnih vrela i kupališta u Stubičkim Toplicama. S članovima obitelji povezana je i rana manufakturna proizvodnja u Hrvatskome zagorju.

Grof Franjo Vojković poticao je proizvodnju keramike, a oko 1800. godine u Krapini je pokrenuta manufaktura poznata kao Krapinska kamenina. U njezinu su se proizvodnom programu nalazile različite vrste keramičkih posuda, među njima i osebujne vinske posude poznate kao bilikumi i mudrijaši, odnosno varalice, te pehar nazvan *krapinski sudec*.

Uz keramičku proizvodnju razvijale su se i druge djelatnosti, poput prerade kože i mlinarstva.

Gospodarski pothvati Vojkovića svjedoče o nastojanjima dijela hrvatskoga plemstva da tijekom prijelaza iz 18. u 19. stoljeće tradicionalne vlastelinske prihode dopuni obrtničkom i manufakturnom proizvodnjom.

Obitelj Vojković i razvoj zabočkoga školstva

Posebno mjesto u povijesti Zaboka pripada grofici Ani Vojković, vlasnici zabočkih i oroslavskih posjeda tijekom prve polovice 19. stoljeća.

U vrijeme kada se u Zaboku nastojalo osigurati zemljište za gradnju školske zgrade, grofica Ana iskazala je spremnost da za tu namjenu ustupi dio vlastelinskoga zemljišta. Na sjednici Varaždinske županijske skupštine 2. prosinca 1839. godine spominje se zemljište namijenjeno školskoj zgradi i učiteljskom vrtu. Na molbu zabočkoga župnika Stjepana Baltazara Havaića grofica Ana 2. lipnja 1840. godine pristala je ustupiti zemljište površine 800 četvornih hvati. O tome je 22. lipnja 1840. godine Varaždinsku županijsku skupštinu izvijestio podžupan Albert Modić.

Taj događaj pokazuje povezanost župne zajednice, vlastelinstva i županijskih vlasti u nastojanju da se osiguraju uvjeti za organizirano školovanje zabočke djece. Ustupanje zemljišta za školsku zgradu predstavlja važan doprinos obitelji Vojković razvoju obrazovanja u Zaboku.

Vlastelinstvo i život zabočkih seljaka

Tijekom 19. stoljeća položaj plemićkih vlastelinstava postupno se mijenjao.

Veliki zemljišni posjedi, koji su stoljećima bili temelj gospodarske i društvene moći plemstva, suočavali su se s promjenama u načinu obrade zemlje, zakupnim odnosima i sve većim

financijskim poteškoćama. Prema jednom starijem povijesnom zapisu, za kasnijih vlasnika, osobito grofa Janka Vojkovića, gospodarske zgrade zabočkoga dobra postupno su zapuštane, a zemljišta su davana u zakup seljacima.

Takav način gospodarenja imao je i važnu posljedicu za mjesno stanovništvo. Zbog usitnjenosti vlastitih zemljišnih posjeda mnoge zabočke obitelji nisu raspolagale s dovoljno zemlje za prehranu i uzdržavanje svojih članova. Zakup vlastelinskih oranica, livada i drugih površina omogućavao im je dodatnu poljoprivrednu proizvodnju.

Posebno su se zakupom koristili stanovnici Zaboka i Grabrovca. U tom se povijesnom zapisu naglašava da je iznajmljivanje zemljišta zabočkoga vlastelinstva znatno pomagalo mjesnom stanovništvu, jer vlastita obiteljska zemljišta često nisu bila dovoljna za život.

Taj podatak pruža vrijedan uvid u gospodarske prilike Zaboka prije snažnijega razvoja obrta, prometa i industrije.

Nestanak staroga vlastelinstva i nastanak novih naselja

Ukidanje kmetstva 1848. godine donijelo je duboke promjene u društvenim i gospodarskim odnosima. Dotadašnje feudalne obveze postupno su zamijenjene novim vlasničkim i gospodarskim odnosima, a plemićka su vlastelinstva tijekom druge polovice 19. stoljeća sve češće prodavala dijelove svojih posjeda.

Prema dostavljenoj građi, grofica Ana Vojković započela je 1849. godine prodaju dijelova obiteljskih dobara. U jednom starijem zapisu navodi se da na području nekadašnjega zabočkog vlastelinskoga središta više nije bilo dvora, nego su ondje ostale dvije zgrade za poslugu i jedna gospodarska zgrada.

Ti su događaji svjedočili o postupnom nestajanju staroga vlastelinskog uređenja i nastajanju novih obiteljskih gospodarstava.

Janko Vojković i prodaja zabočkih posjeda

Među posljednjim vlasnicima velikoga zabočko-oroslavskog vlastelinstva bio je grof Janko Teofil Branislav Vojković (1847. – 1897.). Bio je oženjen Paulom Fugger, s kojom je imao sinove Kristofora i Huberta te kćer Janku.

U drugoj polovici 19. stoljeća obiteljski su posjedi postupno gubili nekadašnju gospodarsku snagu. Godine 1897. Janko Vojković prodao je Oroslavje Donje i Zabok Ugarskoj hipotekarnoj banci. Banka je posjede poslije prenijela na konzorcij, koji ih je postupno rasprodao pojedinim kupcima, među kojima su bili i dotadašnji zakupci zemljišta.

Time je završilo višestoljetno razdoblje vlastelinske povezanosti obitelji Vojković sa Zabokom.

U mjesnoj predaji sačuvano je i sjećanje na vlastelinsku krčmu poznatu pod nazivom *K Petrici Kerempuhu*, koja se povezuje s grofom Jankom Vojkovićem.

Trajna ostavština obitelji Vojković

Povijest obitelji Vojković neodvojiva je od povijesti Zaboka između 17. i 19. stoljeća. Njihovim dolaskom na zabočke posjede nastavljeno je razdoblje vlastelinskoga pokroviteljstva nad Župom svete Jelene Križarice, započeto još u vrijeme plemićke obitelji Zabočki.

Najtrajniji spomen njihova djelovanja ostala je današnja župna crkva svete Jelene Križarice, čija je gradnja započela 1782. godine i koja je postala središte novoga Zaboka. Obitelj je sudjelovala i u gospodarskom razvoju kraja, oblikovanju zabočko-oroslavskoga vlastelinstva, razvoju školstva te promjenama u zemljišnim odnosima koje su tijekom 19. stoljeća utjecale na život brojnih zabočkih obitelji.

Premda su krajem 19. stoljeća Vojkovići izgubili svoje velike zagorske posjede, njihova je povijesna ostavština ostala sačuvana u crkvenim građevinama, arhivskim dokumentima, nazivima mjesta i sjećanju stanovništva.

Za Župu svete Jelene Križarice u Zaboku obitelj Vojković zauzima posebno mjesto među njezinim povijesnim dobročiniteljima, jer je svojim djelovanjem presudno pridonijela izgradnji crkve koja je već više od dva stoljeća jedno od najprepoznatljivijih obilježja Zaboka.[82]

[82] *Župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku; Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, natuknice „Vojković", „Zabok" i „Klokočani"; Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Enciklopedija Hrvatskoga zagorja, Zagreb, 2017., natuknice „Vojkovići", „Zabočki (Zaboky)" i „Zabok"; Grad Zabok, „Povijest Zaboka", službena mrežna stranica Grada Zaboka; povijesna građa o obitelji Vojković i zabočko-oroslavskom vlastelinstvu dostavljena za izradu monografije; župna spomenica Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, za daljnju provjeru podataka o gradnji i uređenju župne crkve; dokumentacija Varaždinske županijske skupštine iz 1839. i 1840. godine o ustupanju zemljišta za zabočku školu, prema dostavljenom prijepisu, izvornici za provjeru; povijesni zapisi o rasprodaji zabočkih vlastelinskih posjeda i nastanku naselja Jadeki, prema dostavljenoj građi.*

VRBOVEČKI ARHIĐAKONAT (ARCHIDIACONATUS URBOCZ)

Povijesna crkvena upravna jedinica Zagrebačke biskupije

Vrbovečki arhiđakonat (lat. *archidiaconatus Urbocz*) bio je jedan od četrnaest srednjovjekovnih arhiđakonata Zagrebačke biskupije, zabilježenih 1334. godine u Statutima Zagrebačkoga kaptola.

Ime je dobio prema srednjovjekovnoj utvrdi Vrbovec, odnosno Urbocz, čiji se ostatci nalaze u današnjem Klenovcu Humskome, na području općine Hum na Sutli.

Arhiđakonati su bili crkvene upravne jedinice koje su obuhvaćale više župa, a njihovi su arhiđakoni imali važnu ulogu u nadzoru crkvenoga života, župne uprave i svećeničkoga djelovanja.

Vrbovečki arhiđakonat pripadao je manjim arhiđakonatima Zagrebačke biskupije. Zbog maloga broja župa dugo se sastojao od samo jednoga dekanata, pa je arhiđakonov namjesnik, odnosno podarhiđakon, obavljao službu na području cijeloga arhiđakonata.

Prema Zagrebačkom kalendaru za 1767. godinu, Vrbovečki arhiđakonat obuhvaćao je pet župa: Mali Tabor (Taborsko), Tuhelj, Rozgu, Jezero (poslije Veliko Trgovišće) i Zagorska Sela. Podarhiđakon je tada bio taborski župnik Juraj Konjarić.

Crkveni preustroj i povezanost sa Zabokom

Tijekom druge polovice 18. stoljeća Zagrebačka biskupija postupno je mijenjala svoju teritorijalnu organizaciju. Osnivane su nove župe, a pojedini arhiđakonati i dekanati prilagođavani su potrebama crkvene uprave.

Zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovac na početku svojega biskupovanja ukinuo je Vrbovečki arhiđakonat i pripojio ga Zagorskomu arhiđakonatu.

U tom se razdoblju unutar Vrbovečkoga dekanata nalazilo dvanaest župa: Sveti Križ Začretje, Komor (Bedekovčina), Zabok, Jezero, Rozga, Tuhelj, Zagorska Sela, Desinić, Mali Tabor, Kostel, Pregrada i Krapinske Toplice.

Podarhiđakon je bio Kristofor Horvat, župnik Svetoga Križa Začretja.

Za povijest Župe svete Jelene Križarice u Zaboku posebno je važan podatak da se **Zabok u tom razdoblju izričito spominje među župama Vrbovečkoga dekanata**. To svjedoči o promjenama crkvene upravne pripadnosti zabočke župe tijekom 18. stoljeća.

Vrhovčev preustroj trajao je samo nekoliko godina. Nakon osnivanja novih župa 1789. i 1790. godine ponovno su stvoreni uvjeti za samostalno djelovanje Vrbovečkoga arhiđakonata.

U Zagrebačkom kalendaru za 1794. godinu ponovno se navodi Vrbovečki arhiđakonat, tada s devet župa: Mali Tabor, Rozga, Tuhelj, Jezero, Zagorska Sela, Kraljevec na Sutli, Velika Erpenja, Krajska Ves i Klanjec.

Podarhiđakon je bio Franjo Zemerer, župnik Maloga Tabora.

Razvoj dekanata tijekom 19. stoljeća

U Zagrebačkom kalendaru za 1799. godinu zabilježen je Jezerski dekanat kao jedina niža upravna jedinica Vrbovečkoga arhiđakonata.

Početkom 19. stoljeća broj župa postupno se povećavao. Godine 1800. pridružena je župa Prišlin, a u Zagrebačkom kalendaru za 1820. godinu sve su župe navedene unutar Taborskoga dekanata.

Tada je Vrbovečki arhiđakonat obuhvaćao jedanaest župa: Zagorska Sela, Jezero, Mali Tabor, Sudanska Poljana, Tuhelj, Prišlin, Rozga, Kraljevec na Sutli, Velika Erpenja, Krajska Ves i Klanjec.

Važna promjena nastupila je 1839. godine, kada je Vrbovečki arhiđakonat prvi put podijeljen na dva dekanata: Tuheljski i Taborski.

Tuheljski dekanat obuhvaćao je sedam župa, a Taborski šest.

Tijekom sljedećih desetljeća mijenjali su se nazivi pojedinih župa i njihova dekanatska pripadnost. Godine 1864. sjedište župe Krajska Ves premješteno je u Luku, a 1876. sjedište župe Jezero u Veliko Trgovišće.

Prema Šematizmu iz 1882. godine, Tuheljski dekanat imao je osam župa, a Taborski sedam.

Preustroj u 20. stoljeću

Na Prvoj sinodi Zagrebačke nadbiskupije, održanoj 1925. godine, provedeno je novo uređenje crkvenih kotareva, odnosno dekanata.

Župe Luka i Veliko Trgovišće izdvojene su iz Tuheljskoga dekanata i pripojene Krapinskomu dekanatu Zagorskoga arhiđakonata.

Tuheljski je dekanat nakon toga obuhvaćao šest župa: Veliku Erpenju, Klanjec, Kraljevec na Sutli, Rozgu, Zagorska Sela i Tuhelj.

Taborski je dekanat zadržao sedam župa, a nakon osnivanja župe Marinci njegov je broj porastao na osam.

Tijekom druge polovice 20. stoljeća Vrbovečki arhiđakonat ostao je razmjerno malen. Sastojao se od dvaju dekanata i četrnaest župa.

Zagrebački nadbiskup Franjo Kuharić 1981. godine ukinuo je Vrbovečki arhiđakonat kao samostalnu upravnu jedinicu te njegova dva dekanata, Taborski i Tuheljski, pripojio Zagorskomu arhiđakonatu.

Tako je nastao prošireni arhiđakonat koji je ubrzo dobio naziv Zagorsko-vrbovečki arhiđakonat.

Obuhvaćao je pet dekanata: Bednjanski, Belečki, Krapinski, Taborski i Tuheljski.

Prema Šematizmu Zagrebačke nadbiskupije iz 1996. godine, Zagorsko-vrbovečki arhiđakonat imao je ukupno 41 župu.

Osnivanje novih biskupija i nestanak povijesnoga naziva

Osnivanjem Požeške i Varaždinske biskupije 1997. godine došlo je do novih promjena u teritorijalnoj organizaciji Zagrebačke nadbiskupije.

Bednjanski dekanat, sa svojih osam župa, izdvojen je iz Zagorsko-vrbovečkoga arhiđakonata i uključen u novoosnovanu Varaždinsku biskupiju.

U sastavu Zagorsko-vrbovečkoga arhiđakonata ostala su četiri dekanata: Belečki, Krapinski, Taborski i Tuheljski.

Novim preustrojem Zagrebačke nadbiskupije 2001. godine oblikovano je sedam arhiđakonata, među kojima i Zagorski arhiđakonat.

Tada je napušten dvojni naziv Zagorsko-vrbovečki, pa je ime povijesnoga Vrbovečkog arhiđakonata, nakon višestoljetne uporabe, prestalo biti dijelom službenoga naziva crkvene upravne jedinice.

Većina župa nekadašnjega Vrbovečkog arhiđakonata ostala je povezana unutar Tuheljsko-pregradskoga dekanata Zagorskoga arhiđakonata.

Značenje za povijest Župe Zabok

Iako Zabok tijekom najvećega dijela svoje povijesti nije pripadao užemu području Vrbovečkoga arhiđakonata, njegovo se ime pojavljuje u popisu župa Vrbovečkoga dekanata za vrijeme crkvenoga preustroja biskupa Maksimilijana Vrhovca.

Taj podatak važan je za razumijevanje razvoja crkvene uprave u Hrvatskome zagorju i promjena koje su tijekom stoljeća utjecale na teritorijalnu pripadnost pojedinih župa.

Povijest Vrbovečkoga arhiđakonata pokazuje kako su se crkvene upravne granice prilagođavale osnivanju novih župa, promjenama u broju stanovnika i potrebama pastoralnoga djelovanja. [83]

[83] *Razum, Stjepan, „Vrbovečki arhiđakonat", u: Enciklopedija Hrvatskoga zagorja, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2017.; „Vrbovečki plemićki posjed", u: Enciklopedija Hrvatskoga zagorja, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2017., autor natuknice nije utvrđen iz dostavljenoga prijepisa; Statuta Capituli Zagrabiensis, 1334., povijesni izvor o ustroju Zagrebačke biskupije, naveden u enciklopedijskoj natuknici; Zagrebački kalendar, godišta 1767., 1794., 1799., 1802., 1820. i 1839., navedena u enciklopedijskoj natuknici; Šematizam Zagrebačke nadbiskupije, godišta 1882., 1966. i 1996., navedena u enciklopedijskoj natuknici; dokumentacija Prve sinode Zagrebačke nadbiskupije, 1925., navedena u enciklopedijskoj natuknici; odluke Zagrebačke nadbiskupije o preustroju arhiđakonata iz 1981. i 2001. godine, navedene u enciklopedijskoj natuknici.*

ZABOČKI (ZABOKY, DE ZABOK)

Hrvatska plemićka obitelj, vlasnici zabočkoga vlastelinstva i utemeljitelji Župe svete Jelene Križarice u Zaboku

Zabočki (Zaboky, de Zabok) bili su hrvatska plemićka obitelj čija je povijest od 13. do 17. stoljeća bila usko povezana s razvojem Zaboka i okolnih naselja. Njihovi su se posjedi nalazili na području nekadašnjega zabočkog plemićkog distrikta Varaždinske županije, između Bedekovčine, Zaboka i Svetoga Križa Začretja. Zahvaljujući prihodima sa zemljišnih posjeda, obavljanju javnih dužnosti i ženidbenim vezama s uglednim plemićkim obiteljima, među kojima su bili Špičko, Vojković i Črnkovečki, Zabočki su se tijekom stoljeća uzdigli među istaknutije plemićke obitelji Hrvatskoga zagorja.

Njihovo je ime trajno povezano s poviješću Zaboka, a osobito s Baltazarom Zabočkim, posljednjim muškim potomkom obitelji, koji je pokrenuo postupak osnivanja samostalne zabočke župe.

Podrijetlo obitelji i prvi spomen Zaboka

Najstariji poznati članovi obitelji bili su Nuzlin i njegov sin Petar. Hrvatsko-ugarski kralj Karlo I. Robert Anžuvinac darovao je 1335. godine Petru, sinu Nuzlinovu, posjede Zabok, Jalšovec i Prosenik.

Darovnica je predstavljala temelj budućega obiteljskog vlastelinstva. Dana 21. listopada 1343. godine slavonski ban Nikola potvrdio je Petru pravo na posjede Zabok, Jalšovec, Prosenik i Juroc, nakon istrage koju je proveo Zagrebački kaptol.

Kralj Ludovik I. Anžuvinac 13. siječnja 1345. godine naložio je Zagrebačkom kaptolu ponovno utvrđivanje granica posjeda Zabok. Dana 22. veljače iste godine Kaptol je proveo reambulaciju, odnosno službeni obilazak i potvrđivanje posjedovnih međa.

Kasnije su Petrov sin Nikola i njegovi potomci nastavili potvrđivati nasljedna prava na obiteljske posjede. Nuzlinovi potomci od 15. stoljeća upotrebljavali su plemićki pridjevak *de Zabok*, odnosno *Zaboky*, što znači Zabočki ili od Zaboka.

Taj podatak potvrđuje da je obitelj preuzela ime prema posjedu, a ne da je naselje dobilo ime prema obitelji.

Širenje i podjela obiteljskih posjeda

Tijekom 14. i 15. stoljeća Zabočki su postupno širili svoje zemljišne posjede. Uz Zabok, Jalšovec i Prosenik, stekli su zemljišta u Gubaševu, Križancu, Mirkovcu i Komoru.

Podjelama između pojedinih obiteljskih grana nastali su i novi, manji posjedi, među kojima Gredice i Prilesje, današnji Bračak. Na svojim su zemljištima članovi obitelji podizali kurije, gospodarske zgrade i druga vlastelinska sjedišta.

Krajem 15. i početkom 16. stoljeća među vlasnicima posjeda u Zaboku i okolici spominju se Ladislav, Šimun, Gašpar, Andrija i Koloman Zabočki. Prema povijesnim podacima, obitelj je raspolagala znatnim brojem kmetskih selišta i vinograda. Njezini su posjedi bili povezani s poljoprivredom, vinogradarstvom i gospodarenjem zemljištem.

Tijekom vremena posjedi Zabočkih isprepletali su se s dobrima drugih plemićkih obitelji na području Gubaševa, Mirkovca, Križanca i Komora.

Zabočki plemićki distrikt

U povijesnim dokumentima područje Zaboka i njegove okolice spominje se pod nazivom *districtus nobilium de Zabok*, odnosno zabočki plemićki distrikt. Na tom je prostoru živio velik broj pripadnika nižega plemstva, koji su posjedovali manja zemljišna dobra i obavljali različite javne službe. Iako je riječ bila o brojnoj plemićkoj zajednici, ona nije bila organizirana kao posebna plemićka općina.

Prema poreznim popisima iz 1598. godine, na području Zaboka i okolnih posjeda, među kojima su Hum, Brezova, Gubaševo, Špičkovina, Martinišće i Mirkovec, zabilježena su 34 niža plemića.

Njihovim je posjedima pripadalo približno dvjesto kmetskih domaćinstava. Zaboky su i tada pripadali najvećim zemljoposjednicima toga područja.

Obitelj Zabočki i Seljačka buna 1573. godine

Posebno zanimljivo poglavlje povijesti obitelji Zabočki povezano je sa Seljačkom bunom 1573. godine.

U vrijeme sukoba seljaka s vlastelinom Franjom Tahyjem dio nižega plemstva iz okolice Zaboka pokazivao je razumijevanje za pobunjene seljake. Razlog takvu držanju bila su i dugotrajna neslaganja nižega plemstva s moćnim velikaškim obiteljima, osobito Tahyjima i Keglevićima.

Prema povijesnim zapisima, pojedini pripadnici nižega plemstva nisu željeli sudjelovati u banskoj vojsci protiv pobunjenika, dok su neki dopuštali svojim kmetovima pridruživanje ustanku. U iskazu zarobljenoga ustaničkog kapetana Ivana Svrača spominje se da je čuo kako se plemstvo Zaboka držalo uz pobunjenike. U predstavci vladaru Matija Keglević optuživao je plemiće iz Zaboka da nisu postupali prema zapovijedima bana i da su njihovi kmetovi sudjelovali u pobuni.

Prema povijesnoj građi, među plemićima iz zabočkoga kraja koji su osobno sudjelovali u ustanku spominju se Gašpar Bendeković, Vinko Lepoić i Nikola Pozebec. U pojedinim se zapisima navodi i sudjelovanje pripadnika obitelji Zabočki, no za utvrđivanje njihovih pojedinačnih uloga potrebna je dodatna provjera izvora.

Povijesni podatci potvrđuju da je zabočki plemićki distrikt imao posebno mjesto u zbivanjima koja su prethodila gušenju Seljačke bune.

Plemićka grbovnica iz 1575. godine

Hrvatsko-ugarski kralj Maksimilijan II. Habsburgovac dodijelio je 1575. godine Ivanu Zabočkom, njegovoj braći Nikoli i Ludoviku te sestri Katarini plemićku povelju kojom su potvrđena njihova prava i pripadnost staromu plemićkom rodu.

U povelji je opisan i obiteljski grb.

Prema povijesnom prijepisu, grb je imao crveni štit sa zelenim poljem pri dnu, na kojemu se nalazio grifon, mitološko biće s obilježjima orla i lava. Iznad štita bila je prikazana otvorena ratnička kaciga s krunom i šest nojevih pera. Povelja je omogućavala uporabu grba na pečatima, prstenju, štitovima, zastavama, kućama, grobnicama i drugim predmetima koji su označavali plemićki položaj obitelji.

Pokušaj rekonstrukcije plemićkog grba obitelji Zaboky

Ivan Zabočki obnašao je i važne javne dužnosti. Godine 1583. imenovan je hrvatskim poslanikom na zasjedanju Ugarsko-hrvatskoga sabora u Požunu, današnjoj Bratislavi. Sljedeće godine, 12. travnja 1584., imenovan je podbanom Zagrebačke i Križevačke županije.

Takve su dužnosti potvrđivale društveni i politički ugled obitelji.

Zabočki kaštel – Kaštelj

Na području nekadašnjega zabočkog vlastelinstva Zabočki su podignuli više kurija i utvrđeno sjedište poznato kao Kaštelj. Kaštelj se u povijesnim dokumentima prvi put spominje 1642. godine, a u opisu iz 1719. godine naveden je kao drvena utvrda.

Vrijeme njegove gradnje nije pouzdano utvrđeno. Pretpostavlja se da je nastao nakon 1471. godine, kada je kralj Matija Korvin dopustio nižemu slavonskom plemstvu podizanje utvrđenih sjedišta radi obrane od osmanskih prodora. Kaštelj je bio smješten na prostoru nekadašnjega vlastelinskoga središta, ispod današnje kapele svetoga Antuna Padovanskoga u Grabrovcu. Uz obrambenu funkciju služio je i kao upravno te gospodarsko središte obiteljskih posjeda.

Nakon izumiranja muške loze Zabočkih posjed su naslijedili njihovi potomci po ženskoj liniji. Tijekom 18. stoljeća na mjestu nekadašnje drvene utvrde podignuta je barokna kurija s tlocrtom u obliku slova L.

Pokušaj rekonstrukcije zabočkog Kaštelja

Rekonstrukcija zabočkog Kaštelja prema zračnoj snimci iz 1959. godine: pokušaj vizualnog i prostornog oživljavanja izgubljenog zabočkog dobra

Ostatci toga povijesnog sklopa svjedoče o nekadašnjem vlastelinskom središtu Zaboka.

Baltazar Zabočki – posljednji muški potomak obitelji

Baltazar Zabočki (umro 1655.) bio je jedan od najznačajnijih članova obitelji, osobito za crkvenu povijest Zaboka.

Naslijedio je znatan dio obiteljskih posjeda, a njegovi su kmetovi živjeli u Grabrovcu, Lisičaku, Repovcu, Vučaku, Pavlovcu, Velikom Dolu, Proseniku, Jakuševcu, Oprešovcu, Medekovcu, Šipkovcu, Humu i Bračaku. Godine 1642. sastavio je urbar svojega vlastelinstva, dokument kojim su bile uređene obveze kmetova i drugih podložnika prema vlastelinu. Urbar pruža vrijedan uvid u gospodarske i društvene prilike zabočkoga kraja tijekom prve polovice 17. stoljeća.

Iz njega se može razabrati da je tlaka bila jedan od temeljnih oblika kmetskih obveza, a pojedinim su podložnicima bile određene vrste i opseg radova koje su morali obavljati.

Baltazar Zabočki obnašao je i javne dužnosti. Prema dostavljenoj građi, 1643. godine izabran je za podžupana Varaždinske županije. Njegovo je najvažnije djelo, međutim, bilo pokretanje postupka osnivanja samostalne zabočke župe.

Osnivanje Župe svete Jelene Križarice u Zaboku

Do sredine 17. stoljeća područje Zaboka pripadalo je Župi Svetoga Križa u Začretju. Zbog udaljenosti pojedinih naselja od župne crkve, povećanja broja stanovnika i potreba vjernika postupno se pojavila zamisao o osnivanju samostalne župe u Zaboku.

Baltazar Zabočki bio je jedan od glavnih zagovornika toga pothvata. Dana 9. rujna 1639. godine, tijekom kanonske vizitacije, pred zagrebačkim prepoštom i zagorskim arhiđakonom Martinom Bogdanom iznio je želju da se Zabok izdvoji iz Župe Svetoga Križa u Začretju.

Prema zapisu iz toga razdoblja, prvotno se razmišljalo o osnivanju župe posvećene Blaženoj Djevici Mariji na području Zaboka. Postupak osnivanja trajao je gotovo dva desetljeća.

Dana 30. travnja 1658. godine osnovana je samostalna Župa svete Jelene Križarice sa sjedištem u Zaboku. Taj je događaj predstavljao jednu od najvažnijih prekretnica u povijesti mjesta.

Zabok je dobio vlastitu župnu zajednicu, a župna crkva postala je središte vjerskoga života stanovništva širega zabočkog područja.

Baltazar Zabočki nije doživio ostvarenje svojega nastojanja jer je preminuo 1655. godine. Ipak, njegova je inicijativa ostala temelj osnivanja župe, a postupak su nastavili njegovi nasljednici i crkvene vlasti.

Kapela svetoga Antuna Padovanskoga u Grabrovcu

Uz povijest obitelji Zabočki povezana je i kapela svetoga Antuna Padovanskoga u Grabrovcu.

Smještena na uzvisini iznad nekadašnjega vlastelinskoga područja, kapela je stoljećima bila važan sakralni objekt zabočkoga kraja. Prema mjesnoj predaji i starijim zapisima, njezina se izgradnja povezuje s članovima obitelji Zabočki, osobito sa Suzanom Zabočki. Kapela je svojim položajem dominirala prostorom nekadašnjega vlastelinstva i svjedočila o povezanosti plemićke obitelji s vjerskim životom stanovništva.

Za razliku od nekadašnje kapele svetoga Martina, koja nije sačuvana, kapela svetoga Antuna Padovanskoga ostala je jedan od prepoznatljivih povijesnih spomenika Grabrovca.

Izumiranje muške loze i prijelaz posjeda na Vojkoviće

Smrću Baltazara Zabočkoga 1655. godine izumrla je muška loza plemićke obitelji Zabočki.

Njegove su posjede naslijedile kćeri Helena i Eva. Helena je bila udana za Ladislava Črnkovečkoga, odnosno Črnkocija, a Eva za Baltazara Vojkovića od Klokoča.

Nasljeđivanjem po ženskoj liniji dio zabočkih posjeda prešao je u vlasništvo obitelji Vojković. S posjedima su bila povezana i patronatska, odnosno kolatorska prava nad novoosnovanom Župom svete Jelene Križarice. Prema dostavljenoj građi, Baltazar Vojković i Eva Zabočki stekli su ta prava tijekom šezdesetih godina 17. stoljeća.

Time je započelo novo razdoblje u povijesti zabočkoga vlastelinstva.

Obitelj Vojković nastavila je djelovati kao jedan od glavnih zemljoposjednika i pokrovitelja zabočke župe, a tijekom 18. stoljeća njezini su članovi pokrenuli gradnju današnje župne crkve svete Jelene Križarice.

Povijesna ostavština obitelji Zabočki

Plemićka obitelj Zabočki zauzima posebno mjesto u povijesti Zaboka.

Njezini su članovi tijekom nekoliko stoljeća oblikovali zemljišne i gospodarske odnose, sudjelovali u javnom životu Varaždinske županije te ostavili trag u povijesnim dokumentima, nazivima naselja i graditeljskoj baštini. Njihovi su posjedi obuhvaćali velik dio prostora na kojemu su se poslije razvijala zabočka naselja.

Zabočki kaštel, vlastelinske kurije, kapela svetoga Antuna Padovanskoga i sačuvani arhivski dokumenti svjedoče o njihovu nekadašnjem položaju i utjecaju. Najvažnija ostavština obitelji u crkvenoj povijesti Zaboka povezana je s Baltazarom Zabočkim i njegovom inicijativom za osnivanje samostalne župe.

Osnivanjem Župe svete Jelene Križarice 30. travnja 1658. godine postavljeni su temelji organiziranoga župnog života koji se nastavio razvijati tijekom sljedećih stoljeća. Zbog toga povijest obitelji Zabočki nije samo povijest jednoga plemićkog roda nego i važan dio povijesti nastanka i razvoja Zaboka. [84]

[84] *Enciklopedija Hrvatskoga zagorja, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2017., natuknica „Zabočki (Zaboky)"; povijesna građa o plemićkoj obitelji Zabočki i zabočkome vlastelinstvu dostavljena za izradu monografije; isprave Zagrebačkoga kaptola iz 1343., 1345. i 1372. godine o darovanju, potvrđivanju i nasljeđivanju posjeda Zabok, prema dostavljenim prijepisima; isprave zagrebačkoga biskupa Eberharda i njegova generalnoga vikara iz 1414. i 1415. godine o nasljednim sporovima obitelji Zabočki, prema dostavljenoj građi; plemićka povelja kralja Maksimilijana II. Habsburgovca iz 1575. godine, prema dostavljenom opisu; povijesna dokumentacija o Seljačkoj buni 1573. godine i držanju nižega plemstva zabočkoga kraja, prema dostavljenoj građi; porezni popisi Varaždinske županije iz 1598. godine, prema dostavljenim podatcima; urbar Baltazara Zabočkoga iz 1642. godine, prema dostavljenoj građi; zapis kanonske vizitacije od 9. rujna 1639. godine, prema dostavljenom prijepisu; povijesna dokumentacija o osnivanju Župe svete Jelene Križarice u Zaboku 30. travnja 1658. godine, prema dostavljenoj građi; župna spomenica i arhiv Župe svete Jelene Križarice u Zaboku, građa za daljnju provjeru i dopunu životopisa.*

ZAGORSKI ARHIĐAKONAT (ZAGORIENSIS ARCHIDIACONATUS)

Povijesna crkvena upravna jedinica Zagrebačke biskupije i nadbiskupije

Zagorski arhiđakonat (lat. *Zagoriensis archidiaconatus*) jedna je od najstarijih crkvenih upravnih jedinica na području Hrvatskoga zagorja. Spominje se već 1334. godine u Statutima Zagrebačkoga kaptola, među četrnaest srednjovjekovnih arhiđakonata Zagrebačke biskupije.

Tijekom višestoljetne povijesti njegove su se granice i unutarnji ustroj mijenjali, ovisno o osnivanju novih župa, razvoju crkvene uprave i potrebama pastoralnoga djelovanja. Arhiđakonat je obuhvaćao veći broj župa, a arhiđakon je imao važnu ulogu u nadzoru njihova djelovanja. U pojedinim dijelovima arhiđakonata zastupali su ga podarhiđakoni, koji su najčešće bili župnici uglednijih ili većih župa.

Od sredine 18. stoljeća postupno se razvijala podjela arhiđakonata na dekanate, odnosno crkvene kotare, čime je omogućeno učinkovitije upravljanje župama.

Zagorski arhiđakonat u 18. stoljeću

Prema Zagrebačkom kalendaru za 1767. godinu, Zagorski arhiđakonat obuhvaćao je dvadeset župa: Mihovljan, Bednju, Krapinu, Konobu (Petrovsko), Kostel, Pregradu, Desinić, Krapinske Toplice, Sveti Križ Začretje, Komor (Bedekovčina), Višnjicu, Zabok, Radoboj, Mače, Lobor, Zlatar, Belec, Konjščinu, Zajezdu i Kamenicu.

Župe tada još nisu bile podijeljene u zasebne dekanate.

Službu podarhiđakona obavljali su mihovljanski župnik Ivan Draganović i bednjanski župnik Nikola Dolovec.

U Zagrebačkom kalendaru za 1788. godinu navedena je dvadeset i jedna župa. Broj se povećao osnivanjem župe Jesenje 1786. godine.

Podarhiđakoni su tada bili Kristofor Horvat, župnik Svetoga Križa u Začretju, i Josip Gestić, župnik Mihovljana.

Prva podjela na dekanate

Važna promjena nastupila je za vrijeme zagrebačkoga biskupa Maksimilijana Vrhovca, koji je na početku svojega biskupovanja Zagorskomu arhiđakonatu privremeno pripojio Vrbovečki arhiđakonat. Prema Zagrebačkom kalendaru za 1790. godinu, tako prošireni Zagorski arhiđakonat bio je podijeljen na dva dekanata: Vrbovečki i Krapinski.

Vrbovečki dekanat obuhvaćao je dvanaest župa: Sveti Križ Začretje, Komor, Zabok, Jezero (poslije Veliko Trgovišće), Rozgu, Tuhelj, Zagorska Sela, Desinić, Mali Tabor (Taborsko), Kostel, Pregradu i Krapinske Toplice.

Podarhiđakon je bio Kristofor Horvat, župnik Svetoga Križa u Začretju.

Krapinski dekanat obuhvaćao je trinaest župa, a podarhiđakon je bio Josip Delimanić, župnik Bednje.

Za povijest Župe svete Jelene Križarice u Zaboku važno je da se u tom razdoblju Zabok nalazio u sastavu Vrbovečkoga dekanata, premda je on tada bio dio proširenoga Zagorskoga arhiđakonata.

Zabočki župnik Lovro Kocijančić kao podarhiđakon

Godine 1794. Vrbovečki arhiđakonat ponovno je postao samostalna crkvena upravna jedinica, a Zagorski arhiđakonat podijeljen je na Gornjozagorski i Donjozagorski dekanat. Gornjozagorski dekanat obuhvaćao je četrnaest župa i podružnica, a njegov podarhiđakon bio je Josip Delimanić, župnik Bednje. Donjozagorski dekanat imao je dvanaest župa: Zabok, Sveti Križ Začretje, Mihovljan, Lobor, Belec, Zajezdu, Konjščinu, Zlatar, Mače, Komor, Krapinske Toplice i Peršaves. Službu podarhiđakona Donjozagorskoga dekanata obnašao je **Lovro Kocijančić, zabočki župnik od 1762. do 1794. godine**, za čijega je župnikovanja 1782. godine započela gradnja današnje župne crkve svete Jelene Križarice. Njegovo imenovanje podarhiđakonom potvrđuje da je, uz upravljanje zabočkom župom, obnašao i odgovornu službu u crkvenoj upravi širega zagorskog područja. Već 1797. godine, nakon nove promjene dekanatskih granica, Zabok je pripao Gornjozagorskomu dekanatu, čiji je podarhiđakon bio Josip Spinderle, župnik u Konobi (današnjem Petrovskom).

Ustroj triju dekanata potkraj 18. stoljeća

Prema Zagrebačkom kalendaru za 1799. godinu, Zagorski arhiđakonat bio je podijeljen na tri dekanata: Zlatarski, Kamenički i Začretski.

Zlatarski dekanat obuhvaćao je sedam župa, Kamenički šest, a Začretski dvanaest popisanih župa, uz jednu koja je vjerojatno izostavljena tiskarskom pogreškom. Zabok je pripadao Začretskomu dekanatu, zajedno sa Svetim Križem Začretjem, Konobom, Radobojem, Krapinom, Pregradom, Desinićem, Kostelom, Jesenjem, Komorom, Krapinskim Toplicama i Vinagorom.

Podarhiđakon je bio začretski župnik Ivan Krizmanić. Početkom 19. stoljeća naziv Začretski dekanat povremeno se izmjenjivao s nazivom Gornjozagorski dekanat.

U Zagrebačkom kalendaru za 1802. godinu ponovno se pojavljuje naziv Začretski dekanat, a među njegovih jedanaest župa nalazi se i Zabok.

Ustaljivanje dekanatskih granica tijekom 19. stoljeća

U Zagrebačkom kalendaru za 1820. godinu prvi se put pojavljuju nazivi triju dekanata koji će se zadržati tijekom duljega razdoblja: Belečki, Bednjanski i Krapinski.

Belečki dekanat nastao je iz nekadašnjega Zlatarskog, Bednjanski iz Kameničkog, a Krapinski iz Gornjozagorskoga, odnosno Začretskoga dekanata.

Krapinski dekanat tada je obuhvaćao jedanaest župa: Pregradu, Sveti Križ Začretje, Radoboj, Krapinu, Zabok, Konobu (Petrovsko), Krapinske Toplice, Desinić, Kostel, Komor (Bedekovčina) i Vinagoru. Podarhiđakon je bio pregradski župnik Josip Tuškan.

Za razliku od ranijega razdoblja, nazivi dekanata postupno su se ustalili i više nisu ovisili o mjestu službovanja pojedinoga podarhiđakona.

Godine 1839. Krapinski je dekanat obuhvaćao devet župa jer su Desinić i Vinagora pripali Taborskomu dekanatu Vrbovečkoga arhiđakonata. Prema Šematizmu iz 1882. godine, broj župa Krapinskoga dekanata dodatno se smanjio, nakon što su Kostel i Pregrada također uključeni u Vrbovečki arhiđakonat.

Zabok je pritom ostao u sastavu Krapinskoga dekanata.

Crkveni preustroj u 20. stoljeću

Na Prvoj sinodi Zagrebačke nadbiskupije, održanoj 1925. godine, obnovljen je ustroj dekanata.

Bednjanski i Belečki dekanat zadržali su dotadašnji opseg, dok su Krapinskomu dekanatu pripojene župe Luka i Veliko Trgovišće, koje su prethodno pripadale Vrbovečkomu arhiđakonatu.

Godine 1963. osnovana je nova župa Đurmanec, čime je Krapinski dekanat povećan na deset župa. Dvije godine poslije, 1965., od župe Bednja izdvojena je nova župa Vrbno, koja je uključena u Bednjanski dekanat.

Takav je ustroj ostao na snazi do početka osamdesetih godina 20. stoljeća.

Spajanje Zagorskoga i Vrbovečkoga arhiđakonata 1981. godine

Zagrebački nadbiskup Franjo Kuharić 1981. godine donio je odluku o spajanju Zagorskoga i Vrbovečkoga arhiđakonata. Dotadašnji Zagorski arhiđakonat imao je tri dekanata: Bednjanski, Belečki i Krapinski. Vrbovečki arhiđakonat obuhvaćao je Taborski i Tuheljski dekanat. Njihovim spajanjem nastao je prošireni arhiđakonat koji je ubrzo dobio naziv Zagorsko-vrbovečki arhiđakonat.

U njemu se nalazilo pet dekanata. Prema Šematizmu Zagrebačke nadbiskupije iz 1996. godine, Bednjanski je dekanat imao osam župa, Belečki devet, Krapinski deset, Taborski osam, a Tuheljski šest.

Ukupno je Zagorsko-vrbovečki arhiđakonat obuhvaćao četrdeset i jednu župu.

Na njegovu je čelu tada bio zagrebački pomoćni biskup i kanonik Marko Culej.

Osnivanje novih biskupija 1997. godine

Osnivanjem Požeške i Varaždinske biskupije 1997. godine promijenjene su granice Zagrebačke nadbiskupije.

Bednjanski dekanat, s osam župa, izdvojen je iz Zagorsko-vrbovečkoga arhiđakonata i uključen u novoosnovanu Varaždinsku biskupiju. U sastavu Zagorsko-vrbovečkoga arhiđakonata ostala su četiri dekanata: Belečki, Krapinski, Taborski i Tuheljski.

Ta je promjena bila dio šireg preustroja crkvene uprave u Hrvatskoj potkraj 20. stoljeća.

Preustroj Zagrebačke nadbiskupije 2001. godine

Nakon osnivanja novih biskupija bilo je potrebno prilagoditi unutarnji ustroj Zagrebačke nadbiskupije.

Odredbom Nadbiskupskoga duhovnog stola iz 2001. godine oblikovano je sedam arhiđakonata umjesto dotadašnjih trinaest.

Tada je napušten naziv Zagorsko-vrbovečki arhiđakonat, a ponovno je uveden naziv Zagorski arhiđakonat. U njegovu su se sastavu našla tri dotadašnja dekanata s izmijenjenim nazivima: Krapinski, Tuheljsko-pregradski i Zlatarsko-belečki. Pridružena su im i dva nova dekanata: Stubički i Zaprešićki.

Stubički je dekanat prethodno pripadao Prvostolnomu arhiđakonatu, dok je Zaprešićki oblikovan od dijelova više dotadašnjih dekanata. Tako je Zagorski arhiđakonat od 2001. godine obuhvaćao pet dekanata: Krapinski, Stubički, Tuheljsko-pregradski, Zaprešićki i Zlatarsko-belečki.

Osnivanje Bjelovarsko-križevačke biskupije i obnova Sisačke biskupije 2009. i 2010. godine nisu promijenili ustroj Zagorskoga arhiđakonata oblikovan 2001. godine.

Značenje Zagorskoga arhiđakonata za povijest Župe Zabok

Povijest Zagorskoga arhiđakonata neodvojiva je od povijesti Župe svete Jelene Križarice u Zaboku.

Zabok se već u Zagrebačkom kalendaru za 1767. godinu navodi među župama Zagorskoga arhiđakonata. Tijekom posljednjih desetljeća 18. stoljeća njegova se dekanatska pripadnost nekoliko puta mijenjala, što je bilo posljedica širih crkvenih reformi.

Osobito je značajna 1794. godina, kada je zabočki župnik Lovro Kocijančić obnašao službu podarhiđakona Donjozagorskoga dekanata. Od početka 19. stoljeća Zabok se sve čvršće povezuje s Krapinskim dekanatom, u čijem je sastavu ostao tijekom brojnih kasnijih upravnih promjena.

Zagorski arhiđakonat kroz stoljeća je predstavljao važnu poveznicu između Zagrebačke biskupije, poslije nadbiskupije, i župnih zajednica Hrvatskoga zagorja. Njegova povijest svjedoči o postupnom razvoju crkvene uprave, osnivanju novih župa i prilagođavanju pastoralnoga djelovanja potrebama stanovništva.

Za Župu svete Jelene Križarice u Zaboku posebno je važna činjenica da je tijekom svoje povijesti bila sastavnim dijelom toga crkvenog ustroja te da su pojedini zabočki župnici, poput Lovre Kocijančića, obnašali i odgovorne dužnosti na razini dekanata. [85]

[85] *Enciklopedija Hrvatskoga zagorja, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2017., natuknica „Zagorski arhiđakonat"; Statuta Capituli Zagrabiensis, 1334., povijesni izvor o srednjovjekovnom ustroju Zagrebačke biskupije, prema navodu u enciklopedijskoj natuknici; Zagrebački kalendar, godišta 1767., 1788., 1790., 1794., 1797., 1799., 1802., 1820. i 1839., prema podatcima navedenima u enciklopedijskoj natuknici; Šematizam Zagrebačke nadbiskupije, godišta 1882. i 1996., prema navodima u dostavljenom tekstu; dokumentacija Prve sinode Zagrebačke nadbiskupije iz 1925. godine, prema navodima u enciklopedijskoj natuknici; odluka zagrebačkoga nadbiskupa Franje Kuharića o spajanju Zagorskoga i Vrbovečkoga arhiđakonata iz 1981. godine, prema dostavljenom tekstu; odluke o osnivanju Požeške i Varaždinske biskupije iz 1997. godine, prema dostavljenom tekstu; odredba Nadbiskupskoga duhovnog stola o preustroju arhiđakonata iz 2001. godine, prema dostavljenom tekstu.*

Kronološki pregled osoba – „VJEKOPISI ŽUPE ZABOK”

Osobe su raspoređene prema vremenu u kojem su živjele ili djelovale, a ne abecednim redom. Gdje točna godina rođenja ili smrti nije poznata, navodi se razdoblje njihova dokumentiranoga djelovanja.

1. Srednji vijek – do kraja 15. stoljeća

Razdoblje	Osoba	Povijesna uloga
Oko 1094.	Ladislav I. Arpadović	Ugarski kralj, prema Felicijanovoj povelji utemeljitelj Zagrebačke biskupije
1102.	Sigindin (Sigindinus)	Jedan od prvih biskupa spomenutih s naslovom zagorskoga biskupa
1113.	Manasis	Zagorski biskup, spomenut u ispravi kralja Kolomana
1102.–1116.	Koloman	Hrvatsko-ugarski kralj, u čijim se ispravama spominju prvi zagorski biskupi
1335.	Nuzlin	Najstariji poznati predak plemićke obitelji Zabočki
1335.–1345.	Petar, sin Nuzlinov	Primatelj kraljevske darovnice za posjede Zabok, Jalšovec i Prosenik
1335.	Karlo I. Robert Anžuvinac	Kralj koji je Petru Nuzlinovu darovao zabočke posjede
1343.	Nikola, slavonski ban	Potvrdio posjedovna prava Petra Nuzlinova
1345.	Ludovik I. Anžuvinac	Kralj koji je naredio utvrđivanje granica posjeda Zabok
1372.	Nikola, sin Petra Nuzlinova	Nasljednik obitelji Zabočki, potvrđivao obiteljska posjedovna prava
1414.–1415.	Eberhard	Zagrebački biskup, uključen u nasljedni spor obitelji Zabočki
1414.–1415.	Petar, Franjo i Klement Zabočki	Članovi obitelji povezani sa sporom oko nasljednih prava
1414.–1415.	Klara	Nasljednica koja je zahtijevala djevojačku četvrtinu obiteljskih posjeda
1471.	Matija Korvin	Kralj koji je dopustio podizanje utvrđenih plemićkih sjedišta

2. Od 16. do kraja 17. stoljeća

Razdoblje	Osoba	Povijesna uloga
Oko 1500.	Ladislav, Šimun, Gašpar, Andrija i Koloman Zabočki	Vlasnici posjeda u Zaboku i okolici
1500.	Helena Zabočki	Udovica Nikole Zabočkoga, sastavila oporuku
1573.	Matija Gubec	Vođa Seljačke bune
1573.	Franjo Tahy	Vlastelin čiji su postupci pridonijeli izbijanju bune
1573.	Matija Keglević	Optuživao zabočko plemstvo za pomaganje pobunjenicima
1573.	Ivan Svrač	Ustanički kapetan, svjedočio o držanju zabočkoga plemstva
1573.	Gašpar Bendeković, Vinko Lepoić i Nikola Pozebec	Plemići zabočkoga kraja povezani sa Seljačkom bunom
1575.–1584.	Ivan Zabočki	Plemić, saborski poslanik i podban
1575.	Nikola, Ludovik i Katarina Zabočki	Članovi obitelji navedeni u plemićkoj povelji
1575.	Maksimilijan II.	Hrvatsko-ugarski kralj koji je izdao plemićku povelju Zabočkima
1639.–1655.	Baltazar Zabočki	Posljednji muški potomak obitelji, inicijator osnivanja Župe Zabok
1639.	Martin Bogdan	Zagrebački prepošt i zagorski arhiđakon
1655. i poslije	Barbara Gereczy	Udovica Baltazara Zabočkoga
17. stoljeće	Suzana Zabočki	Plemićka dobrotvorka, u predaji povezana s kapelom sv. Antuna
17. stoljeće	Helena Zabočki	Nasljednica dijela obiteljskih posjeda
17. stoljeće	Eva Zabočki	Nasljednica zabočkih posjeda, supruga Baltazara Vojkovića
17. stoljeće	Ladislav Črnkovečki	Plemić, suprug Helene Zabočki
Oko 1665.	Baltazar Vojković od Klokoča	Nasljednik dijela zabočkih posjeda i patronatskih prava

1658.–1662.	Mijo Barlović	Prvi župnik Župe svete Jelene Križarice u Zaboku
1658.–1660.	Juraj Šelegović (Sellgovich)	Župnik Svetoga Križa Začretja
1688.–1690.	Ivan Kos	Peti zabočki župnik
1696.–1715.	Juraj Bogović	Zabočki župnik

3. Osamnaesto stoljeće

Razdoblje	**Osoba**	**Povijesna uloga**
1736.–1744.	Antonijo Vernić (Vernich)	Deseti zabočki župnik
1762.–1794.	Lovro Kocijančić	Zabočki župnik, podarhiđakon Donjozagorskoga dekanata 1794.
1767.	Ivan Draganović	Mihovljanski župnik i podarhiđakon
1767.	Nikola Dolovec	Bednjanski župnik i podarhiđakon
1767.	Juraj Konjarić	Taborski župnik i podarhiđakon Vrbovečkoga arhiđakonata
1768.–1773.	Ivan Štefanić	Zabočki kapelan, prema dosadašnjoj evidenciji
1775.–1776.	Josip Kos	Zabočki kapelan
1784.	Nikola Tustić	Zabočki kapelan
1788.–1790.	Kristofor Horvat	Začretski župnik i podarhiđakon
1788.	Josip Gestić	Mihovljanski župnik i podarhiđakon
1790.	Josip Delimanić	Bednjanski župnik i podarhiđakon
1794.	Franjo Zemerer	Taborski župnik i podarhiđakon Vrbovečkoga arhiđakonata
1797.	Josip Spinderle	Župnik Konobe, podarhiđakon Gornjozagorskoga dekanata
1799.	Ivan Krizmanić	Začretski župnik i podarhiđakon
Kraj 18. stoljeća	Maksimilijan Vrhovac	Zagrebački biskup, provodio crkveni teritorijalni preustroj

4. Devetnaesto stoljeće

Razdoblje	Osoba	Povijesna uloga
1805.–1806.; 1812.–1819.	Josip Busak	Najprije zabočki kapelan, zatim župnik
1809.–1834.	Alojz Vojaher (Waidocher)	Svećenik, zabočki župnik od 1819. do smrti 1834.
1811.–1812.	Ivan Nepomuk Belaj	Zabočki kapelan
1813.–1814.	Ivan Genzić (Genžić)	Zabočki kapelan
1814.–1815.; 1818.–1819.	Nikola Crnek	Zabočki kapelan u dva razdoblja
1820.	Josip Markulia	Župnik Zajezde, podarhiđakon Belečkoga dekanata
1820.	Salezije Sakač	Bednjanski župnik i podarhiđakon
1820.	Josip Tuškan	Pregradski župnik i podarhiđakon
1839.–1851.	Marko Frančina	Zabočki crkveni orguljaš i učitelj
1843.–1926.	Juraj Borovčak	Svećenik Senjsko-modruške biskupije
1880.	Gjuro Šporčić	Zabočki kapelan i privremeni upravitelj župe

5. Dvadeseto stoljeće

Razdoblje	Osoba	Povijesna uloga
1880.–1945.	Franjo Škrinjar	Zabočki župnik 1935.–1945.
1914. – druga polovica 20. st.	Franjo Talan	Zabočki župni upravitelj od 1953., zatim župnik do 1967.
1918.–1945. (pretpostavljeno)	Ladislav Štuban	Svećenik i zabočki kapelan; okolnosti smrti nisu potpuno razjašnjene
1941.–	Blaž Bartol	Svećenik, dugogodišnji župnik Konjščine
1945.–1953.	Josip Šmit	Zabočki župnik
1975.–1997.	Ivan Vnučec (1938.–1997.)	Zabočki župnik, zaslužan za obnovu crkvenih objekata i razvoj župnoga Caritasa

Druga polovica 20. st.	Elizabeta Bartol – teta Lizika	Župna suradnica, orguljašica, zvonarka i domaćica
1981.	Franjo Kuharić	Zagrebački nadbiskup, proveo spajanje Zagorskoga i Vrbovečkoga arhiđakonata
1992.	Darko Horvat	Zabočki kapelan, posebno uključen u školski vjeronauk
1994.–	Robert Šreter (rođ. 1968.)	Svećenik podrijetlom povezan sa Zabokom, zaređen 1994.
1995.–1997.	Marko Culej	Biskup, povezan s blagoslovom zabočkih zvona 1995. i pogrebom župnika Vnučeca 1997.

6. Dvadeset i prvo stoljeće

Razdoblje	**Osoba**	**Povijesna uloga**
2001.–2004.	Tomislav Fridl	Zabočki kapelan
2005.–2006.	Vladimir Vizir	Zabočki kapelan
2005.–2015. i poslije	Franjo Dobričević	Član Župnoga pastoralnog vijeća
Do 2018.	Jelena Tomek	Dugogodišnja župna domaćica
Od 2020.	Tomislav Kralj	Svećenik, župnik Lukarišća
Suvremeno razdoblje	Tomislav Krajačić	Svećenik rodom iz zabočke župe
Suvremeno razdoblje	Florijan Tuđa	Zabočki općinski službenik i glasnik; točno razdoblje djelovanja potrebno je utvrditi
Razdoblje neutvrđeno	Martin Goluban	Osoba iz dosadašnje evidencije; potrebna dopuna životopisnih podataka
Suvremeno razdoblje	Stjepan Razum	Povjesničar i autor povijesnih enciklopedijskih priloga korištenih u radu

ŽUPNICI ŽUPE SVETE JELENE KRIŽARICE U ZABOKU

Kronološki pregled prema godinama službovanja

R. br.	Prezime i ime župnika	Godine službovanja	Trajanje
1.	Barlović, Mijo	1658. – 1662.	4 godine
2.	Sirovec, Mijo	1662. – 1673.	11 godina
3.	Dudić, Juraj	1673. – 1674.	1 godina
4.	Nesek, Stjepan	1674. – 1687.	13 godina
5.	Kos, Ivan	1688. – 1690.	2 godine
6.	Malešić, Nikola	1690. – 1695.	5 godina
7.	Bogović, Juraj	1696. – 1715.	19 godina
8.	Črnković, Nikola	1714. – 1715.	1 godina
9.	Lovrenčić, Stjepan	1715. – 1734.	19 godina
10.	Vernić, Antonijo	1736. – 1744.	8 godina
11.	Gorup, Nikola	1744. – 1747.	3 godine
12.	Gradečki, Josip	1747. – 1760.	13 godina
13.	Karazman, Mihalj	1760. – 1761.	1 godina
14.	Kocijančić, Lovro	1762. – 1794.	32 godine
15.	Kukec, Andrija	1794. – 1812.	18 godina
16.	Busak, Josip	1812. – 1819.	7 godina
17.	Vojaher, Alojz	1819. – 1834.	15 godina
18.	Havaić, Stjepan Baltazar	1834. – 1862.	28 godina
19.	Sartori, Ljudevit	1863. – 1880.	17 godina
20.	Ivančan, Ljudevit	1880. – 1895.	15 godina
21.	Đuranec, dr. Ivan Nepomuk	1895. – 1935.	40 godina
22.	Škrinjar, Franjo – Fran	1935. – 1945.	10 godina
23.	Šmit, Josip	1945. – 1953.	8 godina

24.	Talan, Franjo	1953. – 1967.	14 godina
25.	Maček, Franjo	1967. – 1975.	8 godina
26.	Vnučec, Ivan	1975. – 1997.	22 godine
27.	Culjak, Marijan	1997. – 2021.	24 godine
28.	Risek, Branko	od 2021.	5 godina*

R. br.	Prezime i ime župnika	Godine službovanja	Trajanje
1.	Barlović, Mijo	1658. – 1662.	4 godine
2.	Sirovec, Mijo	1662. – 1673.	11 godina
3.	Dudić, Juraj	1673. – 1674.	1 godina
4.	Nesek, Stjepan	1674. – 1687.	13 godina
5.	Kos, Ivan	1688. – 1690.	2 godine
6.	Malešić, Nikola	1690. – 1695.	5 godina
7.	Bogović, Juraj	1696. – 1715.	19 godina
8.	Črnković, Nikola	1714. – 1715.	1 godina
9.	Lovrenčić, Stjepan	1715. – 1734.	19 godina
10.	Vernić, Antonijo	1736. – 1744.	8 godina
11.	Gorup, Nikola	1744. – 1747.	3 godine
12.	Gradečki, Josip	1747. – 1760.	13 godina
13.	Karazman, Mihalj	1760. – 1761.	1 godina
14.	Kocijančić, Lovro	1762. – 1794.	32 godine
15.	Kukec, Andrija	1794. – 1812.	18 godina
16.	Busak, Josip	1812. – 1819.	7 godina
17.	Vojaher, Alojz	1819. – 1834.	15 godina
18.	Havaić, Stjepan Baltazar	1834. – 1862.	28 godina
19.	Sartori, Ljudevit	1863. – 1880.	17 godina
20.	Ivančan, Ljudevit	1880. – 1895.	15 godina
21.	Đuranec, dr. Ivan Nepomuk	1895. – 1935.	40 godina
22.	Škrinjar, Franjo – Fran	1935. – 1945.	10 godina
23.	Šmit, Josip	1945. – 1953.	8 godina
24.	Talan, Franjo	1953. – 1967.	14 godina
25.	Maček, Franjo	1967. – 1975.	8 godina
26.	Vnučec, Ivan	1975. – 1997.	22 godine
27.	Culjak, Marijan	1997. – 2021.	24 godine
28.	Risek, Branko	od 2021.	5 godina*

KAZALO OSOBNIH IMENA

B

Barlović, Mijo – prvi zabočki župnik

Bartol, Blaž – svećenik

Bartol, Elizabeta (teta Lizika) – župna suradnica

Belaj, Ivan Nepomuk – zabočki kapelan

Bendeković, Gašpar – plemić

Bogdan, Martin – zagorski arhiđakon

Bogović, Juraj – zabočki župnik

Borovčak, Juraj – svećenik

Busak, Josip – zabočki kapelan i župnik

C

Crnek, Nikola – zabočki kapelan

Culej, Marko – biskup

Č

Črnkovečki (Črnkoci), Ladislav – plemić

D

Delimanić, Josip – župnik i podarhiđakon

Dobričević, Franjo – član Župnoga pastoralnog vijeća

Dolovec, Nikola – župnik i podarhiđakon

Draganović, Ivan – župnik i podarhiđakon

E

Eberhard – zagrebački biskup

F

Forko, L. – zlatarski župnik i podarhiđakon

Frančina, Marko – orguljaš i učitelj

Fridl, Tomislav – zabočki kapelan

G

Genzić (Genžić), Ivan – zabočki kapelan

Gereczy, Barbara – supruga Baltazara Zabočkoga

Gestić, Josip – župnik i podarhiđakon

Goluban, Martin – osoba iz povijesne evidencije

Gubec, Matija – vođa Seljačke bune

H

Horvat, Darko – zabočki kapelan

Horvat, Kristofor – župnik i podarhiđakon

I

Ivan Svrač – ustanički kapetan (vidi Svrač, Ivan)

K

Karlo I. Robert Anžuvinac – hrvatsko-ugarski kralj

Keglević, Matija – plemić

Koloman – hrvatsko-ugarski kralj

Kocijančić, Lovro – zabočki župnik i podarhiđakon

Konjarić, Juraj – župnik i podarhiđakon

Kos, Ivan – zabočki župnik

Kos, Josip – zabočki kapelan

Krajačić, Tomislav – svećenik

Kralj, Tomislav – svećenik

Krizmanić, Ivan – župnik i podarhiđakon

Kuharić, Franjo – zagrebački nadbiskup i kardinal

L

Ladislav I. Arpadović – ugarski kralj

Lepoić, Vinko – plemić

Ludovik I. Anžuvinac – hrvatsko-ugarski kralj

M

Manasis – zagorski biskup

Markulia, Josip – župnik i podarhiđakon

Maksimilijan II. Habsburgovac – hrvatsko-ugarski kralj

N

Nikola – slavonski ban, djelovao 1343.

Nuzlin – predak obitelji Zabočki

P

Petar, sin Nuzlinov – plemić, primatelj kraljevske darovnice

Pozebec, Nikola – plemić

R

Razum, Stjepan – povjesničar

S

Sakač, Salezije – župnik i podarhiđakon

Sigindin (Sigindinus, Sigismund) – zagorski biskup

Spinderle, Josip – župnik i podarhiđakon

Svrač, Ivan – ustanički kapetan

Š

Šelegović (Sellgovich), Juraj – župnik Svetoga Križa Začretja

Škorčić, Gjuro – vidi Šporčić, Gjuro

Škrinjar, Franjo – zabočki župnik

Šmit, Josip – zabočki župnik

Šporčić, Gjuro – zabočki kapelan i privremeni upravitelj župe

Šreter, Robert – svećenik

Štefanić, Ivan – zabočki kapelan

Štuban, Ladislav – zabočki kapelan

T

Tahy, Franjo – vlastelin

Talan, Franjo – zabočki župnik

Tomek, Jelena – župna domaćica

Tuđa, Florijan – općinski službenik

Tuškan, Josip – župnik i podarhiđakon

Tustić, Nikola – zabočki kapelan

V

Vernić (Vernich), Antonijo – zabočki župnik

Vizir, Vladimir – zabočki kapelan

Vnučec, Ivan – zabočki župnik

Vojaher (Waidocher), Alojz – zabočki župnik

Vojković od Klokoča, Baltazar – plemić i patron župe

Vrhovac, Maksimilijan – zagrebački biskup

Z

Zabočki (Zaboky), Andrija – plemić

Zabočki (Zaboky), Baltazar – plemić, inicijator osnivanja Župe Zabok

Zabočki (Zaboky), Eva – plemkinja

Zabočki (Zaboky), Franjo – plemić

Zabočki (Zaboky), Gašpar – plemić

Zabočki (Zaboky), Helena – plemkinja

Zabočki (Zaboky), Ivan – plemić i podban

Zabočki (Zaboky), Katarina – plemkinja

Zabočki (Zaboky), Klement – plemić

Zabočki (Zaboky), Koloman – plemić

Zabočki (Zaboky), Ladislav – plemić

Zabočki (Zaboky), Ludovik – plemić

Zabočki (Zaboky), Nikola – plemić

Zabočki (Zaboky), Petar – plemić

Zabočki (Zaboky), Suzana – plemkinja

Zabočki (Zaboky), Šimun – plemić

Zemerer, Franjo – župnik i podarhiđakon

ZAKLJUČAK

Povijest Župe svete Jelene Križarice u Zaboku svjedočanstvo je o gotovo četiri stoljeća vjerskoga, kulturnoga i društvenoga života jednoga kraja. Od prvih nastojanja za osnivanje samostalne župe u 17. stoljeću do današnjih dana izmjenjivali su se naraštaji ljudi, mijenjale društvene okolnosti, politički sustavi i način života, ali je župa ostala važnim dijelom povijesnoga identiteta Zaboka.

Prikupljeni i obrađeni podatci pokazuju da se povijest župe ne može promatrati odvojeno od povijesti mjesta i njegovih stanovnika. Razvoj Zaboka, djelovanje plemićkih obitelji, izgradnja crkvenih građevina, obrazovanje, društvene promjene i svakodnevni život stanovništva međusobno su povezani. U tim je procesima župa imala važnu ulogu, ne samo kao vjerska ustanova nego i kao mjesto okupljanja, zajedništva i očuvanja kulturne baštine.

Posebno značenje u njezinoj povijesti ima plemićka obitelj Zabočki, čiji se posjed spominje već 1335. godine. Nastojanje Baltazara Zabočkoga da Zabok dobije samostalnu župu, zabilježeno 1639. godine, predstavlja jednu od važnih prekretnica u mjesnoj povijesti. Osnivanjem Župe svete Jelene Križarice 30. travnja 1658. godine započelo je novo razdoblje organiziranoga župnog života.

Tijekom sljedećih stoljeća važnu su ulogu imali i pripadnici plemićke obitelji Vojković, osobito u vrijeme gradnje nove župne crkve. Njezina izgradnja, započeta 1782. godine za župnikovanja Lovre Kocijančića, bila je više od graditeljskoga pothvata. Ona je označila postupno oblikovanje novoga duhovnog i društvenog središta Zaboka. Crkva svete Jelene Križarice s vremenom je postala jedan od najprepoznatljivijih simbola grada i trajni svjedok njegove povijesti.

Središnje mjesto u ovoj knjizi pripada ljudima.

Župnici i kapelani, od prvoga župnika Mije Barlovića do svećenika novijega vremena, djelovali su u različitim povijesnim okolnostima. Njihovi su životni putovi bili obilježeni pastoralnim radom, brigom za crkvene građevine, obrazovanjem, dobrotvornim djelovanjem, ratnim stradanjima i društvenim promjenama. Neki su u Zaboku proveli desetljeća, dok su drugi ondje djelovali tek nekoliko mjeseci. Ipak, svaki je od njih, u granicama svojih mogućnosti i vremena, postao dijelom povijesti župne zajednice.

Jednako je važno istaknuti da povijest župe nisu stvarali samo svećenici. U njezinu su razvoju sudjelovali crkveni patroni, učitelji, orguljaši, zvonari, sakristani, župne domaćice, članovi crkvenih odbora, dobročinitelji i brojni župljani. Njihov se doprinos često ne može izraziti velikim povijesnim događajima ili opsežnim životopisima. Sačuvan je u obnovljenim crkvenim građevinama, darovanim predmetima, zapisima, fotografijama i sjećanjima ljudi koji su ih poznavali.

Upravo zato ova knjiga nastoji dati mjesto i onim osobama čija su imena ostala na rubovima velikih povijesnih prikaza. Njihov rad, često tih i samozatajan, zaslužuje biti zabilježen jednako kao i djelovanje poznatijih pojedinaca.

Istraživanje je pokazalo i koliko je zahtjevno rekonstruirati prošlost na temelju raspršene i nepotpune građe. Povijesni podatci sačuvani su u crkvenim dokumentima, kanonskim

vizitacijama, šematizmima, enciklopedijskim natuknicama, obiteljskim zapisima i drugim izvorima. Pojedina se imena pojavljuju u različitim oblicima, neke su godine neprecizne, a o pojedinim osobama sačuvano je tek nekoliko podataka.

Takve praznine ne umanjuju vrijednost istraživanja. Naprotiv, one upozoravaju na potrebu daljnjega proučavanja izvora i prikupljanja svjedočanstava. Svaki novootkriveni dokument, fotografija ili podatak može dopuniti postojeće spoznaje i otvoriti novo poglavlje zabočke povijesti.

Posebnu vrijednost predstavlja povezivanje životopisa s povijesnim događajima. Promatrani pojedinačno, oni govore o životu i radu određene osobe. Povezani u vremenski slijed, otkrivaju kontinuitet župnoga života, smjenjivanje naraštaja i promjene koje su obilježile Zabok tijekom stoljeća.

U tom se povezivanju nalazi i temeljna zamisao povijesne biografije „VJEKOPISI ŽUPE ZABOK". Njezina svrha nije samo prikupiti imena i datume, nego pokazati da iza svakoga povijesnog zapisa stoji čovjek. Njegova nastojanja, uspjesi, poteškoće i djela dio su zajedničke baštine koju smo naslijedili.

Župna crkva svete Jelene Križarice, koja je tijekom svoje povijesti prolazila kroz gradnje, obnove, oštećenja i ponovna uređenja, možda najbolje simbolizira tu trajnost. Mijenjali su se njezini župnici, izgled naselja i životne okolnosti stanovništva, ali je ostala mjesto koje povezuje prošlost i sadašnjost.

Ova knjiga ne predstavlja završetak istraživanja povijesti Župe Zabok. Ona je prije svega pokušaj da se dosad poznati podatci prikupe na jednome mjestu, sustavno obrade i sačuvaju kao polazište za buduća istraživanja. Njezina će vrijednost biti još veća ako potakne nove naraštaje na proučavanje župnih arhiva, obiteljskih ostavština, starih fotografija i drugih svjedočanstava prošlosti.

Povijesna baština nije samo ono što smo naslijedili. Ona je i odgovornost prema onima koji dolaze poslije nas. Čuvajući imena, životopise i djela svojih prethodnika, čuvamo i svijest o vlastitim korijenima.

Neka stoga „VJEKOPISI ŽUPE ZABOK" budu spomen na sve poznate i manje poznate ljude koji su tijekom stoljeća svojim radom, vjerom, dobrotom i predanošću pridonosili životu župe i razvoju Zaboka.

Jer povijest jednoga mjesta ne čine samo događaji koji su zapisani u knjigama. Nju čine ljudi koji su ondje živjeli, stvarali i ostavili trag.

A dok se njihova imena pamte i njihove priče prenose novim naraštajima, živi i povijest kojoj su pripadali.

IZVORI I LITERATURA

Enciklopedijska i znanstvena literatura

Enciklopedija Hrvatskoga zagorja, urednici Božidar Brezinščak Bagola, Ivan Cesarec i Mladen Klemenčić, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 2017.; natuknice „Zagorska biskupija", „Zagorski arhiđakonat", „Vrbovečki arhiđakonat", „Vrbovečki plemićki posjed", „Zabočki (Zaboky)" i „Vojković", te druge biografske i povijesne natuknice prema dostavljenoj građi; *Hrvatska enciklopedija*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, mrežno izdanje; *Hrvatski biografski leksikon*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, mrežno izdanje; Buturac, Josip, „Popis župa Zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine"; Ivan Arhiđakon Gorički, biografska natuknica u *Enciklopediji Hrvatskoga zagorja*.

Srednjovjekovni povijesni izvori

Felicijanova povelja iz 1134. godine, o osnivanju Zagrebačke biskupije; isprava iz 1102. godine sa spomenom zagorskoga biskupa Sigindina, sačuvana u benediktinskom samostanu svete Marije u Zadru; isprava kralja Kolomana iz 1113. godine, izdana samostanu svetoga Hipolita na Zoboru kraj Nitre, sa spomenom biskupa Manasisa; dokumenti Splitskoga crkvenog sabora iz 928. godine; *Statuta Capituli Zagrabiensis*, Statuti Zagrebačkoga kaptola iz 1334. godine, koje je sastavio Ivan Arhiđakon Gorički; srednjovjekovni popisi župa Zagrebačke biskupije iz 1334. i 1501. godine.

Povijesne isprave o plemićkim obiteljima i posjedima Zaboka

Kraljevska darovnica Karla I. Roberta iz 1335. godine, kojom su Petru, sinu Nuzlinovu, darovani posjedi Zabok, Jalšovec i Prosenik; isprave o potvrđivanju posjedovnih prava obitelji Zabočki iz 1343. i 1345. godine; prijepisi i potvrde obiteljskih isprava iz 1372. godine; dokumentacija o nasljednim i posjedovnim sporovima obitelji Zabočki iz 1414. i 1415. godine; isprave o plemićkim posjedima i utvrđenim sjedištima iz 15. stoljeća; plemićka povelja i grbovnica obitelji Zabočki iz 1575. godine; dokumentacija o Seljačkoj buni iz 1573. godine i sudjelovanju zagorskoga plemstva; porezni popisi iz 1598. godine; urbar Baltazara Zabočkoga iz 1642. godine; povijesna građa o obiteljima Zabočki, Črnkovečki i Vojković te o posjedima Zabok, Gredice, Gubaševo, Bračak i drugim pripadajućim imanjima.

Crkveni izvori i dokumentacija

Kanonska vizitacija iz 1639. godine, u kojoj je zabilježena inicijativa Baltazara Zabočkoga za izdvajanje Zaboka iz Župe Svetoga Križa Začretja; povijesni podatci o osnivanju Župe svete Jelene Križarice u Zaboku 30. travnja 1658. godine; građa o patronatskim pravima plemićkih obitelji Zabočki i Vojković; povijesni podatci o gradnji župne crkve svete Jelene Križarice od 1782. godine; *Zagrebački kalendar*, godišta 1767., 1788., 1790., 1794., 1797., 1799., 1802., 1820. i 1839.; *Šematizam Zagrebačke biskupije i nadbiskupije*, godišta 1882. i 1996.; dokumentacija Prve sinode Zagrebačke nadbiskupije iz 1925. godine; odluka zagrebačkoga

nadbiskupa Franje Kuharića o spajanju Zagorskoga i Vrbovečkoga arhiđakonata iz 1981. godine; dokumentacija o osnivanju Požeške i Varaždinske biskupije 1997. godine; odredba Nadbiskupskoga duhovnog stola o preustroju arhiđakonata iz 2001. godine; dokumentacija o osnivanju Bjelovarsko-križevačke biskupije i obnovi Sisačke biskupije 2009. i 2010. godine.

Župna i biografska građa

Dostavljeni povijesni i biografski zapisi o župnicima i kapelanima Župe svete Jelene Križarice u Zaboku; podatci o župnicima Miji Barloviću, Jurju Bogoviću, Antoniju Verniću, Lovri Kocijančiću, Josipu Busaku, Alojzu Vojaheru, Franji Škrinjaru, Josipu Šmitu, Franji Talanu i Ivanu Vnučecu; biografski zapisi o zabočkim kapelanima i drugim svećenicima povezanima sa župom; dostavljeni podatci o crkvenim službenicima, orguljašima, župnim domaćicama i suradnicima; povijesne bilješke o župnom Caritasu, obnovi crkvenih objekata, blagoslovu zvona i župnom životu u 20. stoljeću.

Ostala građa

Dostavljeni prijepisi povijesnih tekstova i enciklopedijskih natuknica; dostavljene digitalne preslike povijesnih dokumenata, fotografija, grbova i drugih ilustrativnih priloga; radne kronologije i biografske bilješke pripremljene tijekom izrade monografije „VJEKOPISI ŽUPE ZABOK”.